

335 K 33

VALLANKUMOUS- JA TAANTUMUSAIKOINA

FRIEDRICH ENGELSIN JA KARL MARXIN
KIRJOTELMIA

SUOMENTANUT JA ENGELSIN ELÄMÄKERRALLA VARUSTANUT

YRJÖ SIROLA

KUSTANTAJA: SAVON TYÖVÄEN SANOMALEHTI-
JA KIRJAPAINO-OSUUSKUNTA R. L. :: KUOPIO 1911

VALLANKUMOUS- JA TAANTUMUSAIKOINA

FRIEDRICH ENGELSIN JA
KARL MARXIN KIRJOTELMIA

SUOMENTANUT JA ENGELSIN
ELÄMÄKERRALLA VARUSTANUT

YRJÖ SIROLA

KUOPIO 1911

KUSTANTAJA: SAVON TYÖVÄEN SANOMALEHTI-
JA KIRJAPAINO-OSUUSKUNTA R. L. ::

SAVON TYÖVAEN KRJAALIND
KUPPIO 1911

КООРЮ 1911

УВЮ СИКОГА

ЕГУМУКЕРВЮЛТЯ УУВУСТАИИИ
СУОМЕНТАИИИ И СИДЕСИИ

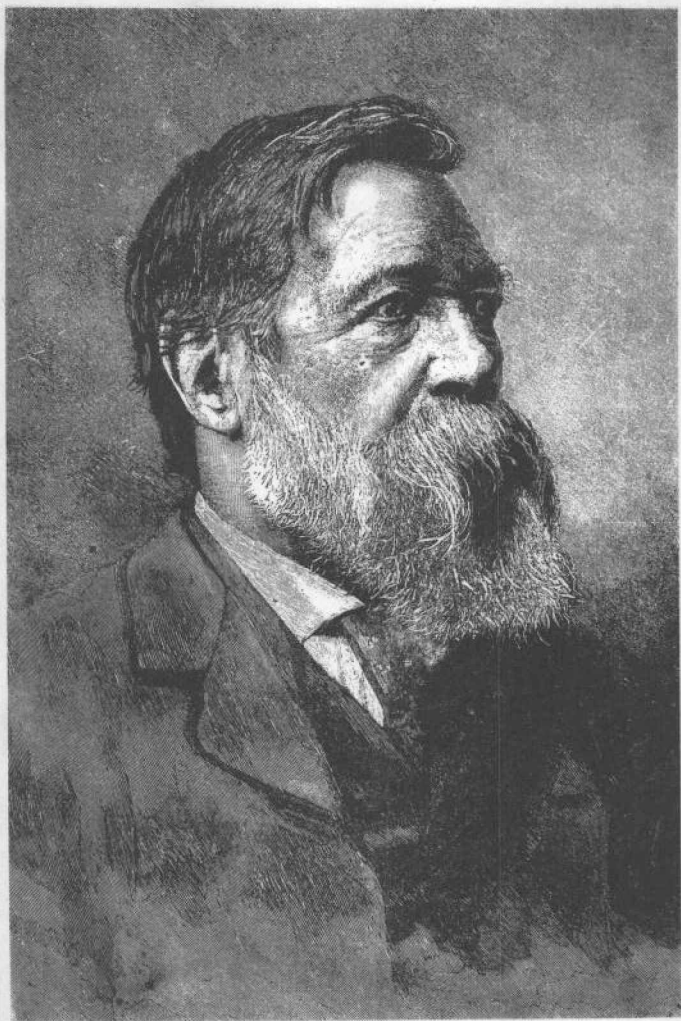
КАВЕ МАУХИИ КИВЮТЕГМИИ

ЕКТЕДВИСИ ЕИОЕГСИИ И

ТАИИТУМУСАИКОИИИ

АИ-СУОМУККОУС-И

F. ENGELS.

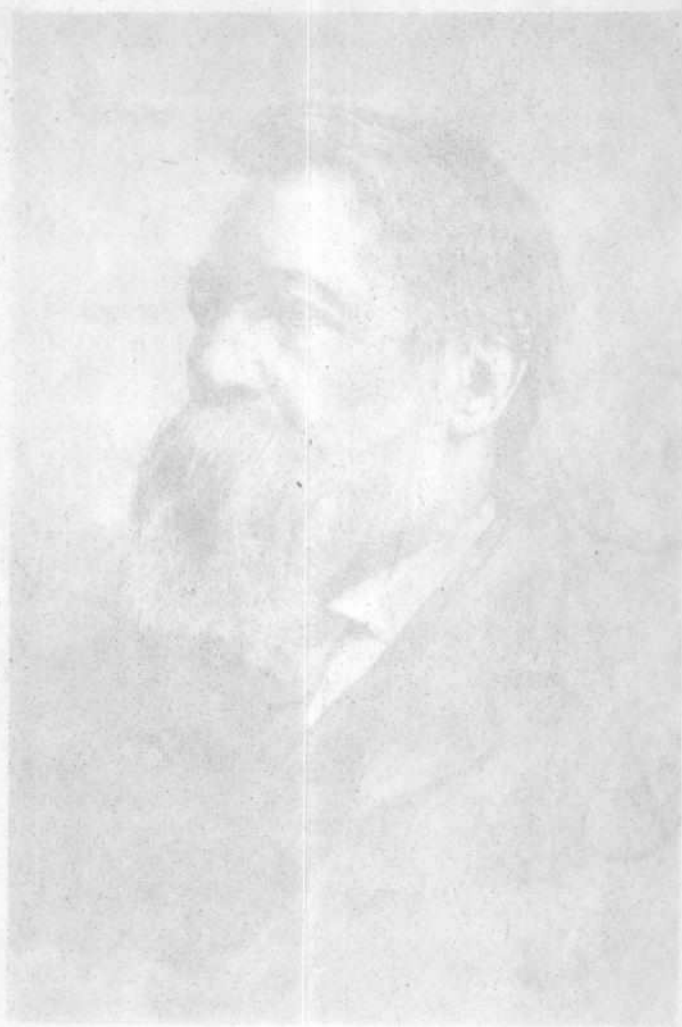
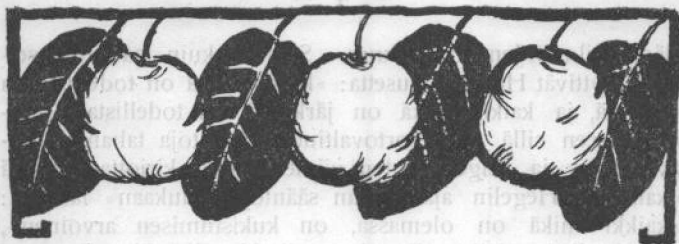

FIGURE 1

»Marxia lukuunottamatta ei kukaan ole enemmän vaikuttanut kansainväliseen sosialidemokratiaan kuin Friedrich Engels. Jos hän olisi muistelmansa kirjottanut, olisi niistä tullut kansainvälisen sosialistisen työväenliikkeen historian alkuajoilta saakka. Sattuuhan hänen tieteellisen toimintansa alku aikaan, jolloin muodostuivat niiden teoriain ja pyrkimysten suunnitelmat, joista sosialidemokratia on kohonnut, ja siitä saakka on hänen elämänsä tämän vaiheisiin eroamattomasti yhtynyt». Näin alkaa Karl Kautsky laatimansa Engelsin elämäkerran. Kelpaapa siihen tutustua. *)

Friedrich Engels syntyi marraskuun 28 p. v. 1820 Barmenissa varakkaan tehtailijan poikana. Nämä Rheinin seudut olivat teollisuuden kehitykseen ja valtiolliseen toimintaan nähden Saksan kehittyneimmät. Hyvät kulkuneuvot, raaka-aineiden saanti, Englannin ja Ranskan läheisyys olivat sinne aikaisin luoneet suurteollisuuden, sen mukana feodalismien kaiteita vihaavan porvariston ja köyhälistön, jonka luokkatietoisuus oli idullaan. Ranskan vallankumouksaatteiden vaikutus oli siellä tuntuva ja parhaillaan oli Saksan filosofian kukoistusaika. Sen mestari Hegel tuli Engelsin, samoin kuin Marxin ja Lassallen, oppi-isäksi. Tämän dialektisen ajatustavan omaksuivat he käytellen sitä taidolla todellisen

*) Lähteitä Friedrich Engels, sein Leben, sein Wirken, seine Schriften, von Karl Kautsky, Berlin 1908; Friedrich Engels, luku Carl Stegmanin ja C. Hugon Zürichissä v. 1894 painetussa »Handbuch des Socialismus»; Friedrich Engels, Frans Mehringin kirjoitus »Die Neue Zeitissä» elok. 1905; Paul Lafarguen y. m. kirjoitukset sekä Engelsin teokset. Katso muuten Marxin elämäkertaa »Uuden ajan kynnyksellä» 1907.

elämän ilmiöiden arvosteluun. Samalla kuin taantumukselliset käyttivät Hegelin lausetta: »kaikki mikä on todellista on järkevää, ja kaikki mikä on järkevää, on todellista», puolustaakseen sillä mitä sortovaltiuden muotoja tahansa, johtivat Marx ja Engels, kuten viimeainittu kirjottaa,*) siitä »kaikkien Hegelin ajatustavan sääntöjen mukaan» lauseen: »kaikki mikä on olemassa, on kukistumisen arvoinen», »Juuri siinä», jatkaa Engels, »oli Hegelin filosofian tosi merkitys ja kumouksellinen luonne, että se kerta kaikkiaan teki lopun inhimillisen ajattelun ja toiminnan saavutusten lopullisuudesta. Totuus, joka filosofiasta oli löydettävä, ei Hegelin mukaan enää ollut valmiiden opinkappaleiden kokoelma, jotka, kun ne kerran oli keksitty, tarvitsi vain ulkoa opetella; totuus oli nyt itse tietämisen kehityskulussa, tieteen pitkässä historiallisessa kehityksessä, joka tiedon alkuasteilta kohoaa yhä korkeammalle koskaan kuitenkaan pääsemättä n. k. ehdottoman totuuden pisteeseen, josta se ei enää pääse eteenpäin, ja jossa ei ole muuta tehtävää kuin kädet helmassa tuijottaa tuota ehdotonta totuutta. Ja kuten on laita filosofian, niin myös kaiken muun tietämisen ja käytännöllisen toiminnan alueella. Yhtä vähän kuin tieto voi historia päästä lopulliseen päähänsä, ihmiskunnan ihannetilaa; täydellinen yhteiskunta, täydellinen »valtio» ovat asioita, joitten paikka on mielikuvituksen alueella; päinvastoin ovat kaikki toisiaan seuranneet historialliset tilat vain inhimillisen yhteiskunnan alhaalta ylös käyvän loppumattoman kehityskulun väistyviä asteita. Kukin aste on välttämätön, siis oikeutettu sinä aikana ja niissä oloissa, joista se sai alkunsa; mutta se käy puutteelliseksi ja epäoikeutetuksi uusiin, korkeampiin oloihin nähden, jotka vähitellen sen omassa helmassa kehittyvät; sen täytyy väistyä ylemmän asteen tieltä, joka taas puolestaan on joutuva rappeutumisensa ja tuhonsa asteelle. — Kuten porvaristo suurteollisuuden, kilpailun ja mailmanmarkkinain kautta käytännössä hajottaa kaikki vanhat, kunnianarvoiset lai-

*) Ludwig Feuerbach und der Ausgang der klassischen deutschen Philosophie, von Friedrich Engels.

tokset, niin hajottaa tämä dialektinen filosofia kaikki lopullisen ehdottoman totuuden ja sitä vastaavain ehdottomain ihmiskunnan asteiden luulottelut. Sen edessä ei ole mitään lopullista, ehdotonta, pyhää; se osoittaa kaikesta ja kaikkeen nähden katoavaisuuteen, eikä mitään muuta sen edessä säily kuin tulemisen ja menemisen, loputtoman alemmasta ylempään kohoamisen keskeytymätön kulku, jonka pelkkä ajatteleviin aivoihin kuvastuminen se itse on».

Jotta Engels, päinvastoin kuin lukuisat muut hegeliläiset, johtui vetämään tällaiset johtopäätökset, siitä piti huolta hänen käytännöllinen ja teoreettinen taloudellinen koulutuksensa. Alkujaan aikoi hän ryhtyä yliopistoissa talousoppia tutkimaan ja kävi Barmenin realikoulua, jossa saamansa kemian ja fysiikan havainto-opetus tuli hänelle erittäin hyödylliseksi, sekä siirtyi sitten Elberfeldin kimnaasiin. Perheolot ja aikaisin herännyt vastarinnan henki, jotka saattoivat hänet vihaamaan virkamiesuraa, aiheuttivat sen, että hän vuotta ennen pääsyttökintoa erosi siirtyen kauppa-alalle v. 1838. V. 1841 astui hän kaartin tykistöön vuotuista vapaaehtois-asevelvollisuuttaan suorittamaan pannen silloin alulle sotatieteelliset opintonsa, joita aina innolla harrasti. V. 1842 siirtyi hän Englantiin, jossa työskenteli toista vuotta eräässä Manchesterin teollisuusliikkeessä, jossa isänsä oli osakas.

Täällä kapitalismin emämaassa saattoi hän tutustua uudenajan köyhälistöön, sen oloihin ja liikkeisiin. Mutta eipä hän tyytynyt sivusta katsojana siihen tutustumaan, mukaan hän heittäytyi, taisteluun. Utopista sosialismia edusti siellä Robert Owen, jonka lehteä: »Uusi siveellinen mailma» Engels avusti. Työväenluokan taistelu taas ilmeni karttaliikkeenä,*) jonka äänenkannattajaan »Pohjantähteen» hän kirjoitteli. Marxin ja Rügen v. 1844 julkaisemissa »Saksalais-ranskalaisissa vuosikirjoissa» ilmestyi hänen kirjoituksensa »Kansantalouden arvostelua» y. m. Nuori kauppias siinä arvostelee mitä ankarimmin kauppaa, jota nimittää

*) Kts. N. R. af Ursinin kirjoitus Chartismi »Uuden ajan kynnnyksellä» 1908.

lailliseksi pettämiseksi, ja sanoo taloustieteen olevan tämän petkutuksen järjestelmäksi kehittämistä, kauppiasten keskenäiselle kateudelle ja ahneudelle perustuvaa rikastumistiedettä, jonka otsalla on inhottavan itsekkyyden leima. Kaikesta huolimatta on vapaakauppajärjestelmässä muuan edistysaskel; monopolit ja liikenteen esteet täytyy tuhota, pikkumaiset paikalliset ja kansalliset näkökannat saavat väistyä, jotta kansojen taloudellinen asema voisi tasaantua ja sen kautta taistelu tulla yleiseksi. Vapaakaupan kautta on yksityisomaisuusjärjestelmä kohonnut huippuunsa ilmeten kaikessa alastomuudessaan. Jatkuvan kehityksen täytyy johtua yksityisomaisuuden poistamiseen.

Marxin oli Engels ensi kerran tavannut v. 1842 käydessään »Reinin Lehden» toimistossa. Uudelleen kohtavat he nyt (v. 1844) Pariisissa, jossa Marx oli maanpakolaisena. Ja nyt alkaa heidän 40-vuotinen ystävyytensä ja yhteistyönsä, jonka merkitys oli oleva niin suuri heille molemmille ja kansainväliselle työväenliikkeelle. Yhdessä sepittivät he nyt kirjan »Pyhä perhe eli arvostelevan arvostelun arvostelua», jonka kohdistivat hegeliläistä Bruno Baueria ja hänen kaltaisiansa vastaan merkiten Hegelin aateopista (joka mukaan aatteet olivat itsenäisiä olioita eikä todellisuuden kuvastuksia) eroavan materialistisen kantansa. Esitys, joka pääasiassa on Marxin laatima, on vielä etupäässä historiallinen ja filosofinen, mutta nyt syventyvät he taloudellisiin asioihin.

Engels kirjoittaa uraa uurtavan teoksensa »Työväenluokan asema Englannissa» joka v. 1845 ilmestyi. »Tämä kirja», lausuu Kautsky, »alkaa tieteellisen sosialismin. Ei tyydy hän pelkästään kuvaamaan työväen oloja, paljastamaan koko mailmalle sen kamalan kurjuuden ja työväen nylkemisen, jolle perustuu Englannin ylpeästi esiintyvä teollisuus, hän osoittaa jo — 24 vuotisena! — olevansa niin karttaliikkeen kuin owenilaisuuden yläpuolella arvostelevasti osottaen, että sosialismi (jota Owen edusti hyljätin luokkataistelun) voi vain toteutua, kun sen ottaa omakseen työväenluokka (joka välitön luokkataistelu silloin ilmeni karttaliikkeenä, minkä tarkoitus ei ollut sosialistinen).

»Sosialismin sulautuminen karttaliikkeeseen», lausuu hän, »Ranskan kommunismin uudistus englantilaiseen tapaan, on oleva seuraava tehtävä ja on se jo osittain alkanut. Vasta silloin, kun tämä toteutuu, on työväenluokka kohoava Englannissa todella vallitsevaksi.» Uhaten julistaa hän kirjansa lopussa, että vastakohtat ovat jo niin kärjistyneet, että »rauhallinen ratkaisu on jo myöhäinen», vallankumouksen täytyy tulla ja taas on kaikua tunnussana »sota palatseja vastaan, rauha majoille». Tähän ennustukseen ovat vastustajat takertuneet ilkkuen sitä, että muka tuo ennustus ei toteutunutkaan. »Herrat unohtavat kuitenkin», lausuu Kautsky, »että sitten 1844 on Englannissa tosiasiaa tapahtunut valtava vallankumous», viitaten suojelustullien poistamiseen, työväensuojelulakeihin ja valtiollisiin oikeuksiin, joita juuri karttaliike tavoitti. Ettei ennustus kirjaimelleen toteutunut, siihen vaikutti Pariisin kesäkuuntaistelu 1848 ja Kalifornian kultakenttien löytö, joka houkutteli niin paljon tyytymättömiä aineksia pois maasta, että työväenliikkeen voima heikkeni. »Ei ole sitä ihmeteltävää, ettei tämä yksi ennustus kirjaimelleen toteutunut, vaan sitä että niin monta muuta kirjan ennustusta on toteutunut» (Kautsky).

V. 1892 laatimassaan kirjansa uuden painoksen esipuheessa huomauttaa Engels, ettei kirjan teoreettinen kanta tietenkään enää vastaa hänen katsantokantaansa, sehän esittää tieteellisen sosialismin alkuasteellaan. Yhden seikan hän erittäin panee merkille: kirjassaan on hän »sangen painavana esittänyt väitteen, että kommunismi ei ole pelkkä työväenluokan puolueoppi, vaan teoria, jonka päämäärä on koko yhteiskunnan, siis myös kapitalistien, vapautus nykyisistä ahdistavista oloista. Tämä on ajatuksena oikein, mutta käytännössä miltei tarpeetonta pahempi. Niin kauan kuin omistavat luokat eivät mitään vapautusta kaipaa, vieläpä kaikin voimin vastustavat työväenluokan itsevapautusta, niin kauan on työväenluokka pakotettu yksin alkamaan ja päättämään yhteiskunnallisen mullistuksensa. — — Nykyisin on kylliksi ihmisiä, jotka työväenluokalle saarnaavat luokkavastakohtien ja luokkataisteluiden yläpuolella olevan sosialismin, muka korkeamman katsantokannan puolueetto-

muutta. Mutta ne ovat joko tulokkaita, joilla on vielä mahdollisesti opittavaa, tai sitten työväen pahimpia vihamiehiä, susia lammasvaatteissa».

»Työväenluokan aseman» oli Engels valmistanut kotikaupungissaan. Sen ankarauskaisessa piirissä, vanhoillisen perheen keskuudessa ei hän kuitenkaan viihtynyt, vaan lähti Brysseliin, johon Marx oli Pariisista karkotettuna siirtynyt. Siellä he taas yhdessä valmistivat filosofisen kirjan, mutta jättivätkin sen julkaisematta »hiirien nakertavan arvostelun haltuun». Vasta 40 vuotta myöhemmin kirjoitti Engels sen uudelleen nimellä »Ludvig Feuerbach ja Saksan klassillisen filosofian loppu». Pian joutuivat he myös käytännölliseen toimintaan, perustivat työväenyhdistyksen, ottivat haltuunsa »Brysselin saksalaisten lehden» ja liittyivät »kommunistiliittoon», jonka toimesta kirjoittivat »Kommunistisen manifestin» v. 1847. Liitto, joka oli ollut salaseura, muodostettiin myös samalla julkista propagandaa harjoittavaksi yhdistykseksi. »Manifestin» merkitystä (suomeksi on se ilmestynyt N. R. af Ursinin suomentamana) tieteellisen sosialismin »katkismuksena» ei ole tässä tarpeen selostaa, se on siksi jo meilläkin tunnettu.

Mutta ei ollut sen painomuste vielä (alussa vuotta 1848) ennättänyt kuivua, kun vallankumoukset puhkesivat helmikuulla Pariisissa, maaliskuun 18 p. Berlinissä, Wienissä y. m. Nopeasti nyt ystävykset riensivät Pariisiin ja sieltä Kölniin, jossa ryhtyivät toimittamaan »Uutta Reinin lehteä». Ilma oli täynnä innostusta ja harhaluuloja kansain onnen aamunkoitosta, mutta mahdollisimman vapaina luulotteluista, arvostelevan tieteellisyytensä avulla, pysyivät Marx ja Engels. V:n 1848 vallankumouksen sanotaan menneen hukkaan. Se on erehdys. Porvaristo sai mitä tarvotti, mutta heittäytyi, työväen uhkaavaa luokkataistelua peläten, taantumuksen helmaan jättäen loput pyrkimyksistään sen toteutettavaksi. Pikku-porvaristolle vain oli tämä vallankumous musertava masennus, työväenluokan itsennäinen toiminta alkoi siitä.

Mutta voittava taantumus lakkautti »Uuden Reinin lehden», Marx lähti maanpakolaisena Pariisiin ja sieltä Lontooseen, johon loppuijäkseen asettui. Engels riensi Pfalziin, joka

Badenin mukana oli noussut taisteluun perustuslain puolesta. Siihen otti hän osaa komentaja Willichin apurina ollen mukana kolmessa ottelussa ja Murgin ratkaisevassa taistelussa. 13,000 huonosti varustettua vallankumoussotilasta taisteli siinä hallituksen 60,000 vastaan, jotka voittivat vasta kun Wyrktenbergin puolueettomuutta loukaten pääsivät suorittamaan kiertoliikkeen. Kapina kukistui ja verisesti raivosi taantumus. Aikakauskirjassa »Uusi Reinin lehti», joksi Marx ja Engels lehtensä muodostivat, on Engels esittänyt tämän taistelun merkityksen. Viimeisinä hävinneestä armeijasta pääsi Engels heinäk. 11 p. 1849 Sveitsin alueelle, kun kaikki oli hukassa. Oltuaan siellä jonkun kuukauden matkusti hän purjelaivalla Lontooseen matkalla tarkoin tutkien purjehdustaitoa.

Mainittuun aikakauskirjaan kirjoitti Engels myös tutkimuksen Saksan talonpoikaissodasta. Ja siinä myös Marx ja Engels yhdessä pitivät velvollisuutenaan tuhota sen harhaluulon, että »vallankumous taas puhkee huomenna». Marrask. 1 p. kirjoittivat he, että ratkaisevia vallankumoustaapahtumia voi tulla vasta liike-elämän nousukauden jälkeen, pulan tullessa. Erehtyvät hekin kuitenkin odottaessaan tämän pian tulevan; syyt Engels myöhemmin itse osotti. Ja nyt, kuvaa Kautsky, kuinka »kaikki ne, jotka silloin luulivat, ettei vallankumoukseen muuta tarvittu kuin tarpeellinen määrä hyvää tahtoa, kaikki ne, jotka luulivat, että vallankumouksia saattoi mielin määrin tehdä, jos on siihen halua — lyhyesti sanoen Englannissa olevain vallankumoussakolaisten suurin osa, edustava silloista jyrkkää porvarillista vastarintaa eurolaista taantumusta vastaan, kaikki ne nousivat Marxia ja Engelsiä vastaan.» Heidän täytyi lopettaa aikakauskirjansa julkaiseminen. Kommunistiliitto hajosi. Valtioellinen toiminta pysähtyi.

Nyt täytyi ystävysten erota. Marx kaivautui Brittsch-Museumiin kirja-aartheistoon valmistellen »Das Kapital» teostaan ja elättäen kaksi vuosikymmentä perhettään »New-York-Tribunen» kirjeenvaihtajana. Engels siirtyi v. 1850 Manchesteriin konttoristiksi puuvillatehtaaseen, jossa isänsä oli osakkaana. Täällä eli hän jonkinlaista kaksoiselämää: arkipäivin

oli hän aamupuolella kauppias hoitaen liikkeen monikielistä kirjeenvaihtoa, otti »virallisessa» asunnossaan liiketuttavana vastaan ja oli mukana porvariston huveissa sekä urheiluihissa; hän olikin erinomainen ratsastaja. Eivätkä tainneet monettaakaan tietää tuossa sukkelassa seuramiehessä piilevän Euroopan oppineimpiin kuuluvan tiedemiehen, sillä hän ei »loistanut» opillaan eivätkä englantilaiset kysele toistensa asioita, jotka eivät heille kuulu.

Vain valtiolliset ja tieteelliset ystävänsä vei Engels kaupungin laidassa olevaan kotiinsa, jossa hän oli rakastettava ja vieraanvarainen isäntä. Lukuisia Lontoon sosialisteja, matkustavia puoluetovereita ja kaikenmaalaisia pakolaisia kokoontui etenkin sunnuntaisin Engelsin veljelliseen pöytäseuraan, jota hän piti vilkkaana eloisuudellaan, henkevyydellä ja loppumattomalla iloisuudellaan. Hänen vaimonsa oli irlantilaista syntyperää sekä kiihkeä isänmaanystävä, ja kun 1860-luvulla oli toimessa n. k. feeniläisten salaliitto Irlannin vapauttamiseksi, niin autettiin siitä talosta käsin pakosalle monta tämän liikkeen kukistuessa turvatonta henkilöä. Engels kokoili myös aineksia historiaa varten Englannin herruudesta Irlannissa.

Ahkerasti jatkoi hän myös tieteellisiä tutkimuksiaan syventyen m. m. sotahistoriaan ja -tieteeseen, vertailevaan kielitieteeseen ja — varsinkin — luonnontieteisiin, jotka olivat hänen mielialansa. Julkaisipa hän, nimettömänä, Europan valtioiden sotilaallisia suhteita koskevia lentokirjasia ja Saksan-Ranskan sodan aikana (1870) ennusti hän joitakin päiviä ennen Sedania Ranskan armeijan joutuvan tuhoon. — Työnsänsä oli hän tarkka. Kaikki paperinsa säilytti hän huolellisesti rekisteröityinä. Kun Marx moitti Engelsiä liiallisesta tietojen hajottamisesta, joka ehkäisi työtä, niin tämä lupasi polttaa venäläiset julkaisut, joiden takia Marx opetteli venäjää ja lykkäsi »Kapitaalinsa» valmistamista. — Ihmeteltävä on tuo Engelsin tietojen laajuus ja selvyys, hänessä kun ei ollut kirjatoukan merkkiäkään, ja hänen kahdessa työhuoneessaan oli kaikki harvinaisen hyvässä järjestyksessä. Itse oli hän myös aina perin huolellisesti puettu. Omiinsa ja talousmenoihinsa nähden oli hän hyvin tarkka, mutta puoluetta

ja puutteessa olevia puoluetovereita avusti hän anteliaasti. V. 1864 tuli hän liikkeen osakkaaksi ja 1869 kannatti hänen erota liike-elämästä ja asettua Lontooseen. Yhteyttä Marxin kanssa oli hoidettu miltei jokapäiväisen kirjeenvaihdon kautta, ja kun Engels vaan liiketoimiltaan pääsi, niin lennätti hän Lontooseen asuen siellä 10 minuutin matkan päässä Marxista. Tämän luo tuli hän joka päivä klo 1 ja yhdessä lähtivät he kävelylle tai huonon ilman sattuessa astelivat Marxin huoneessa kumpikin eri rataansa nurkasta nurkkaan ristikkäin. Ja siinä he »jakoivat viisautta», kertoivat tutkimustensa edistymisestä ja neuvottelivat. Heillä oli mitä korkein ajatus toisistaan, Marx ei väsynyt ihailemasta Engelsin tietojen laajuutta ja hänen henkistä joustavuuttaan, joka salli hänen vaikeudetta siirtyä asiasta toiseen; ja Engels taas kernaasti tunnusti Marxin tieteellisen arvostelukyvyyn voiman. Engels lausui kerran Lafarguelle, että hän kyllä olisi aikaa myöten saanut selville kapitalistisen tuotantotavan olemuksen ja sen kehityksen lait, mutta siitä olisi tullut vain paikkatyötä; yksin Marx kykeni luomaan sen eheän taloudellisteoreettisen rakennuksen, jossa eri osat niin tarkasti toisiaan tukevat.

Mutta ei vain yhteinen aivotyö heitä yhdistänyt, henkilöinä he pitivät erittäin paljon ja olivat ylpeät toisistaan ja aina koetti toinen hankkia toiselleen iloa. Kun Marx kerran sai kirjeen hampurilaiselta kustantajaltaan, joka puhui hyvin ihailien Engelsistä, tämä näet oli käynyt hänen luonaan, niin huudahdi hän: »Tahtoisinpa nähdä sen, joka ei pitäisi Freediä yhtä rakastettavana kuin oppineena!» Kukkarokin oli heillä usein yhteinen. Kun Marx sai kirjeenvaihtajatoimensa, niin Engels alussa auttoi häntä kielellisessä suhteessa, kääntäen, jopa kirjoittaenkin hänen puolestaan, sillä Marx opetteli vasta englanninkieltä. Kun Engels taas valmisti kirjaansa »Anti-Dühring», niin keskeytti Marx työnsä kirjoittaakseen hänelle taloudellisen tutkimuksen, jota Engels osaksi suoraan käytti. — Marxin lapset nimittivät Engelsiä toiseksi isäkseen ja yli haudankin ulottui heidän ystävyydensä, Engels kun keskeytti tekeillä olevan »Tieteitten filosofian», jota oli 10 vuotta valmistellut, julaistakseen kaksi »Kapitaalın» viime osaa.

Engelsin siirryttyä Lontooseen jatkui heidän keskinäinen työnjakonsa asiaa hyvin hedelmöittäväällä tavalla. Marxin yhä edelleen jatkaessa heidän yhteisesti keksimänsä teorian järjestelmällistä esittämistä tieteelliselle mailmalle otti Engels tehtäväkseen toiselta puolen väittelevässä muodossa puolustaa sitä väittelyn arvoisia vastustajia vastaan ja toiselta puolen tutkia päivän suuria kysymyksiä ja työväen liikkeitä näiden valossa. Senpä takia kun Marxilta on jäänyt yksi pääteos »Das Kapital», ovat Engelsin kirjoitukset hajallaan kaiken mailman aikakauskirjoissa, erittäin useita »Volkstaat»-nimisessä lehdessä. Mutta vaikka useimmat niistä ovat tilapäiskirjoituksia, eivät ne suinkaan ole mitään päivänperhosia, jotka heti unohtuvat. Päinvastoin on niillä pysyvä arvonsa ja otetaan niistä yhä uusia painoksia. Marxin pienempien kirjasten ja lukusain muiden esipuheissa oli hänellä tilaisuus yhä tarkistaa heidän teoriansa soveltamista.

Tärkein hänen kirjoistaan, »Herra Eugen Dühringin tieteitten mullistus», ilmestyi v. 1877 Leipzigin »Vorwärtsissa». Mutta sitten on sitä monissa painoksissa uudelleen julaistu. Kirja ei ole, kuten hän itse selittää, »puhjennut mistään »sisäisestä pakosta». Päinvastoin». Mutta toverit olivat siihen vaatimalla kehottaneet. Asiaa kuvaa Kautsky seuraavasti: »oltiin juuri sosialistilain aattona. Osa Saksan sosialidemokratiaa eli mitä rohkeimmissa toiveissa: suurimmat vaikeudet näyttivät voitetuilta ja moni näki jo päivän koittavan, jolloin sosialidemokratinen enemmistö Saksan valtiopäivillä oli ryhtyvä »socialistista valtiota» toteuttamaan ja halkoi päätään ajatuksilla, miten tätä mukavimmin ja tuskattomimmin oli ruvettava panemaan toimeen. Sosialidemokratia oli nouseva aurinko eikä köyhälistö yksin kääntynyt sitä kohti, vaan myös joukko omistavien luokkien tyytymättömiä aineksia, epäonnistuneita neroja, jotka toivoivat saavansa työväeltä sen tunnustuksen, jota porvaristo ei heille ollut antanut, rokotuksen vastustajia, luonnonlääkäreitä, kaikenlaatuisia kirjailijoita ja sen semmoisia. Oli vaikea erottaa tuollaisia aineksia niistä, jotka tulivat luoksemme todella harrastaen köyhälistön asiaa eivätkä vain siksi, että olivat porvaristoon suuttuneet. Osa

tovereita, nuoret ja kokemattomat varsinkin, tervehti kaikkia näitä tulokkaita ilolla: tosiaankin, kun kerran jo professorit ja tohtorit kääntyivät sosialidemokratiaan, niin ei voitto voinut olla kaukana».

»Mutta herroilla professoreilla ja tohtoreilla ei ollut aikomustakaan rikkoa välejäan porvariston kanssa. He tahtoivat vain sosialidemokratian avulla näytellä jotain osaa, tahtoivat myös sen kautta saavuttaa porvaristonkin tunnustuksen. Heidän kaikkien täytyi siksi myös yrittää siistitä sosialidemokratiaa, tehdä sitä salonkikuntoiseksi, ottaa siltä sen proletaarinen luonne. — Tällöin oli sulkua pantava näille porvarillis-ideologisille aineksille, jotka alkoivat tähän suuntaan vaikuttaa sosialidemokratiaan. Etevimpiä ja lahjakkaimpia näitten salonkisosialistien kesken oli kieltämättä berliniläinen yksityisdosentti Eugen Dühring, suurella hengen joustavuudella varustettu mies, joka olisi saattanut suorittaa merkitsevääkin työtä, jos hänellä olisi ollut hieman enemmän marx-engelsiläistä itsearvostelua ja vähemmän saksalaisten kirjailijain perivikaa, suuruudenluulottelua. Niinpä luuli hra Dühring, että hänen kykynsä vapauttaisi hänet välttämättömyydestä perinpohjin tutkia oloja, joista filosofeeraili. Hän alkoi saavuttaa Berlinissä vaikutusta varsinkin puolueen nuoremman aineksen kesken. Hän ei ollut mikään halveksittava vastustaja ja siksi vaativat vanhemmat toverit itseään Engelsiä nousemaan tätä miestä vastaan ja soittamaan hänen filosofiansa onttonuden sekä samalla vetelemään liikkeemme tarkkoja rajaviivoja».

Näin syntyi tuo kirjoitussarja, kirjana puolen neljättä sadan sivuinen, josta joitakin lukuja on (suomeksikin) ilmestynyt nimellä »Sosialismin kehitys haaveesta tieteeksi». Hra Dühring on unohtunut, mutta Engelsin kirjalla on yhä täysi arvonsa. Antakaamme Kautskyn kuvata: »Dühring oli ollut hyvin monipuolinen, hän kirjoitti matematiikasta ja mekaniikasta kuin myös filosofiasta ja taloustieteestä, lainopista sekä esihistoriasta j. n. e. Kaikille näille aloille seurasi häntä Engels, joka oli yhtä monipuolinen kuin Dühring, mutta hieman toisella tavalla. Hänen monipuolisuuteensa yhtyi perusteellisuus, jommoista nykyisin

tapaa vain yksipuolisesti kehittyneitten erikoisoppineitten joukossa eikä sielläkään usein. Sillä uusaikaiseen tieteeseen on tarttunut uusaikaisen tuotantotavan piirteitä, sekin on omaksunut kuumeenkiireisen tuottamisen periaatteen. Uusaikaisen tieteenkin kuten uusaikaisen teollisuuden tuotteet ovat: halpoja ja huonoja. Joka ei kuitenkaan merkitse sitä, etteikö niistä huonoista tuotteista, jos ovat muoti-esineitä, väliin voitaisi maksaa huikeita hintoja. — Herra Dühringin ylimalkaista monipuolisuutta saamme siis kiittää siitä, että »Anti-Dühring» (kuten kirjaa lyhyesti sanotaan) tuli kirjaksi, joka Marx-Engelsin materialistisen dialektiikan kannalta käsittelee koko uusaikaisen tiedon tärkeimpiä kohtia. Lähinnä »Kapitaalia» on »Anti-Dühring» tullut uusaikaisen sosialismin peruskirjaksi.

Ihmettelyllä ja viehättyen seuraa sitä lukien Engelsiä tieteen eri aloille, joilta käsin asiansa tunteva opastaja avai-lee mitä laajimpia näköaloja. Tekee mieli vähin sää-littlelemään Dühring-parkaa, joka ei siitä pyykistä leikillä selviydy, mutta samalla narraakin nerokkaaksi leikinlaskijaksi osottaava kirjottaja kesken tieteellistä esitystä lukijan isoon nauruun; sukkelia sanakäänteitä ja teräviä pistoksia satelee miltei joka sivulta. Missä on ollut — ja yhäkin on — sellaisia taitureita, ei sinne puoskarien ole hyvä tulla.

Kirjallisen työn ohella ei ole unohdettava Engelsin käytännöllistä valtiollista toimintaa. V. 1864 perustetun »Internationalen» toimintaan ei hän vielä 60-luvulla voinut täyttää tarmoaan panna. Mutta v. 1870 tuli hän Lontooseen juuri kun m. m. Saksan-Ranskan sota, Pariisin kommuni, Bakuninin aiheuttama hajaannus vaativat joka miehen täyden työn. Tällöin oli Engels Marxin rinnalla toimessa »Internationalen» pääneuvoston jäsenenä ja kirjeenvaihtajana Italiaa, Espanjaa ja Belgiaa varten. Utopistiset sosialistit eivät olleet ymmärtäneet valtiollisen luokkataistelun merkitystä, vaan olivat aikoneet toteuttaa sosialismin vanhan yhteis-kunnan selän taitse. Sitä varten saarnasivat he »teon propagandaa», jota joittenkin etevien yksilöitten piti suorittaa saattaakseen suuret joukot ymmärtämään sosialismin hyödyllisyyden. Niin piti tuotanto-osuuskuntia, mallisiirto-

loita y. m. s. perustamalla pantaman alulle yhteiskunnan rauhallinen sosialiseraus.

»Marxin ja Engelsin suuri työ», kirjottaa Kautsky, »oli siinä että he täyttivät teoretisen sosialismin ja käytännöllisen valtiollisen työväenliikkeen välisen teennäisen kullun ja niin saattoivat tulevaa yhteiskunnallista mullistusta palvelemaan juuri sen voiman, joka yksin on sopiva ja riittävä sen toteuttamaan, nimittäin vapautuksensa puolesta taistelevan köyhälistön voiman. Yksityisten ponnistusten sijalle asettavat he koko työväenluokan tarmon; ihmisystävän hyvän tahdon sijalle luonnonvälttämättömyyden, joka pakottaa työväenluokkaa tuhonsa uhalla taistelemaan kapitalistista sortoa vastaan. Kääpiömittaisia hajanaisia yrityksiä vastaan selittivät he, että yhteiskunnan uudistus voi olla tuloksena vain kaikkien maitten päämäärästään tietoisten proletaarien yhteisestä ja yhtenäisestä toiminnasta ja ettei tulevaisuuden uusi tuotantotapa voi syntyä erillisistä, itsenäisistä osuusliikkeistä, siirtoloista eikä kunnista, vaan ainoastaan siten, että kapitalistisen sivistysasteen alaiset kansat ottavat haltuunsa tuotannon välineet ja järjestävät suunnitelmallisesti työn».

Siinä oli »Internationalen» ohjelma ja ohi näytti olevan vanhan, epäpoliittisen sosialismin aika. Vuosi 1848 oli päästänyt ajattelevat työläiset harhaluulosta, että porvariston ja työväen kesken oli vain väärinkäsityksiä. Luokkataistelu oli käynnissä pitkin linjaa. Mutta sittenkin kohotti vielä valtiollista liikettä väheksyvä sosialismi päätään tullen taloudellisesti takapajuisista maista, kuten Espanjasta ja Italiasta, joissa pikkuporvarillinen aines oli vallalla, tai maista, joissa työväenluokka oli vailla valtiollisia oikeuksia, kuten Belgiasta, tai maista, joissa ei vielä voinut olla puhuttakaan työväen luokkataistelusta, kuten Venäjältä. Mutta se ei voinut enää olla rauhallinen. »Teon propaganda» merkitsi nyt salaliittoja ja mellakoita. Tämän opin edustaja oli venäläinen Mikael Bakunin, uusaikaisen anarkismin luoja. Hänpä se yritti syöstä sosialismin alas sen jo saavuttamasta valta-asemasta salaiseksi, hajanaiseksi lahkoksi. Ja taistelusta häntä vastaan johtui »Internationalen» hajaannus ja tuho.

»Internationale» siis kukistui, mutta sen sijalle oli kasvanut työväenpuolueita, joiden luku yhä lisääntyi uusien maitten joutuessa kapitalismin kynsiin. Tarkalla huomiolla seurasivat kaikkien näitten taisteluita Marx ja Engels, asuen kapitalismin pääkaupungissa, seurustellen kaikkien maitten etevimpäin sosialistien kanssa ja auliisti vastaten kaikkialta mailman ääriltä heille tulviviin kyselyihin. Kieli-taitonsa — Engels taisi puhtaasti 20 kieltä ja murretta — oli heille tässä suurena apuna. Turhaan ei heiltä neuvoja tarvinnut pyytää ja avoimesti lausuivat he käsityksensä, joka perustui perusteellisen tieteellisen työn ja puolen vuosisadan taistelukokemuksen luomaan vakaumukseen.

Marxin kuollessa v. 1883 jäi tämä vastuunalainen tehtävä Engelsille yksin ja täytyi hänen vielä ottaa suorittaakseen Marxin kesken jäänyt työ. Ja kun ajattelee, että hän yhä edelleen huolella hoiti työnjaossa hänelle joutunutta tehtävää: seurata köyhälistöliikkeiden kulkua samoin kuin tieteitten edistystä sekä torjua niin opillisia kuin käytännöllisiä harhasuuntia, niin käsitämme, mikä työtaakka oli vanhuksen hartioilla. V. 1884 ilmestyi (myös suomennettu) »Perheen, yksityisomaisuuden ja valtion alku», jossa hän Morganin tutkimuksia hyväkseen käyttäen sovellutti historian-käsitystään esihistoriaan. Vuotta myöhemmin ilmestyi Marxin »Kapitaalın» toinen osa; kolmannen sai hän valmiiksi vasta 1894; viime osan »Yliarvo-teorioja» valmisti Karl Kautsky. Ahkerasti Engels myös avusti marxilaisia aikakauskirjoja, »Die Neue Zeitiä» y. m., toimitteli teostensa ja Marxin kirjotelmain uusia painoksia y. m.

Suureksi ilokseen sai hän vielä nähdä »Internationalen» v. 1889 nousevan uutena haudastaan. Sen kolmanteen kongressiin, joka v. 1893 pidettiin Zürichissä, matkusti hän itse pitäen terveenä ja reippaana eglannin, ranskan ja saksan kielillä seuraavan puheen:

»Tätä odottamattoman loistavaa vastaanottoa, jonka olette minulle valmistaneet ja jonka voin vastaanottaa vain syvällä liikutuksella, en ota vastaan omalle persoonalleni, vaan sen suuren miehen (Marx'in) työtoverina, jonka kuva riippuu tuolla. Juuri on kulunut 50 vuotta siitä kuin Marx ja minä

yhdyimme liikkeeseen; julkaisimme näet ensimmäiset sosialistiset kirjoitukset »saksalais-ranskalaisissa vuosikirjoissa». Pienestä lahkosta on sosialismi sitten kasvanut mahtavaksi puolueeksi, joka panee koko virallisen mailman vapisemaan. Marx on kuollut, mutta jos hän vielä eläisi, ei olisi toista miestä Euroopassa eikä Amerikassa, joka niin oikeutetulla ylpeydellä voisi katsella elämäntyötään. Toinenkin vuosimuiston päivä on nyt 1873 oli Internationalen viimeinen kongressi. Kaksi asiaa siellä toimitettiin. Erottiin ehdottomasti anarkisteista. Oliko tämä tarpeeton päätös vai eikö? — Pariisin, Brysselin kongressien ja nyt teidän täällä on täytynyt tehdä samoin. Toiseksi lopetettiin Internationalen toiminta sen vanhassa muodossa. Sinä aikana oli taantumuksen raivo, kunniakkaan kommunin verestä juopuneena, korkeimmillaan. Internationalen toiminnan jatkaminen olisi vain vienyt uhreja enemmän kuin tulokset olisivat kestäneet; se siirsi asemansa Amerikkaan, s. o. vetäytyi pois näyttämöltä. Eri maitten köyhälistöjen toimeksi jäi omiin muotoihin järjestäytyminen. Niin on tapahtunutkin ja nyt on Internationale paljoa voimakkaampi kuin ennen. Tällä tavalla on jatkettava, yhteisellä perustalla toimittava. Meidän täytyy sallia keskustelua, jottemme tulisi lahkoksi, mutta yhteinen perusta on säilytettävä. Tämä irrallisempi liittouma, vapaaehtoinen yhdessä pysyttäytyminen, jota kongressit tukevat, on riittävä viemään meidät voittoon, jota mikään mailman mahti ei voi meiltä riistää. Erityisesti iloitsen siitä, että englantilaiset näin suurilukuisina ovat edustetut, heidän ovat opettajiamme järjestäytymisessä; mutta kuinka paljon olemmekin heiltä oppineet, niin on heidän täytynyt täällä havaita monenlaista, josta vielä voivat oppia. — Matkustin Saksan kautta ja kuulin monen valittavan sitä, että sosialistilaki oli kumottu. Taistelu poliisia vastaan oli ollut paljon hauskempi. Sellaisista taistelijoista ei minkäänlainen poliisi eikä koko mailman hallitukset saa urakkaa! — Eläköön kansainvälinen sosialidemokratia!»

Nuortuneena, reippaana palasi vanhus kotiinsa täynnä toimintahalua ja työtä kysyviä suunnitelmia. Mutta kuolema oli jo häneen leimansa painanut. Parantumaton koi kal-

voi häntä ja 6 p. elokuuta 1895 oli tämä lepäämättä toimiva jättiläishenki laannut olemasta. Hänen oman toivomuksensa mukaan poltettiin hänen ruumiinsa ja tuhka sirotettiin mereen. Syväällä kaiholla otettiin kuolinsanoma vastaan kaikkialla hereillä olevan köyhälistön kesken. — 12 vuotta oli hän saanut elää Marxin jälkeen. Lyhyt aika, mutta kuinka paljon olikaan ennättänyt tapahtua! Marxin kuollessa kaikki lamassa, pimeä, sortovalta voimassa useimmissa maissa, Engelsin elosta erotessa taas loistava nousukausi kaikkialla.

Karl Kautsky lopettaa Engelsin elämäkerran seuraavasti: »Hän tiesi, että hänen asiansa oli keskeymättä edistyvä, ja edistyvä juuri sillä perustalla, jonka hän oli pannut; että se, minkä hän oli meille antanut, oli edelleen, meissä ja meidän kauttamme, taistellen etenevä lopulliseen voiton päivään saakka.»

»Niin on hänen osakseen tullut ylväin kuolemattomuus, johon yksin saatamme uskoa. Ei ole muuta kuolematto- muutta kuin se, että meidän jälkeemme jää elämään se asia, jolle koko elämämme kuului, joten me siinä elämme edel- leen. Mutta ylevimmän osan tätä kuolematto- muutta saa osakseen se, jolle on suotu lyödä asiaansa henkensä leima, joka kestää kauas yli kuolon hetken.»

Lainattakoon tähän vielä seuraavat Franz Mehringin muistosanat: »Elok. 5 p. (1905) on kulunut 10 vuotta siitä kuin Fr. Engels sulki silmänsä onnellisen ja rikkaan elämän huipulla. Hänen oli suotu pysyä nuorena raamatulliseen ikään saakka, ja hänen ukko-ikänsä sattui hänen historialli- sen vaikutuksensa tärkein kohta, kuten Lassallen nuoruus- ja Marxin miehuusikään.»

»Olisi väärin tästä päättää, että Engels olisi ollut hitaasti kehittyvä henki. — Hän oli vain neljänkolmatta sepittäes- sään kirjansa »Englannin työläisluokan asemasta». — Tässä kirjassa ei ole Marxin vaikutusta; hän oli vastaankin joitakin kohtia, jotka olivat hänelle vieraat. Mutta jo muutamia vuosia myöhemmin, kun he yhdessä kirjottivat »Kommunisti- sen manifestin», oli Engels toisella sijalla, kuten hän itse painolla on aina huomauttanut. Ja ahkerimpana ja uskollisim- pana, mutta kuitenkin aina ystävänsä apulaisena taistelee

hän kumousvuodet läpeensä ja katoaa niin ihmisijäksi julkiselta näyttämöltä. Sitten astuu hän vasta, miltei kuusikymmentavuotisena esiin toisen teoksensa kautta, joka taas uraa aukaisevana liittyy tieteellisen sosialismin historiaan, ja tarttuen väsyneen ystävän kädestä putoaviin aseisiin on hän monet vuodet kansainvälisen työväenliikkeen ensi mies.»

»Minkä häneltä elon aamu ja päivä kielsivät, sen antoi hänelle ilta täysin mitoin; kuten Engels itse arveli: ylitse vuotavin mitoin, vaikkakin hän myönsi kohtalon jääneen hänelle paljon velkaa. Todellakin — hänen ystävyytensä Karl Marxin kanssa oli hänen elämänsä suurin onni, mutta myös sen salainen kärsimys. Hänen täytyi sille uhrata paljon, mikä rohkeallekin miehelle oli vaikeata, mutta suuremmaksi kunniaksi kuin suurin hengentyö on hänelle, ettei hän kärsivin ja masentunein mielin, vaan vapaasti antautuen kunnioitti suurempaa neroa. Kun hän tiesi, mitä Marxin voima merkitsi työväelle, niin osasi hän pysyä sivussa, ja vaikkapa moni merkitseväkin kyky on erottautunut nerosta, jota on kateellisesti ahdistanut, niin on Engels senkin kautta mestarinsa vertainen, että hän ilman kateuden merkkiäkään astui tämän rinnalle.»

»Ei ollut Engelsin tapa nurista siitä, mitä kohtalo kielsi häneltä. »Historia kaiken kyllä kohdalleen asettaa», arveli hän »ja siksi on ihminen onnellisena sopessaan eikä tiedä mistään mitään». Paljon lähempänä, kuin murhe maineestaan, oli hänellä ilo nähdä, miten ihanasti hänen elämänsä kylvö kohosi laihoksi. Vain pienenä katkeruuden pisarana ilon maljassa oli se, ettei Marx enää ollut yhdessä iloitsemassa. Niin oli hänen rikas elämänsä myös onnellinen; jälkiä häneen jättämättä kulkivat vuodet ja vuosikymmenet, ja lyhyen taudin jälkeen, jonka tuskien yli hänen iloinen mielensä hänet auttoi, tempasi keveä kuolema seitsemänkymmenviiden-vuotisen pois.»

»Mekin voisimme valittaa, ettei hän enää ole joukosamme iloitsemassa nähdessään uudistustyön ihanan laihon. — Aina oli näet hänen henkensä hehkein, hänen ajatuksensa terävin ja hänen sanansa rohkein, kun mullistusten rautaiset askeleet tuntuivat Euroopassa. Elävä on hänen

muistonsa niiden kesken, joiden puolesta hän eli, taisteli ja kuolematonta työtä teki; jokainen hänen syntymänsä tai kuolemansa muistopäivä tuo sen elävänä mieliimme, mutta niinkuin eläisivät he vielä, kaikuu heidän kalskahtava äänensä, kun uusi uudistusten aikakausi koittaa kuolontuskissa huohottavan ajan yli, joka tuntee vain sortajia ja sorretuita.»

Miten vallankumousta ei ole tehtävä.

»Bakunilaiset toimessa»-nimellä julkaisi Engels »Volkstaat»-lehdessä v. 1873 mietelmiä Espanjan kapinasta.

Esimuistutus (v. 1894). Seuraavain mietelmien käsittämisen helpotukseksi mainittakoon muutamia ajantietoja.

Helmikuun 9 p:nä 1873 oli kuningas Amadeo saanut kyllikseen Espanjalaisesta kuningaskunnastaan; hän — tämä ensimmäinen lakkolaiskuningas — lähti tiehensä. Tasavalta julistettiin 12 p:nä ja samaan aikaan puhkesi baskialaisissa maakunnissa uusi Karlistikapina. *)

Huhtikuun 10 p:nä valittiin perustuslakia säätävä kokous, joka kokoontui kesäkuun alussa ja 8 p:nä kesäkuuta julisti federatiivisen tasavallan. Uusi ministeristö muodostui 15 p:nä Pi y Margallin johdolla. Valittiin myös valiokunta valmistamaan uutta perustuslakiehdotusta, mutta siihen ei valittu äärimmäisiä vallankumouksellisia, niin kutsutuita intranssigenttejä. Kun sitte heinäk. 3 p:nä julistettiin uusi perustuslaki, ei se näitten mielestä mennyt kyllin pitkälle Espanjan palottelemisessa »riippumattomiin kantooneihin». He panivat heti toimeen kapinoita maaseudulla; Sevillassa,

*) Karlistit, 1830-luvulta saakka peräisin oleva puolue, joka kannattaa eräitä, Don Carlos-nimeä kantavia kruununantavottelijoita. Suom. muist.

Cordovassa, Granadassa, Malagassa, Cadixissa, Alcoussa, Murciassa, Cartagenassa, Valenciassa y. m. olivat he heinäkuun 5 ja 11 päivän vaiheilla voitolla ja valitsivat jokaiseen näistä kaupungeista riippumattomia kanttoonihallituksia. Helmik. 18 p:nä lähti Pi y Margall ja tuli hänen tilallensa Salmeron, joka heti lähetti joukot kapinallisia vastaan. Nämät hävisivät muutamain päivien vähäisen vastarinnan jälkeen. Cadixin kukistumisen jälkeen oli jo heinäkuun 26 p:nä koko Andalucia hallituksen vallassa; miltei samaan aikaan joutuivat tappiolle myöskin Murcia ja Valencia, viimemainittu jonkinlaisella tarmolla taistellen.

Cartagena yksin piti puoliaan. Tällä Espanjan suurimmalla sotasatamalla, jossa laivastokin oli kapinallisten käsissä, oli maan puolella, paitsi linnoitusvallia, vielä 13 linnoitusta eikä sitä ollut helppo vallottaa. Ja kun ei hallitus halunnut tuhota omaa laivastoasemaansa, pysyi »Cartagenan suvereeni kanttooni» voimassa tammik. 11 päivään 1874, jolloin se vihdoin antautui, koska sen olemassa olosta mailmassa ei kukaan välittänyt.

Tässä sangen häpeällisessä kapinajutussa koskevat meitä vain bakunilaisten *) anarkistien vielä häpeällisemmät teot; vain ne ovat tässä hieman yksityiskohtaisemmin kuvatut varottaviksi esimerkeiksi.

I.

Äskettäin julaistu Haagin valiokunnan mietintö Mikael Bakuninin salaisesta liitosta on paljastanut työväen mailmalle ne salaiset pyrkimykset ja lurjusmaisuuudet sekä sen onton puheenparsihelinän, joilla nämät koettivat muuttaa proletaarista liikettä palvelemaan muutamien epäonnistuneit-

*) Bakunin, venäläinen anarkisti teki suurta häiriötä Internationalessa ja erotettiin siitä v. 1872. Suom. muist.

ten nerojen pöyhistyntä itserakkautta ja itsekkäitä tarkotuseriä. Sillä välin ovat nämät itse-mielestään suurmiehet antaneet meille Espanjassa tilaisuuden oppia tuntemaan heidän käytännöllistä vallankumoustoimintaansa. Saamme nähdä, kuinka he työväen pikaiseksi ja täydelliseksi vapautukseksi toteuttivat äärimmäiskumouksellisia puheenparsiaan anarkiasta ja itsekylläisyydestä sekä kaiken, varsinkin valtiollisen, auktoriteetin poistamisesta. Tähän antaa meille tilaisuuden vielä sekin, että meillä paitsi sanomalehtiselostuksia Espanjan tapahtumista myöskin on käsillä internationalen uuden Madridin osaston Geneven kongressille lähettämä selostus.

Tunnettua on, että Espanjassa internationalen jakaantuessa salaisen liiton jäsenet olivat voitolla. Espanjan työläisten suuri enemmistö oli heidän puolellaan. Kun nyt helmikuulla 1873 tasavalta julistettiin, joutuivat nämät liittolaiset sangen vaikeaan asemaan. Espanja on teollisuuteen nähden niin täysin takapajulla oleva maa, että siellä ei voi olla puhettakaan työväenluokan heti tapahtuvasta täydellisestä vapautuksesta. Ennenkuin siihen päästään, täytyy Espanjan kulkea useitten kehityksen esiasteitten läpi ja raivata pois koko joukon esteitä. Näiden asteiden supistamiseen mahdollisimman lyhyeen aikaan ja esteitten nopeaan poistamiseen antoi nyt tasavalta tilaisuuden. Mutta tätä tilaisuutta olisi voitu käyttää vain siten, että Espanjan työväenluokka olisi toimella tarttunut valtiollisiin asioihin. Tämän tunki työväen suuri joukko; se pyrki joka paikassa ottamaan osaa asiain käsittelyyn, halusi käyttää toimintatilaisuutta eikä enää kuten tähän saakka aikunut jättää vallitseville luokille vapaata tilaisuutta toimintaan ja juonitteluun. Hallitus julisti perustuslakia säättävän kokouksen vaalit. Mille kannalle oli internationalen aseuttava? Bakunilaisten päämiehet olivat sangen nolossa asemassa. Valtiollisen toimettomuuden jatkaminen näytti päivä päivältä yhä naurettavammalta ja mahdottomammalta, työläiset tahtoivat »nähdä tekoja». Toiselta puolen olivat liittolaiset jo vuosia saarnanneet, ettei olisi otettava osaa mihinkään kumoukseen, jonka tarkoituksena ei ollut heti

paikalla tapahtuva työväenluokan täysi vapautus; että kaikenlainen osanotto valtiolliseen toimintaan sisälsi valtion, tämän pahuuden periaatteen, tunnustamisen ja että etenkin kaikellainen vaaleihin osanotto oli kuolemanrikos. Miten he tästä pulasta selvisivät, siitä kertoo mainitsemamme Madridin selostus:

»Nämät ihmiset, jotka hylkäsivät Haagin kongressin päätökset työväenluokan valtiollisesta toiminnasta ja jaloin polkivat internationalen säännöt ja siten toivat Espanjan internationaleen hajaannusta, taistelua ja epäjärjestyttä; nämät samat ihmiset, jotka häpeämättä olivat esittäneet meidät työväen silmissä kunnianhimoisiksi virkaanpyrkijöiksi, jotka muka työväenluokan valtaan pääsyä tarkoittaen vain halusimme itse päästä valtaan; nämät samat ihmiset, jotka nimittävät itseään autonomisiksi, anarkistisiksi kumouksellisiksi y. m. ovat tässä tilaisuudessa innolla heittäytyneet politikoimaan, mutta kaikkein pahimmalla tavalla, porvariston mukana. He eivät ole pyrkineet hankkimaan työväenluokalle valtiollista valtaa — tätä aatettakin he päinvastoin inholla vastustavat — vaan ovat he auttaneet valtaan pienen porvarisjoukon, joka on kokoonpantu kunnianhimoisista seikkailijoista ja virkaankiipeejistä, ja jotka nimittävät itseään intranssigentisiksi (leppymättömiksi) tasavaltalaisiksi.

Jo yleisten vaalien aattona vaativat Barcelonan, Alcoyn ja muitten seutujen työläiset tietoa siitä, mitä politiikkaa työläisten olisi noudatettava niin parlamenttaarisessa taistelussa kuin muussakin. Sitä varten pidettiin kaksi suurta kokousta, toinen Barcelonassa, toinen Alcoyssä. Kummasakin ponnistelivat liittolaiset kaikin voimin sellaista menettelyä vastaan, että noudatettaisi internationalen valtiollista menettelyä. Päätettiin siis, ettei internationale liittona noudata mitään valtiollista toimintatapaa, vaan että internationalen jäsenet kukin itseksseen menettelevät miten mielivät ja liittyvät mihin puolueeseen haluavat; näin sen merkillisen itsekyläisyyden perustelu! Ja mikä oli seuraus näin mahdollottoman opin noudattamisesta? Seuraus oli, että suuri joukko internationalen jäseniä, anarkistejakin, otti osaa vaa-

leihin ilman ohjelmaa, ilman lippua, ilman ehdokkaita ja siis vaikutti siihen, että valittiin miltei yksinomaan porvarillistasavaltalaisia. Vain pari työläistä tuli kamariin, eivätkä nekään edustaneet mitään, eivätkä koskaan kohottaneet ääntänsä puolustaakseen luokkamme etuja, vaan hyvin mielin äänestivät kaikkien enemmistön esittämien taantumuksellisten ehdotusten puolesta».

Semmoinen on seuraus, kun noudatetaan bakunilaisten ohjelmaa, »politiikasta erillään pysymistä». Rauhaisina aikoina, jolloin köyhälistö edeltäpäin tietää, että se voi saada parlamenttiin korkeintaan muutamia yksityisiä edustajia, ja ettei sillä ole mitään mahdollisuutta saada parlamenttienemmistöä, voinee siellä täällä saada työläiset uskomaan, että on suuri kumouksellinen toimenpide, kun jää vaalipäivänä kotiin, ja sen sijaan että hyökättäisi nykyisen, meitä sortavan, valtion kimppuun, hyökätään ylipäänsä »valtion» kimppuun, jommoista ei missään ole, ja joka ei voi itseänsä puolustaa. On nimittäin sellaisilla henkilöillä, joiden sydän helposti putoaa housuihin, erinomainen tapa olla vallankumouksellisia; ja kuinka suuressa määrin, espanjalaisten »liittolaisten» johtajat olivat tätä lajia, sen osoittaa yllä esitetty selostus heidän toimistaan.

Mutta niin pian kuin tapaukset itse sysäävät köyhälistön etualalle, muuttuu vaaleista poissa pysyminen kouriintuntuvaksi typeryydeksi ja työväenluokan toimekas asioihin tarttuminen osottautuu ehdottomaksi velvollisuudeksi. Ja niin oli Espanjassa laita. Amadeon vallasta luopumus oli tunkenut jyrkät yksinvallan puoltajat pois vallasta eikä ollut heillä mahdollisuutta niin äkkiä valtaan tulla; Alfonso kannattajat olivat ilmeisesti vielä mahdollottomammat; kariistit pitivät kuten ainakin kansalaissotaa vaalitaistelua parempana. Kaikki nämät puolueet pitäytyivät Espanjalaisen tavan mukaan vaaleista poissa; osaa ottivat vain kahdeksi sivustaksi jakautuneet liittovaltaiset tasavaltaiset ja työväen suuri joukko. Kun silloin internationalen nimellä oli valtava viehätysvoima Espanjan työläisiin ja Espanjan osastoilla oli ainakin käytännöllisesti toimessa erinomaisia järjestöjä, oli varma että Katalonian tehdasseuduissa, Valen-

ciassa, Andalusian kaupungeissa y. m. olisi loistavasti mennyt lävitse jokainen internationalen asettama ja kannattama ehdokas, ja että eduskuntaan olisi varmasti tullut vähemmistö, joka olisi ollut kyllin luja ratkaisemaan äänestysissä tasavaltaisten ryhmien kesken. Työläiset tunsivat tämän, he tunsivat, että nyt oli tullut aika panna liikkeelle silloin niin voimakkaat järjestöt. Mutta Bakuninin koulua käyneet herrasjohtajat olivat niin kauvan saarnanneet ehdottoman valtiollisesta toiminnasta kieltäymisen oppia, etteivät he voineet niin äkkiä kääntyä; ja niin keksivät he tuon surkean keinon pidättää internationale sellaisenaan toiminnasta ja antaa yksityisten jäsenten äänestää mielensä mukaan. Tämän valtiollisen vararikkojulistuksen seuraus oli, että työläiset, kuten aina tällöisissä tapauksissa, äänestivät jyrkimmiltä näyttäviä — intranssigentteja, ja niin joutuivat enemmän tahi vähemmän vastuunalaisiksi valitsemiensa myöhemmistä teoista ja kietoutuivat niihin.

II.

»Liiton» jäsenet eivät voineet mitenkään pysyä siinä naurettavassa asemassa, johon he olivat joutuneet ovelan vaalipolitiikkansa takia. Muutoinhan olisi heidän tähänastinen valtansa Espanjan internationalessa ollut lopussa. Heidän täytyi toki toimia. Ja heidät oli pelastava — yleinen lakko.

Suurlakko on bakunilaisten ohjelmassa se vipusin, joka pannaan liikkeelle yhteiskunnallisen vallankumouksen alkajaisiksi. Jonain kauniina aamuna pysäyttävät kaikkien jonkun maan tai koko mailman tehtaitten työläiset työn ja pakottavat sen kautta korkeintaan neljän viikon kuluessa vallitsevat luokat joko matelemaan ristin juurelle tai iskemään työläisten kimppuun, niin että näillä sitten on oikeus puolustautua ja tällöin heittää nurin koko vanha yhteiskunta. Ehdotus ei suinkaan ole uusi; ranskalaiset ja näitten

mukaan belgialaiset sosialistit ovat v. 1848 jälkeen innokkaasti ratsastaneet tällä paraadiratsulla, joka kuitenkin alkuaan on englantilaista rotua. Vuoden 1837 liikepulaa seuranneen karttaliikkeen nopean ja kiihkoisan kehityksen aikana saarnattiin Englannin työväen kesken 1839 »pyhää kuukautta», työnseisausta koko kansakunnan alueella ja oli tämä herättänyt niin suuren vastakaiun, että pohjois-Englannin tehdastyöläiset yrittivät sitä heinäkuussa 1842 toteuttaa.

Myöskin liittolaisten kokouksessa syyskuun 1 p. 1873 Genevessä oli yleislakko merkitsevänä keskustelunaiheena; joka taholta myönnettiin sentään, että sitä varten oli tarpeen täydelliset työväenluokan järjestöt ja täydet rahastot. Ja siinäpä asian ydin onkin. Toiselta puolen kyllä hallitukset, etenkin jos niitä rohkaistaan pysyttämällä irti valtiollisesta toiminnasta, ehkäisevät työläisten järjestöjä ja rahastoja niin suuriksi kasvamasta; ja toiselta puolen edistävät valtiolliset tapahtumat ja vallitsevain luokkain kuristustoimet työväen vapautusta paljoa nopeammin kuin köyhälistö pääseekään niin pitkälle, että se hankkisi nuo ihanteelliset järjestöt ja mahtavat vararahastot. Jos sillä ne olisi, niin ei tarvittaisikaan suurlakon kiertotietä päämäärään pääsemistä varten. *)

Kellekään, joka tuntee jonkunkaan verran tuon liiton salaisia pyrkimyksiä, ei voi olla salaisuus että tämän epäilyttävän keinon käyttämisehdotus lähti sveitsiläisestä keskushallinnosta. Vaikka niinkin, pääasia on että espanjalaiset johtajat tästä saivat pelastuskeinon, syyn puuhata jotain tulematta suorastaan »valtiollisiksi» ja he ryhtyivät innolla toimeen. Suurlakon ihmeitä tekeviä vaikutuksia saarnattiin joka paikassa ja Barcelonassa ja Alcoyssä varustauduttiin alkamaan.

Sillä välin joutuivat valtiolliset tapahtumat yhä lähemmäksi käännekohtaansa. Vanhat liittotasavallan suurjulistajat, Castelar ja hänen kaltaisensa, kauhistuivat liikettä, joka kasvoi yli heidän päittänsä; heidän täytyi luovuttaa valta Pi y Margallille, joka pyrki sopimukseen intransigenttien kanssa. Pi oli tasavaltalaisjohtajista ainoa sosialisti, ainoa,

*) Suurlakkokysymystä on sittemmin valaistu monelta puolen. Suom. muist.

joka käsitti, että tasavalta oli perustettava työväkeen nojaten. Hän esittikin ohjelman heti toimeenpantavia yhteiskunnallisia uudistuksia varten, jotka eivät olleet ainoastaan työläisille välittömän hyödylliset, vaan seurauksiensa puolesta tähtäsivät muihin myöhempisiin askeleihin ja jotka siten ainakin olisivat panneet alkuun yhteiskunnallisen kumouksen. Mutta bakunilaiset internationalen jäsenet, joiden velvollisuus on vastustaa mitä kumouksellisimpiakin toimenpiteitä niin pian kuin ne lähtevät »valtion» puolelta, kannattivat mieluummin mitä mielettömimpiä huijareita intranssigenttein joukossa kuin jotain ministeriä. Pin neuvottelut intranssigenttein kanssa veivät aikaa; nämät kävivät kärsimättömiksi, kiihkeimmät alkoivat panna toimeen kanttoonikapinoita Andalusiassa. Nyt täytyi liiton johtajain myöskin lähteä liikkeelle, jolleivät halunneet jäädä porvarillisten intranssigenttein jälkijoukoksi. Yleinen lakko komennettiin toimeenpantavaksi.

Barcelonaassa julaistiin m. m. seuraava seinille ripustettu julistus: »Työläiset! Me teemme yleisen lakon osottaaksemme syvää inhoamme nähdessämme, miten hallitus käyttää armeijaa taistellen työtä tekeviä veljiämme vastaan mutta laiminlyö sodan karlisteja vastaan» j. n. e. — Barcelonan työläisiä, Espanjan suurimman tehdaskaupungin, jonka historia kertoo useammista katusulkutaisteluista kuin minkään muun maailmankaupungin, heitä kehoitettiin olemaan käymättä asetettua hallitusvaltaa vastaan, käsissä olevin asein, vaan piti heidän ryhtyä — yleiseen lakkoon, toimenpiteeseen, joka suorastaan kostasi vain muutamia porvarillisia mutta ei sattunut näiden yhteisedustajaan, valtiovaltaan! Barcelonan työläiset olivat toimeettoman rauhansa aikoina voineet kuunnella sellaisten kesyjen henkilöjen kuten Alerinin, Farga Pellicerin ja Vinaksen mahtavia puheenparsia, mutta kun tuli toiminnan aika ja nämä herrat ensin julkaisivat merkillisen vaaliohjelmansa, sitten edelleen peräytyivät ja vihdoin, sensijaan että olisivat kutsuneet aseisiin, julistivat suurlakon, joutuivat he suorastaan työläisten halveksimisen esineiksi. Heikoinkin intranssigentti osoitti toki enemmän tarmoa kuin vankinkaan liittolainen. Liitto ja sen nenästä-

vetämä internationale menettivät kaiken vaikutusvaltansa, ja kun nämät herrat julistivat yleisen lakon sillä muka masentaakseen hallituksen, niin nauroivat työläiset heille vasten naamaa. Mutta sen ainakin näitten internationalen väärän edustajain toiminta oli saanut aikaan, että Barcelona pysyi erillään kantonikapinasta; ja Barcelona oli ainoa kaupunki, jonka liikkeeseen yhtyminen olisi voinut antaa liikkeeseen runsaasti yhtyneille työläisaineksille vankan selkänöjan ja samalla mahdollisuuden vallata käsiinsä koko liikkeen. Ja vielä olisi Barcelonan avulla voitto ollut jotakuinkin varma. Mutta Barcelona ei liikauttanut sormeakaan; Barcelonan työläiset, päässeinä perille intranssigenteista ja liittolaisten petkuttamina, jäivät toimettomiksi ja autoivat siten Madridin hallituksen voittoon. Mutta tämä kaikki ei estänyt liittolaisten johtajia Alerinia ja Broussea lehdessään »Solidarite revolutionaire» selittämästä: »Vallankumouksellinen liike leviää kulovalkean nopeudella yli koko niemimaan.... Barcelonassa ei ole vielä mitään tapahtunut, mutta sen julkisella paikalla on vallankumous pysyväisenä!» Mutta tämä oli liittolaisten vallankumous, joka on siinä että pidetään lomaa eikä siksi »pysyvästi» päästä pois siltä »paikaltaan».

Alcoyssa oli samaan aikaan yleinen lakko tullut päiväjärjestykseen. Alcoy on nuori tehdaskaupunki, jossa nyt on 30,000 asukasta. Siellä saavutti internationale bakunilaisessa muodossaan nopean levenemisen. Sosialismi oli näille tähän saakka liikkeestä aivan tuntemattomille työläisille joka muodossaan tervetullut, aivan kuin siellä täällä Saksassakin takapajuisilla seuduilla, jossa »yleinen Saksan työväenyhdistys» saattaa äkkiä saada laajan hetkellisen kannatuksen. Alcoy oli siksi valittu bakunilaisen liittotoimikunnan paikaksi Espanjassa ja juuri tämän näemme toimessa.

Heinäkuun 7 p:nä päättää muuan työväen kokous yleisen lakon ja lähettää seuraavana päivänä lähetystön pormestarin luo vaatien, että hänen on 24 tunnin kuluessa kutsuttava kokoon tehtailijat ja esitettävä niille työväen vaatimukset. Pormestari Albors, porvaristasavaltaalainen, viivyttaa työläisiä, tilaa joukkoja Alicantesta, ja neuvoo tehtaili-

joita olemaan myöntymättä sekä varustautumaan koteihinsa. Hän lupaa itse olla paikallaan. Pidettyään kokouksen tehtailijain kanssa — tässä seuraamme liittolaisten liittotoimikunnan virallista kertomusta heinäkuun 14 p:ltä 1873 — julkasee hän, joka ensin oli luvannut työläisille puolueettomuutta, julistuksen, jossa hän »loukkaa ja solvasee työläisiä, asettuu tehtailijain puolelle ja niin tuhoaa lakkolaisten oikeuden ja vapauden sekä pakottaa heidät taisteluun». Kuinka pormestarin hurskaat toivomukset voivat tuhota lakkolaisten oikeudet ja vapaudet, jää kuitenkin epäselväksi. Mutta liiton johtamat työläiset antoivat erään toimikuntansa selittää kaupungin neuvostolle, että jollei se noudattaisi luvattua puolueettomuutta lakossa, niin saisi se ristiriitaa välttääkseen lähteä. Toimikunta lähetettiin kaupungin talolta pois, ja kun se jätti talon, ampuivat poliisit kansaa, joka rauhallisesti ja aseettomana seisoi paikalla. Tämä oli taistelun alku liittolaisten kertomuksen mukaan. Kansa asesti itsensä, taistelu alkoi ja kuuluu kestäneen »kaksikymmentä tuntia». Toisella puolen työläiset, joita »Solidarite revolutionaire» kertoo olleen 5,000 ja toisella puolen 32 santarmia raatihuoneessa ja joitakin asetettuja torin varrella olevissa neljässä tai viidessä talossa, jotka talot kansa poltti. Vihdoin loppui santarmeilta ampumarasto ja heidän täytyi antautua. »Olisi vähemmän onnettomuuksia valitettavana», sanoo liittolaisten toimintakertomus, »jollei pormestari olisi kansaa pettänyt, hän kun ilmoitti myöntävänsä ja sitten raukkamaisesti antoi murhata ne, jotka hänen sanaansa luottaen tunkeutuivat raatihuoneeseen; eikä tätä samaa herraa oikeudella kiihtynyt kansanjoukko olisi murhannut, jollei hän olisi aivan läheltä laukaissut revolveriansa häntä vangitsemaan tulevia vastaan».

Ja kuinka lukuisat olivat taistelun uhrin? »Vaikemme voikaan tarkasti ilmoittaa kuolleita ja haavotettuja (kansan puolella), niin voimme kumminkin sanoa, ettei niitä ole alle — kymmenen. Taisteluun ärsyttäjän puolella on 15 kuollutta ja haavoitettua». Tämä oli siis liiton ensimmäinen katutaistelu. 20 tunnin kuluessa taisteli 5,000 miestä 32 santarmia ja muutamia aseellisia porvareita vas-

taan, voitti heidät, kun heidän ampumavarastonsa oli loppunut, ja menetti kaikkiaan 10 miestä. Kyllä voi liitto uskotuilleen lausua Falstaffin sanoilla, että »varovaisuus sentään on urhoollisuuden parempi puoli».

On selvää, että kaikki porvarilehtien hälytystiedot tarkotuksesta poltetuista tehtaista, joukottain ammutuista santarmeista, paloöljyllä valelluista ja sytytetyistä ihmisistä, ovat pelkkiä tarinoita. Voittoisat työläiset, vieläpä liittolaistenkin johdolla, joitten tunnussana on: ei mitään sääliä kohtelevat aina liian jalomielisesti voitettuja vastustajiaan, ja nämä kertovat sitten työläisten tehneen kaikkia niitä kauhutekoja, joita he itse voiton saatuaan eivät olisi jättäneet toimeenpanematta.

Siis voitto saavutettiin. »Alcoyssa», riemuitsee »Solidarite revolutionaire» »ovat ystäväme luvultaan 5,000 päässeet aseman herroiksi». Ja mitä tekevät sitte nämä »herrat» »asemastaan»?

Tästä ei liittolaisten toimintakertomus eikä heidän lehrensä kerro yhtään mitään; meidän on turvaututtava tavallisiin sanomalehtitietoihin. Niistä saamme kuulla, että Alcoyhin on järjestetty »yhteishyvän valiokunta» s. o. vallankumouksellinen hallitus. Nyt olivat liittolaiset kongressissaan St. Immerissä Sveitsissä 15 p:nä syyskuuta 1872 päättäneet, »että kaikenlainen valtiollisen n. k. väliaikaisen tai vallankumouksellisen vallan järjestö vain voi olla uusi petkutus ja köyhälistölle yhtä vaarallinen kuin kaikki nykyiset hallitukset». Myös olivat Alcoyssa olevan espanjalaisen liittotoimikunnan jäsenet tehneet parastansa, jotta Espanjan internationalen kongressi olisi hyväksynyt tuon heidän päätöksensä. Tästä huolimatta huomaamme me, että Severino Albarracin, tämän toimikunnan jäsen, ja joidenkin tietojen mukaan Francisko Thomas, sen sihteeri, olivat tämän väliaikaisen ja vallankumouksellisen hallitusvallan, Alcoyn yhteishyvän valiokunnan jäseniä!

Ja mitä teki tämä yhteishyvän valiokunta? Millä toimenpiteillä se yritti panna toimeen »työväen välitöntä ja täydellistä vapautusta»? Se kielsi miehiä jättämästä kaukunkia, mutta salli naisten lähteä, jos näillä oli — passit.

Kaiken vallan kieltäjät siis panevat uudelleen passit käytäntöön! Muuten he ovat täysin neuvottomia, toimettomia ja avuttomia.

Sillä välin läheni kenraali Velarde joukkoineen Alican-
testa. Hallitukselle oli parasta saada maaseudun pikkukapinat kaikessa hiljaisuudessa pois päiväjärjestyksestä. Ja »aseman herroilla» Alcoyssa oli täysi syy vetäytyä pois asemasta, jossa he eivät tietäneet mitä tehdä. Edustaja Cervera, joka oli välittäjänä, suoritti siis helposti tehtävänsä. Yhteishyvän valiokunta poistui, joukot marssivat heinäk. 12 päivänä vastustuksetta kaupunkiin ja ainoa vastalupaus, joka yhteishyvän valiokunnalle tehtiin, oli yleinen anteeksianto. Liittolaiset »aseman herrat» olivat taaskin kerran onnellisesti päässeet pinteestä. Ja siihen loppui Alcoyn seikkailu.

San Lucar de Barramedassa Cadixin luona, kertoo liittolaistoimintakertomus, sulki kaupunginpäällikkö internationalen huoneuston ja kiihotti alituisilla hyökkäyksillään kansalaisten persoonallisia oikeuksia vastaan kansan vihaan. Muuan toimikunta vaatii ministeriltä oikeuden tunnustamista ja mielivaltaisesti suljetun huoneuston avaamista. Herra Pi myöntyi tähän periaatteessa . . . mutta kieltää todellisuudessa; työläiset huomaavat että hallitus järjestelmällisesti vainoa heidän liittoansa, he erottavat paikallisviranomaiset ja nimittävät tilalle toisia, joiden tulee avata liiton huoneustot».

»San Lucarissa . . . on kansa aseman herrana!» riemuitsee ‚Solidarite Revolutionaire’. Liittolaiset, jotka täälläkin kokonaan vastoin anarkistisia periaatteitaan, olivat muodostaneet vallankumouksellisen hallituksen, eivät tienneet mihin ryhtyä vallassaan. He hukuttivat aikaa tyhjiin keskusteluihin ja paperipäätöksiin, ja kun kenraali Pavia oli vallottanut Sevillan ja Cadixin, lähetti hän joi-takin komppanioita Sorian prikaatia elok. 5 p:nä San Lucariin, josta käsin — ei tehty minkäänlaista vastarintaa.

Tässä ovat liiton sankariryöt siellä, missä se sai toimia ilman minkäänlaista kilpailua.

III.

Vähän aikaa Alcoyn katutaistelun jälkeen nousevat Andalusian intranssigentit kapinaan. Vielä oli Pi y Margall peräsimmä ja neuvotteli yhä tämän puolueen johtajien kanssa muodostaakseen heistä ministeristön. Miksi siis ryhtyä kapinoimaan ennenkuin neuvottelut olivat rauenneet? Tämän hätiköimisen perustetta ei ole oikein tarkasti selitetty, mutta niin paljon on varmaa, että herroille intranssigenteille ennenkaikkea oli kiire mahdollisimman pian päästä käytännössä toteuttamaan liittotasavaltaansa, niin että he pääsisivät valtaan ja eri kanttoonien moniin muodostetaviin hallitusvirkoihin. Madridin valtiopäivät viivyttelivät liian kauvan Espanjan palottelemista; täytyi siis itse ryhtyä toimiin ja jokapaikassa julistaa voimaan itsenäisiä kanttooneita. Bakunilaisten internationalen jäsenten tähänastinen kanta, he kun olivat sitten vaalien pitkälle sekaantuneet intranssigenttien toimiin, antoi aiheen luottaa heidän apuunsa, olivathan he juuri äsken väkivallalla ottaneet Alcoyssä vallan haltuunsa ja olivat siis julkitaistelussa hallitusta vastaan! Sen lisäksi olivat bakunilaiset vuosikausia saarnanneet, että kaikkalainen vallankumouksellinen toiminta ylhäältä alaspäin oli turmiokas, kaikki täytyi alhaalta ylöspäin järjestää ja panna toimeen. Ja nyt tarjoutui tilaisuus panna toimeen tämä itsekylläisyyden kuulu periaate, ainakin yksinäisiin kaupunkeihin nähden. Eihän ollut muuta valitsemista. Bakunilaiset työläiset menivät ansaan ja poimivat intranssigenteille kastajat tulesta saaden sitten näiltä liittovereiltaan, kuten ainakin, palkakseen potkuja ja luoteja.

Mikä oli nyt bakunilaisen internationalen asema koko tässä liikkeessä? He olivat koettaneet antaa sille federalistisen hajallisuuden luonteen, olivat niin pitkälle kuin mahdollista toteuttaneet anarkistisen ihanteensa. Nämä samat bakunilaiset, jotka Cordovassa muutamia kuukausia ennen olivat nimittäneet väliaikaisen hallituksen asettamista työläisten kavallukseksi ja pettämiseksi, he istuivat nyt kaikissa Andalusian kaupunkien vallankumouksellisissa hallituksissa — mutta kaikkialla vähemmistönä, niin että intrans-

sigentit voivat tehdä, mitä tahtoivat. Samaan aikaan kun nämä viimeainitut pitivät käsissään valtiollisen ja sotilaallisen johdon, tyydytettiin työläisiä komeilla puheenparsilla tai muka yhteiskunnallisilla uudistuspäätöksillä, jotka olivat mitä karkeinta ja mielettömintä laatua, ja jotka olivat ainoastaan paperilla voimassa. Niin pian kuin bakunilaiset johtajat vaativat todellisia myönnytyksiä, saivat he häpeällä lähteä tiehensä. Englantilaisiin sanomalehtikertoihin nähden ei liikkeen intranssigenttijohtajilla ollut mitään tärkeämpää tehtävää kuin selittää, ettei heillä ollut mitään tekemistä n. k. internationalen kanssa eivätkä he tästä vastanneet, ja että he pitivät näitten johtajia, kuten kaikkia siellä olevia Pariisin kommunistin pakolaisia, mitä ankarimman poliisivalvonnan alaisina. Vihdoin, kuten tulemme näkemään, ampuivat Sevillan intranssigentit taistelussa hallituksen joukkoja vastaan myöskin bakunilaisia liittolaisiaan.

Ja niin joutui muutamassa päivässä koko Andalusia asetettujen intranssigenttein käsiin. Sevilla, Malaga, Granada, Cadix y. m. joutuivat miltei vastuksetta heidän käsiinsä. Kukin kaupunki julistautui itsenäiseksi kantoniksi ja asetti vallankumouksellisen hallitusvaliokunnan, juntan. Murcia, Kartagena, Valencia seurasivat esimerkkiä. Salamancassa yritettiin samaa, vaikka rauhallisemmin. Niin olivat useimmat Espanjan suurkaupungit kapinallisten hallussa, paitsi pääkaupunki Madrid, pelkkä ylellisyyskaupunki, jolla ei koskaan ole ollut ratkasevaa vaikutusta, ja Barcelona. Jos Barcelonakin olisi noussut, niin olisi menestys ollut varma ja työväen aineksille liikkeessä saatu vankka selkänoja. Mutta me olemme nähneet, että intranssigentit olivat Barcelonassa sangen heikot ja siellä siihen aikaan vielä sangen mahtavat bakunilaiset ottivat suurlakon tekosyyksi ja kieltäytyivät taistelusta. Barcelona ei siis tällä kertaa täyttänyt tehtäväänsä.

Kuitenkin oli tällä, vaikkakin mielettömästi aletulla, kapinalla yhä vielä suuria menestymisen mahdollisuuksia, jos sitä vaan olisi jonkinlaisellakaan älyllä johdettu, vaikkapa vaan espanjalaisten sotilaskapinain tapaan, joissa yhden kaupungin sotaväki nousee, kulkee seuraavaan kaupunkiin, josta

tempaa mukaansa jo ennen valmistellun sotajoukon ja lumivyöryn tavoin paisuen tunkee pääkaupunkia kohti, kunnes onnekas taistelu tai vastaan lähetettyjen joukkojen voitto ratkasee. Tämä menettelytapa olisi silloin ollut erikoisen sopiva. Kapinalliset olivat kaikkialle jo pitemmän aikaa järjestäneet vapaaehtoisia joukkoja, joissa järjestyskuri kyllä oli surkea, mutta ei varmaankaan huonompi kuin vanhan, ensimmäiseen hajalla olevan Espanjan armeijan jäännösten keskuudessa vallitseva. Ainoat luotettavat hallitusjoukot olivat santarmit (guardias civiles) ja nämä olivat hajallaan pitkin koko maata. Ennen kaikkia siis olisi ollut estettävä santarmien kokoontuminen, ja tämä kävi päinsä vain siten että meneteltiin hyökäten ja uskallettiin lähteä avoimelle kentälle; suurta vaaraa ei siitä olisi ollut, sillä hallitus saattoi asettaa näitä vapaaehtoisten heikkokurisista joukkoja vastaan vain samallaisia sotaväenosastoja. Ja jos voittoa haluttiin, ei muuta keinoa ollut.

Mutta ei. Intranssigenttien ja heidän bakunilaisen häntänsä liittovaltaisuus perustui juuri siilten, että kukin kaupunki menetteli oman päänsä mukaan eikä ryhtynyt yhteistoimintaan muitten kanssa, vaan päinvastoin selitti pääasiaksi niistä erillään pysymisen ja niin oli katkastu kaikki yleisen hyökkäyksen mahdollisuus. Mikä Saksan talonpoikaissodassa ja Saksan kapinoissa 1849 oli auttamaton epäedullisuus — vallankumouksellisten voimain hajallaan oleminen, joka antoi samalle hallitusjoukolle mahdollisuuden masentaa kapinan toisensa jälkeen — se julistettiin täällä korkeimman vallankumouksellisen viisauden periaatteeksi. Tämän tyydytyksen on Bakunin saanut elävänä nähdä. Hän oli jo syyskuussa 1870 selittänyt, että ainoa tapa vallankumoustaistelulla heittää Preussi ulos Ranskasta, oli poistaa koko keskitetty johto ja jättää kunkin kaupungin, kunkin kylän, kunkin kunnan toimeksi käydä sotaa omin neuvoin. Jos täten Preussin yhtenäisesti johdettua armeijaa vastaan asetettaisi vallankumouksellisten intohimojen vapaus, niin olisi voitto varma. Täten kerrankin omaan valtaansa jätettyä koko Ranskan kansan yhteisälyä vastaan täytyi tietysti Molken yhden miehen älyn hävitä. Ranskalaiset eivät sitä silloin oikein käsittä-

neet; mutta Espanjassa saavutti Bakunin loistavan voiton, kuten olemme nähneet ja vielä tulemme näkemään.

Sillä välin oli tämä ilman minkäänlaista ilmoitettua syytä kuni pistoolista ammuttu kapina tehnyt Pi y Margallille mahdottomaksi neuvotella intranssigenttien kanssa edelleen. Hänen täytyi luopua ja hänen sijalleen tulivat peräsimeen Castelarin tapaiset puhtaat tasavaltalaiset, peittelemättömät porvarit, joitten ainoa tarkoitusperä oli tehdä loppu työväenliikkeestä, jota kyllä ennen olivat käyttäneet hyväkseen, mutta joka nyt oli heille esteeksi. Sotaväen divisiona lähetettiin kenraali Pavian johdolla Andalusiaan, toinen lähti Campoksen johdon alaisena Valenciaa ja Kartagenaa vastaan. Ydinjoukkona olivat koko Espanjasta kootut santarmit, pelkkiä vanhoja sotilaita, joitten kuri oli vielä järkkymätön. Kuten Versaillesin armeijan hyökätessä Pariisia vastaan, niin täälläkin santarmit olivat pitämässä ryhtiä turmeltuneitten linjajoukkojen keskuudessa ja joka paikassa muodostivat ne hyökkäysjoukon kärjen, jonka tehtävän he kummassakin tapauksessa täyttivät tarmolla. Paitsi näitä saivat divisionat avukseen vielä muutamia vähiksi sulaneita linjarykmenttejä, niin että kumpaankin kuului noin 3,000 miestä. Tässä oli koko joukko, jonka hallitus voi asettaa kapinallisia vastaan.

Kenraali Pavia lähti heinäk. 20 päivän vaiheilla liikkeelle. 24 p:nä miehitti Cordovan santarmi- ja linjaväkijoukko-osasto Ripoll'in johdolla. 29 p. hyökkäsi Pavia katusu- luilla varustettua Sevillaa vastaan, 30 tai 31 p. joutui se hänen käsiinsä. Hän jätti jälkeensä lentävän kolonnan ympäristöä rauhottamaan ja marssi edelleen Cadixia vastaan, jonka puolustajat puolustivat vain kaupungin porttia ja sitäkin hyvin heikosti, mutta sitten vastuksetta elok. 4 p:nä antoivat riisua aseensa. Seuraavina päivinä voitti hän, myöskin vastuksetta, San Lucar de Barramedan, San Roquen, Tarifan, Algesiraksen ja joukon pieniä kaupunkeja, joista jokainen oli julistautunut itsenäiseksi kantoniksi. Samaan aikaan lähetti hän joukkoja Malagaa vastaan, joka 3:nä ja Granadaa vastaan, joka 8 p:nä elokuuta vastuksetta antautui, niin että elok. 10 p:nä koko Andalusia oli taistelutta vallotettu, eikä siihen kulunut täyttä 14 päivää.

Heinäkuun 26 p:nä alkoi Margine Campos taistelun Valenciana vastaan. Täällä oli kapina työläisten alkama. Espanjan internationalen hajaantuessa oli Valenciassa todellisilla internationalen jäsenillä enemmistö; ja tähän kaupunkiin oli asetettu uusi espanjalainen liittoneuvosto. Heti tasavallan julistamisen jälkeen, kun vallankumouksellisia taisteluja oli odotettavissa, kutsuivat bakunilaiset Valencian työläiset, epäillen barcelonalaiisten johtajien äärimmäiskumouksellisten puheenparsien taa kätkeytyvän petosta, todelliset internationalen jäsenet heidän kanssaan yhdessä toimimaan kaikissa paikallisissa liikkeissä. Kun kanttooniliike puhkesi, nousivat nämä molemmat, käyttäen hyväkseen intransigentteja, heti taisteluun ja karkottivat sotajoukot. Ei ole tullut tunnetuksi, miten Valencian junta oli pantu kokoon, mutta englantilaisten sanomalehtikertojain tiedonannoista käy kuitenkin selville, että siinä kuten Valencian vapaaehtoisten joukossa työväellä oli ratkaseva valta. Nuo samat sanomalehtikertajat puhuvat Valencian kapinallisista kunnioituksella, jommoista he eivät suinkaan osota muita, pääasiassa intransigenttejä kumouksellisia, kohtaan; he kehuvat näitten kuria, kaupungissa vallitsevaa järjestystä ja ennustivat pitkää vastarintaa ja kovaa taistelua. Eivät erehtyneet. Valencia, vaikka avoin kaupunki, kesti Campoksen joukkoja vastaan heinäkuun 26 p:stä elok. 8 p:ään, siis kauvemmin kuin koko Andalusia yhteensä.

Mursian maakunnan samanniminen pääkaupunki oli vastuketta antautunut. Valencian vallotettuaan marssi Campos Cartagenaan vastaan, joka on Espanjan vankimpia linnoituksia, varustettu maan puolelta yhtenäisesti vallilla ja esiin pistävillä linnoituksilla, jotka ovat korkeille kummuille rakennetut. Hallitusjoukon 3,000 miestä, ilman piiritysneuvoja, olivat luonnollisesti voimattomat keveine kenttätykkinen linnoitusten raskasta tykistöä vastaan ja täytyi heidän tyytyä sulkemaan maan puolelta pääsy; mutta tämä merkitsi vähän, niin kauvan kuin cartagenalaisilla oli tilaisuus liikua merellä satamasta ottamillaan sotalaivoilla. Kapinalliset, jotka vain pitivät omia asioitaan silmällä, silloin kuin Valenciassa ja Andaluciassa taisteltiin, ajattelivat ulkomail-

maa vasta muiden kapinain kukistumisen jälkeen, kun heiltä itseltään loppuivat rahat ja elintarpeet. Vasta sitte yritettiin marssia Madridia kohti, joka oli vähintään 60 saksalaisen peninkulman päässä, siis toista vertaa pitemmällä kuin Valencia ja Granada! Retkikunta sai Cartagenan luona surkean lopun; maanpuolisten teitten sulkeminen teki mahdottomiksi enemmät hyökkäykset sinne päin, ryhdyttiin siis hyökkäyksiin laivastolla. Ja minkälaisiin hyökkäyksiin! Äskettäin kukistettujen merikaupunkien uudesta kapinaan nostosta cartagenalaisten sotalaivojen avulla ei voinut olla puhuttakaan. Itsenäisen kantonin Cartagenan laivasto tyytyi siis uhkaamaan pommituksella — cartagenalaisen teorian mukaan yhtä itsenäisiä — merikaupunkeja Valenciasta Malagaan saakka ja hätätilassa todella pommitamaankin, jollei vaadittuja elintarpeita ja sotaveroa kilisevissä taalareissa tuotu laivoille. Niin kauvan kun näet kaupungit itsenäisinä kantoneina olivat aseissa hallitusta vastaan, vallitsi Cartagenassa periaate: kukin omasta puolestaan! Mutta niin pian kuin nuo toiset olivat voitettut, piti periaatteen kuulua: kaikki Cartagenan puolesta! Semmoinen oli Cartagenan intranssigenttien ja heidän bakunilaisten apulaistensa mielestä itsenäisen kantonin liittovaltaisuus.

Vahvistaakseen vapaustaistelijain rivejä, laski Cartagenan hallitus irti 1,800 vankia, jotka olivat kaupungin vankilassa — Espanjan pahimpia rosvoja ja murhamiehiä. Ei ole epäilystäkään enää siitä, että tämän vallankumouksellisen toimenpiteen saivat aikaan bakunilaiset. Siinä käytännössä osotettiin, kuinka Bakunin haaveilee »kaikkien huonojen intohimojen irtilaskemista» ja julistaa venäläiset rosvot kaikkien todellisten vallankumouksellisten esikuvaksi. Mitä venäläisille on sovelias, sopii kohtuudella espanjalaisillekin. Kun siis Cartagenan hallitus laski liikkeelle noiden 1,800 kurkunkatkaisijan »huonot intohimot» ja sitten kohotti huippuunsa joukkojensa epäjärjestyksen, niin menetteli se aivan Bakunin hengessä. Ja kun Espanjan hallitus, sen sijaan että olisi ampunut omat varustuksensa pilalle, odotteli Cartagenan antautuvan puolustajainsa sisäisen turmeluksen takia, niin noudatti se vallan oikeaa menettelytapaa.

IV.

Kuulkaamme nyt mitä »uusi Madridin liitto» selostuksestaan lausuu tästä liikkeestä:

»Valenciassa oli elokuun toisena sunnuntaina pidettävä kongressi, jossa piti päätettämän m. m. siitä, miten Espanjan kansainvälinen liitto olisi suhtautuva tärkeihin valtiollisiin tapahtumiin, joihin Espanja oli joutunut helmikuun 11 päivän tasavallan julistamisen jälkeen. Mutta tuo mieletön kanttoonikapina, joka niin surkeasti päättyi, ja johonka internationalen jäsenet miltei kaikissa kapinallisissa maakunnissa olivat innokkaasti ottaneet osaa, on lamauttanut liittoneuvoston toimintaa hajottamalla enemmistön sen jäsenistä ja myöskin saattanut hajalle miltei kokonaan paikalliset osastot ja niitten jäsenet sekä, mikä pahinta, on vetänyt näitä vastaan kaiken sen vihan ja vainon, minkä huonosti alettu ja epäonnistunut kansanliike aina seuraukseksen saa.

»Kun kanttoonikapina puhkesi, kun juntat s. o. kanttoonihallitukset järjestettiin, silloin riensivät nämä ihmiset (bakunilaiset), jotka niin kiihkeästi kirkuvat valtiollista valtaa vastaan, ja ovat meitä syyttäneet hallitusvaltaisuudesta, he kiiruhtivat nyt jäseniksi noihin hallituksiin. Merkitsevissä kaupungeissa, kuten Sevillassa, Cadixissa, San Lucar de Baramedassa, Granadassa ja Valenciassa istui monia niistä internationalen jäsenistä, jotka nimittävät itseään valtiovallan vastustajiksi, kanttoonijuntoissa ilman mitään muuta ohjelmaa kuin maakunnan tai kanttoonin itsehallinto. Tämä on virallisesti vahvistettu näitten junttain julkasemain julistusten ja muitten asiakirjain perustalla, joiden alla komeilee hyvin tunnettujen tämäntapaisten internationalen jäsenten nimiä.

»Tuollainen huutava ristiriita teorian ja käytännön, puheen ja teon välillä merkitsisi vähän, jos siitä olisi lähtenyt minkäänlaista hyötyä järjestöllemme, tai minkäänlaista edistystä voimiemme kokoamiselle, minkäänlaista lähentymistä päämääräämme, työväenluokan vapautumista kohti. Mutta juuri päinvastaista on siitä seurannut, kuten ei muuta voinutkaan seurata. Puuttui perusehto, Espanjan köyhälistön toimekas yhteisvaikutus, joka oli niin helppo saada aikaan,

kun toimittiin internationalen nimessä. Puuttui yksimieli-syyttä paikallisten yhdistysten kesken; liike jäi yksilöllisen tai paikallisen alkuunpanon varaan, ilman mitään johtoa (paitsi sitä, minkä salainen liitto voi vähän toimittaa ja tämä liitto on häpeäksemme vieläkin vallalla Espanjan internatio-nalessa); ilman mitään ohjelmaa paitsi sitä, mikä oli luon-nollisten vihollistemme, porvarillisten tasavaltalaisten. Ja niin kukistui kanttooniliike mitä häpeällisimmällä tavalla, miltei vastarinnatta; mutta kukistuessaan vei se mennessään Espanjan internationalen arvon ja järjestön. Nyt ei tapahdu ainoatakaan rosvousta, rikosta, väkivaltaisuutta, jota tasavaltalaiset eivät panisi internationalen syyksi; onpa, kuten meille on vakuutettu, Sevillassa tapahtunut sellaistakin, että taiste-lun kestäessä intranssigentit ovat ampuneet liittolaisiaan, bakunilaisia internationalen jäseniä. Taantumus, käyttäen taitavasti hyväkseen meidän tyhmyksiämme, kiihottaa tasa-valtalaisia vainoamaan meitä ja panettelee meitä välinpitämättömien suurelle joukolle. Mitä se Sagastan aikana ei ennättänyt, sitä se nyt koettaa: saattaa »internationalen» nimi huonoon huutoon Espanjan työläisten suuren joukon silmissä.

»Barcelonassa on joukko työväen järjestöjä eronnut inter-nationalesta pannen ankaran vastalauseensa »La federacion» (bakunilaisten johtavan) lehden kannattajia ja heidän selittämätöntä menettelytapaansa vastaan. Jeretzissä, Puerto de Santa Mariassa ja muissa paikoissa ovat järjestöt päättäneet hajaantua. Lojassa, Granadan maakunnassa, on väestö karkottanut siellä asuneet harvat internationalen jäsenet. Madridissa, jossa vielä voidaan nauttia suurta vapautta, ei vanhasta bakunilaisesta lii-tosta kuulu pienintäkään elonmerkkiä, samaan aikaan kuin meidän järjestömme on pakotettu pysyttelemään toimettomana ja hiljaisena, jollei haluta ottaa edesvastuuta toisten synneistä. Pohjois-Espanjan kaupungeissa estää joka päivä kiivaammaksi käyvä karlistisota kaiken meidän toimintamme. Valenciassa vihdoin, jossa hallitus 15-päiväisellä taistelulla pääsi voitolle, täytyi internationalen jäsenten, jotka eivät paenneet, piilotel-la ja liittoneuvosto on kokonaan hajalla.»

Niin kertoo madridilaisten selostus. Se näyttää käyvän täydellisesti yhteen yllä esitellyn historiallisen selostelun kanssa.

Mitä käy nyt selville tutkimuksestamme?

1. Bakunilaiset olivat pakotetut, niin pian kuin joutuivat vakavaan vallankumoukselliseen asemaan, heittäämään koko siihenastisen ohjelmansa yli laidan. Ensin uhrasivat he oppinsa, jonka mukaan on velvollisuus pidäytyä valtiollisesta toiminnasta, etenkin vaaleista. Sitten seurasi anarkia, valtion poistaminen; ja sensijaan että olisivat valtion poistaneet, koettivat he päinvastoin luoda koko joukon uusia pikkuvaltioita. Sitten luopuivat he periaatteestaan, että työläisten ei olisi otettava osaa mihinkään vallankumoukseen, jolla ei samalla ole tarkoituksena panna heti toimeen köyhälistön täysi vapautus, ja ottivat osaa mitä ilmeisimpään puhtaasti porvarilliseen liikkeeseen. Vihdoin iskivät he omaa, tuskin vasta julistettua, uskonkappalettaan vasten kasvoja: että vallankumouksellisen hallituksen asettaminen on pelkkää petkutusta ja uusi työväenluokan kavaltamisyritys, he kun sangen mieluisasti olivat jäseninä kaupunkien hallitusvaliokunnissa, ja miltei kaikkialla voimattomina porvariston alakäteen äänestämistä ja valtiollisesti hyväkseen käyttäminä vähemmistöinä.

2. Tämä siihen saakka saarnattujen periaatteiden kieltäminen tapahtui mitä arkamaisimmalla, kieroimmalla tavalla ja pahan omantunnon vaivoissa, niin etteivät bakunilaiset itse eikä heidän johtamansa joukot yhtyneet tähän liikkeeseen minkään ohjelman perustalla eivätkä ylipäänsä tienneet, mitä tahtoivat. Mikä oli luonnollinen seuraus? Että bakunilaiset joko estivät kaiken liikkeen, kuten Barcelonassa, tai että he heittäytyivät yksinäisiin, suunnitelmattomiin ja mielettömiin kapinoihin, kuten Alcoyssa ja San Lucar de Barramedassa; tai jäi taas kapinan johto intranssigenttiporvarillisten haltuun, kuten kävi kaikkein useimmissa kapinoissa. Bakunilaisten äärimmäiskumouksellinen huuto toteutui siis tosineen tullen joko väistymisenä, tai jo edeltäpäin tuloksettomina kapinoina tai liittymisenä porvarillisiin puolueisiin, jotka häpeällisesti käyttivät työväkeä valtiollisiin tarkoituksiinsa ja sitten kohtelivat potkien.

3. N. k. anarkian periaatteista, riippumattomien ryhmien vapaasta liittoumisesta y. m. ei jää muuta jäljelle kun vallankumouksellisten taistelukeinojen määrätön ja mieletön hajaannus,

joka antoi hallitukselle tilaisuuden kourallisella joukkoja kukistaa kaupungin toisensa jälkeen ilman sanottavaa vastarintaa näiden puolelta.

4. Lorun loppu on siis se, että hyvin järjestetty ja lukuisa Espanjan internatinale — niin väärä kuin oikeakin — kietoutui intransigenttien kukistukseen ja meni hajalleen. Ja nyt sen syyksi pannaan määrätön joukko keksittyjä valttomuuksia, joita ilman kaiken mailman poroporvarien on mahdoton kuvitella työläisten kapinaa. Ja tämän takia Espanjan työväen uudestaan järjestäytyminen internationalen perustalle kenties vuosiksi on käynyt mahdottomaksi.

5. Sanalla sanoen, bakunilaiset ovat Espanjassa loistavalla tavalla osottaneet, miten vallankumousta ei ole tehtävä.

Työväenliikkeen menettelytavasta.

Nämät Fr. Engelsin mietteet tavataan erään Marxin kirjan esipuheesta. Tämä oli »Uuteen Reinin Lehteen», jota he v. 1850 Hampurista käsin julkaisivat kuukausittain aikakauskirjana, kirjoitellut artikkelit, joissa yritti uuden materialistisen historiankäsityksensä valossa selvittää ajan ilmiöitä. Kirjasena ovat nämät julaistut otsikolla »Luokkataistelut Ranskassa 1848—1850». Engelsin esipuhe*), joka on päivätty 6 p. maalisk. 1895 Lontoossa, kuuluu:

Täten uudelleen julaistu teos oli Marxin ensi koe selittää kappale oman ajan historiaa materialistisen käsitystapansa mukaan vallitsevan taloudellisen tilan perustalla. Kommunismisessa manifestissa oli tämä teoria suurin piirtein sovellettu koko uudempaan historiaan, Marxin ja minun artik-

*) Karl Kautskyn kirjassa »Tie valtaan» osotetaan, kuinka tämä Engelsin kirjoitus on ymmärrettävä ja missä oloissa se on syntynyt. (»Ei ehdottomasti vallankumousta eikä ehdottomasti lailisuuttakaan»).

Suom. muist.

keleissa »Uudessa Reinin Lehdessä» oli sitä edelleen käytetty silloisten valtiollisten ilmausten selvittämiseen. Mutta tässä oli osotettava monivuotisen koko Euroopalle niin hyvin kriittillisen kuin tyypillisen kehityksen sisäinen syy-yhteys, siis, tekijän tarkoituksen mukaan, johdettava valtiolliset tapahtumat perimmäisistä taloudellisista vaikuttimista.

Lähipäiväin historiallisia tapahtumia ja tapahtumasarjoja arvosteltaessa ei koskaan voida mennä perimmäisiin taloudellisiin syihin. Vielä nytkin, jolloin erikoislehdistö antaa niin runsaita aineksia, on yksin Englannissakin mahdoton päivästä päivään niin seurata teollisuuden ja kaupan kulussa mailman markkinoilla ilmeneviä muutoksia, että joka hetki voisi laskea näiden runsaiden monimutkaisten ja vaihtelevain tekijäin yleiset tulokset, tekijäin, joista tärkeimmät useimmiten vaikuttavat salaa pitkät ajat, ennenkuin ne valtavina tulevat esille. Jonkun aikakauden taloudellisten olojen selkeää yleiskatsausta ei voi luoda samaan aikaan, se on saatavissa vasta jälkepäin, kun ainekset ovat kootut ja tarkistetut. Tilasto on tässä välttämätön apukeino ja se nilkuttaa aina hieman jälissä. Oman ajan historiaa varten on liiankin usein välttämätöntä käsitellä ratkaisevinta tekijää pysyvänä, otaksuttava sen aikakauden alussa vallitsevan taloudellisen tilan kestävän muuttumattomana, tai otettava huomioon vain sellaiset muutokset, jotka johtuvat julkisuudessa olevista tapahtumista ja itsekkin siis ovat nähtävillä. Materialistisen tutkimustavan täytyy siis usein tyytyä johtamaan valtiolliset ristiriidat vallinneiden yhteiskuntaluokkien ja luokkaryhmien etuisuustaiseluista, ja osottamaan yksityiset valtiolliset puolueet enemmän tai vähemmän tarkkoina näitten luokkien tai luokkaryhmien valtiollisina ilmauksina.

On selvää, että tämä samanaikaisen taloudellisen tilan, tutkittavien tapahtumien todellisen perustan, pakollinen huomiotta jättäminen aiheuttaa virheitä. Mutta kaikki yleisemmän oman ajan historian esitykset sisältävät itsessään virhelähteitä; joka seikka ei kuitenkaan estä ketään kirjottamasta oman ajan historiaa.

Kun Marx ryhtyi tähän työhön, oli tämä mainittu virhe-

lähde vielä kiertämättömämpi. Aivan mahdotonta oli val-
lankumousaikana 1848—49 seurata silloin tapahtuvia talou-
dellisia muutoksia tai edes saada niistä yleiskatsausta. Samoin
maanpaon erisi kuukausina Lontoossa syksyllä ja talvella
1849—50. Mutta tällöinpä Marx juuri alkoi työn. Ja
tästä olosuhteiden epäsuosiosta huolimatta saattoi hän, tar-
kasti kun tunsikin Ranskan taloudelliset olot ja tämän maan
valtiollisen historian helmikuun vallankumouksesta saakka,
antaa tapahtumista kuvauksen, joka siihen saakka saavutta-
mattomassa määrässä paljasti niiden sisäisen yhteyden kes-
tään loistavasti Marxin itsensä myöhemmin toimeenpaneman
kaksinkertaisen tarkastuksen.

Ensi tarkastus seurasi siitä, että Marx kevästä saakka
1850 taas sai tilaisuutta taloudellisiin tutkimuksiin, ja ensinnä
otti käsille viimeisten kymmenen vuoden taloudellisen his-
torian. Sen kautta selvisi hänelle täydelleen tosiasioista
itsestään, mitä hän siihen saakka oli puutteellisen ainehaston
perusteella puoliksi apriorisesti käsittänyt: että nimittäin
mailmankauppapula 1847 oli ollut helmi- ja maaliskuun
vallankumousten todellinen äiti, ja että v:n 1848 keskivai-
heilla vähitellen alkanut, 1849 ja 1850 täyteen kukoistuk-
seensa kohonnut teollinen nousuaika oli ollut voimistuneen
europalaisen taantumuksen elähyttävä voima. Tämä ratkaisi
asian. Kun siten kolmen ensi kirjoituksen (ilmestyivät
»Uudessa Reinin Lehdessä, valtiollis-taloudellisessa aikakaus-
kirjassa» Hampurissa 1850) läpi käy vallankumoustarmon
pikaisen nousun odotus, luovutaan Marxin ja minun kirjotta-
massa valtiollisessa katsauksessa viimeisessä, syksyllä 1850
ilmestyneessä (touko—lokakuun) kaksoisvihkossa tykkönään
näistä harhaluuloista: »Uusi vallankumous on mahdollinen
vain seurauksena uudesta liikepulasta. Mutta se on myös yhtä
varma kuin tämäkin.» Mutta tämä olikin ainoa oleellinen
muutos mikä oli tehty. Mutta edellisissä osissa viittailtua ta-
pahtumain selitystä ja niissä esitettyä syitten yhteyttä ei ollen-
kaan tarvinnut muuttaa, kuten samoin yleiskatsauksena esitetty
kertomuksen jatko maaliskuun 10 p:stä syksyyn 1850 osottaa.

Toinen tarkastus oli vielä ankarampi. Heti Louis
Bonaparten joulukuun 2 p:n valtiokaappauksen jälkeen

1851 kirjotti Marx uudelleen Ranskan historian helmikuusta 1848 tähän vallankumouskauden siihenastiseen loppu-tapahtumaan. Tässä kirjassessa on samat asiat käsitelty uudelleen, vaikka lyhyemmin. Verrattakoon tätä toista esitystä, joka on laadittu toista vuotta myöhemmin tulleen ratkaisevan tapauksen jälkeen, edelliseen, ja selville käy että teki-jän tarvitsi muuttaa vain perin vähän.

Tälle kirjutukselle antaa vielä aivan erikoisen merkityksen se seikka, että se ensimmäisenä esitti tunnussanan, jolla kaikkien mailman maiden työväenpuolueet yksimielisinä ovat lyhyesti lausuneet taloudellisen uudistusvaatimuksensa: tuotannon välineet ovat otettavat yhteiskunnan haltuun. Toisessa kappaleessa merkitään »oikeus työhön» »ensimmäiseksi kömpelöksi lauselmaksi, joka kokosi yhteen köyhälis-tön vallankumoukselliset vaatimukset», ja sanotaan: »mutta tuon »oikeutta työhön» vaatimuksen takana on kapitalin vallitseminen, kapitalin vallitsemisen takana on tuotannonvälineitten ottaminen liittoutuneen työväenluokan haltuun, siis palkkatyön kuten kapitalinkin ja niiden vaihtosuhteen lopettaminen».

Tässä siis — ensi kerran — on muodostettuna se lause, jonka kautta uusaikainen työväen sosialismi jyrkästi eroaa niin kaikista feodalisen, porvarillisen, pikkuporvarillisen y. m. sosialismin vivahduksista, kuin myös utopisen ja luonnonomaisen työläiskommunismin tökeröstä omaisuusdenyhteydestä. Vaikka Marx myöhemmin laajentikin tämän vaatimuksen käsittämään myös vaihdonvälineet, niin oli tämä vain, muuten kommunistisen manifestin mukaan aivan selvä, päälauseen pelkkä lisäke. Jotkut englantilaiset viisaat ovat tähän vielä äsken lisänneet, että myös »jaon välineet» ovat tulevat yhteiskunnalle. Näille herroille kävisi kuitenkin vaikeaksi sanoa, mitkä ovat nämät, tuotannon ja vaihdon välineistä eroavat, taloudelliset jaon välineet; tarkotetaisiko ehkä valtiollisia jaon välineitä, veroja, vaivais-apuja sekä muita lahjotuksia. Mutta ensiksihän nämät jo ovat yhteisiä, valtion tai kunnan, käsissä olevia jakovälineitä, ja toiseksi tahdommehan me ne kokonaan poistaa.

Kun helmikuun vallankumous puhkesi, olimme kaikki,

mitä tuli käsityksiimme vallankumousliikkeiden edellytyksistä ja kulusta, siihenastisen historiallisen, varsinkin Ranskasta saadun kokemuksen varassa. Tämähän oli v:sta 1789 vallinnut koko Euroopan historiaa ja sieltä oli nytkin lähtenyt yleisten mullistusten merkki. Oli selvää ja kiertämätöntä, että kuvitteluimme Pariisissa helmik. 1848 julistetun »yhteiskunnallisen» vallankumouksen, köyhälistön kumouksen, luonteesta ja kulusta, vahvasti vaikuttivat kertomukset v:lta 1789—1830. Ja lopuksi, kun Pariisin mullistus sai vastakain Wienin, Milanon, Berlinin voitokkaista kapinoista, kun koko Eurooppa Venäjän rajoille saakka tempautui liikkeeseen; kun sitten kesäkuussa Pariisissa oli käyty ensi suuri taistelu vallasta köyhälistön ja porvariston välillä; kun heidän oman luokkansa voittokin niin järkytti kaikkien maitten porvaristoa, että se pakeni takasin vasta juuri kukistetun monarkillis-feodalisien taantumuksen syliin, — silloin ei voinut sikäläisissä oloissa meillä olla epäilystäkään siitä, että oli puhjennut suuri ratkaiseva taistelu, että se oli taisteltava loppuun yhden ainoan pitkän ja vaihtelevan kumouskauden kuluessa, ja että se vain voi päättyä köyhälistön lopulliseen voittoon.

Meillä ei tosin v:n 1849 tappioitten jälkeen ollut väliaikaisten tulevaisuudenhallitusten ympärille joukkoutuneitten »demokratien» harhaluuloja. Nämät odottivat pikaista, kerta kaikkiaan ratkasevaa »kansan» voittoa »sortajista»; me taas pitkää »sortajain» kukistuksen jälkeen alkavaa taistelua tähän samaan »kansaan» kuuluvain vastakkaisten aineiden kesken. Nuo »demokratit» odottivat uutta purkausta tästä päivästä huomiseen; me selitimme jo syksyllä 1850, että ainakin ensimmäinen vallankumouskauden jakso oli päättynyt eikä ollut uutta odotettava ennen uuden taloudellisen mailmanpulan puhkeamista. Ja tästä syystä meidät vallankumouksen pettureina julistettiin kiroukseen samain ihmisten taholta, jotka sittemmin miltei poikkeuksetta ovat tehneet rauhan Bismarckin kanssa — mikäli Bismarck vain on pitänyt heitä sen arvoisina.

Mutta historia on osottanut meidänkin olleen väärässä, on paljastanut harhaluuloksi meidänkin silloisen käsityksemme. Se on mennyt pitemmällekin: se ei ole tyytynyt tuhoamaan

silloisia erehdyksiämme, se on kokonaan mullistanut ne edellytykset, joitten alaisena työväen on taisteltava. V:n 1848 taistelutapa on nyt kaikin puolin vanhennut, ja tämä on seikka, jota tässä kannattaa lähemmin tutkia.

Kaikki tähänastiset vallankumoukset ovat päättyneet siihen, että jokin luokkavalta tunki pois toisen; mutta kaikki tähänantiset hallitsevat luokat olivat vain pieniä vähemmistöjä hallittuun kansanjoukkoon verraten. Hallitseva vähemmistö kukistui siten, toinen vähemmistö tarttui sen sijaan valtion peräsimeen ja muovaili valtiolaitokset etujensa mukaisiksi. Tämä oli joka kerralla taloudellisen kehityskannan mukaan valtaan kypsynyt ja kutsuttu vähemmistöjoukko, ja juuri siksi ja vain siksi tapahtui, että hallittu enemmistö mullistuksessa joko asettui tämän puolelle tahi ainakin rauhallisena tyytyi muutokseen. Mutta jos emme ota huomioon kunkin konkretista sisältöä, niin oli kaikilla näillä vallankumouksilla sama muoto; ne olivat vähemmistön vallankumouksia. Silloinkin kun enemmistö oli mukana, tapahtui se — tietien taikka tietämättä — vain jonkun vähemmistön hyväksi; mutta tämä vähemmistö sai sen kautta, tai enemmistön vastarinnatta sallivan kannan kautta, sellaisen ulko näön, kuin olisi se koko kansan edustaja.

Ensimmäisen suuren menestyksen jälkeen jakautui säännöllisesti voitokas vähemmistö; osa oli tyytyväinen siihen, mitä oli saavutettu, toinen tahtoi mennä pitemmälle, asetti uusia vaatimuksia, jotka ainakin osaksi olivat suuren kansanjoukon todellisten tai näennäisten etujen mukaisia. Näitä jyrkempiä vaatimuksia toteuteltiinkin yksityisissä tapauksissa; usein kuitenkin vain hetkeksi, maltillisempi puolue pääsi jälleen voitolle, äsken saavutetut ennätykset menivät kokonaan tai osaksi taasen hukkaan; voitettut huusivat silloin petosta tai panivat tappionsa sattuman syyksi. Todellisuudessa oli asianlaita sentään useimmin seuraava: ensi voiton saavutukset varmistettiin vasta jyrkemmän puolueen toisen voiton kautta; kun tämä ja sen mukana hetken välttämätön oli saavutettu, niin katosivat jyrkät saavutuksineen jälleen näyttämöltä.

Kaikilla uudemman ajan vallankumouksilla, alkaen suuresta englantilaisesta 17:nellä vuosisadalla, on nämä piirteet,

jotka näyttävät eroamattomasti kuuluvan jokaiseen kumoukselliseen taisteluun. Ne näyttivät käyttökelpoisilta myös köyhälistön vapautustaisteluihin; käyttökelpoisilta sitäkin enemmän, kun juuri 1848 ne henkilöt olivat helposti luetut, jotka edes jossakin määrin ymmärsivät, mihin suuntaan on ohjattava tämä vapautumistyö. Itse proletariset joukot olivat Pariisissakin vielä voiton jälkeen aivan epätietoiset siitä, mille tielle lähteä. Ja kuitenkin oli liike olemassa, vaistomaisena, välittömänä, kukistamattomana. Eikö ollutkin asema juuri sellainen, missä vallankumouksen piti onnistua, kun sitä tosin johti vähemmistö, mutta tällä kertaa ei vähemmistön eduksi, vaan enemmistön mitä todellisimmaksi hyväksi? Kun kerran kaikkina pitempinä vallankumousaikoina suuret kansanjoukot olivat niin helposti voitettavissa eteenpäin tunkeutuvan vähemmistön pelkkien uskottelevien lupauksien kautta, kuinka olisivat he vähemmässä määrin voitettavissa aatteille, jotka olivat mitä ominaisimpana heijastuksena heidän taloudellisesta asemastaan, jotka olivat selvänä järkevänä ilmauksena heidän omista tarpeistaan, jotka eivät olleet heille itselleen vielä selvinneet ja joita he vasta epäselvästi tunsivat? Kaikitenkin oli tämä joukkojen vallankumouksellinen mieliala miltei aina, ja useimmiten hyvin pian, vaihtunut väsähdykseksi vieläpä kääntynyt päinvastaiseksikin, niin pian kuin kuvitelmat olivat haihtuneet ja pettymys tullut. Mutta tässä ei ollut kysymys uskotteluista, vaan itse suuren enemmistön oleellisimpain etujen toteuttamisesta, etujen, jotka tosin eivät vielä olleet selvillä tälle suurelle enemmistölle, mutta joitten piankin täytyi selvitä niitä käytännöllisesti toteutettaessa, vakuuttavan silminnähtävyyden valossa.

Ja kun nyt, kuten Marx kolmannessa kirjoituksessaan osottaa, keväällä 1850 tämän 1848:n »yhteiskunnallisesta» kumouksesta kohonneen porvarillisen tasavallan kehitys keskitti todellisen vallan — yleensä yksinvaltaismielisen — suurporvariston käsiin, ja sen sijaan kokosi kaikki muut yhteiskuntaluokat, talonpojat kuten pikkuporvaritkin, köyhälistön ympärille, siihen määrin, että yhteisen voiton aikana ja jälkeen eivät nämät, vaan kokemuksen opettama köyhälistö tuli pakostakin ratkaisevaksi tekijäksi — eikö ollut

silloin kaikki mahdollisuudet käsillä, jotta vähemmistön vallankumous olisi muuttuva enemmistön vallankumoukseksi?

Historia on osottanut meidän ja kaikkien muitten samoin ajatelleiden mietteet vääriksi. Se on selvittänyt, että taloudellinen kehityskanta Euroopan mantereella ei vielä läheskään ollut kypsynyt kapitalistisen tuotannon poistamiseen; se on todistanut tämän sen taloudellisen kumouksen kautta, joka 1848:n jälkeen tempasi koko mantereen mukaansa ja vasta oikein vakiinnutti Ranskan, Itävallan, Unkarin, Puolan ja äskettäin Venäjän suurteollisuuden ja teki Saksasta suorastaan ensi luokan teollisuusmaan — kaikki kapitalistisella, v:sta 1848 vielä paljon laajentumiskykyisellä pohjalla. Juuri tämä teollinen kumous, joka kaikkialla vasta on luonut luokkavastakohtiin selvyyttä, joka on hävittänyt koko joukon manufakturiajan ja itä-Euroopassa jopa ammattikuntakäsityön ajoilta säilyneitä välimuotoja, loi todellisen porvariston ja todellisen suurteollisen köyhälistön ja tunkeutui yhteiskunnallisen kehityksen etualalle. Mutta tämän kautta on näiden molempain suurten luokkain taistelu, jota 1848 Englannin ulkopuolella oli olemassa vain Pariisissa ja korkeintaan joissakin suurissa teollisuuskeskuksissa, vasta levinnyt yli koko Euroopan, ja kohonnut kiivauteen, joka 1848 oli vielä aivan aavistamaton. Silloin monet epäselvät lahkoevankeliot sekasotkuineen, nyt yksi yleisesti tunnustettu, kuulakkaan selvä, taistelun viime päämäärät terävästi muodostava Marxin teoria; silloin paikan ja kansallisuuden mukaan jakautuneet ja erilaiset, vain yhteisten kärsimysten tunteen yhdistämät, innostuksen ja epätoivon välillä neuvottomina sinne tänne häilyvät joukot, nyt yksi suuri kansainvälinen sosialistien armeija, joka taukoomatta etenee päivä päivältä kasvaa lukumäärään, järjestymiseen, kuriin, käsitykseen ja voitonvarmuuteen nähden. Jos ei tämä mahtava köyhälistön armeija vieläkään ole päässyt päämääräänsä, jos sen, kaukana siitä, että olisi saanut voiton yhdellä suurella iskulla, täytyy kovassa, jäykässä taistelussa hitaasti edetä asemasta asemaan, niin todistaa tämä kerta kaikkiaan, kuinka mahdotonta 1848 oli saavuttaa yhteiskunnallista mullistusta yksinkertaisen yllätyksen kautta. Kahtia eri hallitsijasukujen mukaan jakautunut, mutta yksin-

valtaismielinen porvaristo, joka ennen kaikkea vaati rauhaa ja raha-asioihinsa varmuutta, sitä vastassa tosin kukistettu, mutta yhä uhkaava köyhälistö, jonka ympärille pikkuporvarit ja talonpojat yhä enemmän joukkoutuivat — siinä alinomainen väkivaltaisen purkauksen uhka, joka ei kuitenkaan tarjonnut lopullisen ratkaisun mahdollisuutta —, sellainen oli asema ja oli se kuin luotu kolmannen, vale-kansanvaltaisen vallantavottelijan Louis Bonaparten valtiokaappausta varten. Armeijan avulla teki tämä jouluk. 2 p. 1851 jännittyneestä asemasta lopun ja vakuutti Euroopalle sisäisen rauhan sitten taas tehdäkseen sen uudella sotakaudella onnelliseksi. Toistaiseksi oli loppunut alhaalta päin tulevain vallankumousten ajanjakso; seurasi ylhäältä alettujen vallankumousten kausi.

Keisarillinen takaisku v. 1851 antoi uuden todistuksen sen ajan proletaristen liittouman kypsymättömyydestä. Mutta se itse oli luova ne edellytykset, joitten alaisena niiden täytyi kehittyä kypsyiteensä. Sisäinen rauha varmisti uuden teollisen nousukauden täyden kehityksen, välttämättömyydestä antaa työtä armeijalle ja ohjata kumoukselliset virtaukset ulospäin syntyivät ne sodat, joilla Bonaparte koetti onkia Ranskalle anastusmaita käyttäen tekosyynä »kansallisperiaatteen» toteuttamista. Hänen matkijansa Bismarck omaksui tämän politiikan Preussia varten; hän teki valtiokaappauksensa, vallankumouksensa ylhäältä päin 1866 Saksan liittoa ja Itävaltaa vastaan, ja yhtä paljon Preussin ristiriitakamaria vastaan. Mutta Eurooppa oli liian pieni kahdelle Bonapartelle ja niin tahtoi historian iva, että Bismarck kukisti Bonaparten, ja että Preussin kuningas Wilhelm uudisti sekä piensaksalaisen keisarivallan että myös Ranskan tasavallan. Mutta yleinen tulos tästä oli se, että Euroopassa tuli todellisuudeksi suurten kansain itsenäisyys ja sisäinen yhteys, poikkeuksena Puola. Tosin verraten vaatimattomien rajain sisällä — mutta kuitenkin sikäli, ettei työväenluokan kehityskulua enää oleellisesti ehkäissee kansalliset selkkaukset. Vuoden 1848:n vallankumouksen haudankaivajista oli tullut sen testamentin toimeenpanijat. Ja heidän vierellään kohosi jo uhkavana 1848:n perintö, köyhälistön Internationale.

V:n 1870—71:n sodan jälkeen katoaa Bonaparte näytämöltä ja Bismarckin lähetystoimi on täytetty, niin että hän nyt jälleen saattaa alentua tavalliseksi aatelisjunkkariksi. Mutta kehityskauden lopun muodostaa Pariisin Kommuni. Thiersin kavala yritys varastaa Pariisin kansalliskaartin tykistö sai aikaan voitokkaan kapinan. Se osotti jälleen, että Pariisissa ei ole enää muu vallankumous mahdollinen, kuin proletarinen. Valta tipahti voiton jälkeen aivan itsestään työväenluokan syliin. Ja taas osottautui, kuinka mahdoton vielä silloinkin, kaksikymmentä vuotta äsken kuvaamani ajan jälkeen, tämän työväenluokan herruus oli. Toiselta puolen jätti Ranska Pariisin pulaan, katseli, kuinka se vuoti verta Mac Mahonin luotien haavoista, toiselta puolen kulutti Kommuni voimansa hedelmättömään riitaan molempien puolueitensa Blanquilaisten (enemmistön) ja Proudhonilaisten (vähemmistön) kesken, jotka kummatkaan eivät tienneet mitä oli tehtävä. Yhtä hedelmätön kuin 1848 yllätys, oli 1871 lahjaksi saatu voittokin.

Pariisin Kommunin mukana luultiin taistelukykyisen köyhälistön lopullisesti hautaantuneen. Mutta aivan päinvastoin, Kommunista ja Saksan—Ranskan sodasta on kotoisin sen valtavin nousu. Koko sotalaitoksen täydellinen uudistus, joka ilmeni kaiken asekuntoisen kansan vetämisessä miljoonalukuisiin armeijoihin, jo ennen aavistamattomaan vaikutukseen kehitettyjen tuliaseitten, luoti- ja räjähdysaineitten keksimisessä, lopetti toiselta puolen äkisti bonapartisen sotakauden ja varmisti rauhallisen teollisen kehityksen, se kun teki mahdottomaksi kaiken muun kuin suunnattoman julman ja loppuunsa nähden aavistamattoman mailman-sodan. Toiselta puolen kiristi se mittausopillisessa sarjassa kohoavain armeijakulujen kautta verot äärimäisen korkeiksi ja ajoi siten köyhemmät kansanluokat suoraan sosialismin syliin. Elsas-Lothringin Saksalle valtaus, mielettömän sotavarustuskilpailun lähin tulos, kiihottakoon Ranskan ja Saksan porvaristoja yltyöisänmaallisesti toisiaan vastaan; molempien maiden työväelle tuli siitä yhtymisen uusi side. Ja Pariisin Kommunin vuosipäivä tuli koko köyhälistön ensimmäiseksi yleiseksi juhlapäiväksi.

V:n 1870—71 sota ja Kommunin tappio olivat, kuten Marx oli ennustanut, siirtäneet euroopalaisen työväenliikkeen painopisteen Ranskasta Saksaan. Ranskassa tarvittiin tietysti vuosikausia ennenkuin oli voimistuttu 1871:n toukokuun suoneniskusta. Saksassa taas, jossa Ranskan sotakustannusmiljardeilla ihan kasvihuonemaisesti edistetty teollisuus yhä nopeammin kehittyi, kasvoi vielä paljoa nopeammin ja pysyvämmin sosialidemokratia. Kiitos sen älyn, jolla Saksan työläiset ovat käyttäneet v. 1866 toimeenpantua yleistä äänioikeutta, on puolueen hämmästyttävä kasvaminen kaiken mailman nähtävänä kielämättömien numeroitten kautta 1871: 102,000, 1874: 352,000, 1877: 493,000 sosialidemokratista ääntä. Sitten tuli korkean esivallan puolelta tunnustus tälle edistykselle sosialistilain muodossa; puolue lyötiin hetkeksi hajalle, äänimäärä aleni 1881: 312,000:een. Mutta pian siitä selvittiin, ja nyt, poikkeuslain painon alla, ilman sanomalehdistöä, ilman ulkonaista järjestöä, ilman yhtymisiä kokoontumisoikeutta, nyt vasta alkoi se oikein nopeasti levitä: 1884: 550,000, 1887: 763,000, 1890: 1,427,000 ääntä. Silloin herpautui valtion koura. Sosialistilaki katosi, sosialistien äänimäärä kohosi 1,787,000, tehden yli neljänneksen annetuista äänistä. Hallitus ja vallitsevat luokat olivat käyttäneet kaikki voimansa — hyödyttä, tarkotuksetta, tuloksetta. Ja kouriintuntuvia todisteita sen voimattomuudesta, joita asianomaiset, yövartioista valtiokansleriin saakka, olivat pakotetut nielemään — vieläpä halveksittujen työläisten puolelta! — näitä todisteita oli miljonamäärin. Valtion latina alkoi loppua, työväki luki vasta ensi lukujaan.

Mutta Saksan työläiset olivat vielä tehneet asialleen toisen suuren palveluksen sen lisäksi, mitä he jo pelkästään olemalla voimakkain, järjestetyin, nopeimmin paisuva sosialistinen puolue vaikuttivat. He olivat kaikkien maiden tovereille antaneet uuden asean, joka on kaikkein terävimpiä, he olivat osottaneet, miten yleistä äänioikeutta käytetään.

Yleinen äänioikeus oli jo kauan ollut Ranskassa käytännössä, mutta oli se joutunut huonoon huutoon sen väärinkäytöksen takia, mitä Bonaparten hallitus oli sillä harjottanut. Kommunin jälkeen ei ollut siellä minkäänlaista työ-

väenpuoluetta sitä käyttämässä. Espanjassakin oli se ollut tasavallasta saakka, mutta siellä oli vaalilakko kaikilla vakavilla vastustuspuolueilla sääntönä. Sveitsistäkin saadut, yleisen äänioikeuden käytön kokemukset olivat kaikkea muuta kuin kehottavat työväenpuolueelle. Romanilaisten maiden kumoukselliset työläiset olivat tottuneet pitämään äänioikeutta ansana, hallitusten puolelta harjotetun petoksen välineenä. Saksassa oli laita toinen. Jo kommunistinen manifesti oli julistanut yleiseen äänioikeuteen, kansanvaltaan, pyrkimisen taistelevan köyhälistön ensimmäisiin ja tärkeimpiin tehtäviin kuuluvaksi, ja Lassalle oli myös ottanut tämän asian ajaakseen. Kun nyt Bismarck katsoi olevansa pakotettu panemaan toimeen tämän vaalioikeuden ainoana keinona saada suuria kansanjoukkoja harrastamaan hänen pyrkimyksiään, silloin ottivat työläisemme sen heti vakavasti ja lähettivät August Bebelin ensimmäisille, perustaville valtiopäiville. Ja tästä päivästä saakka ovat he käyttäneet vaalioikeutta tavalla, joka on heille sen tuhansin verroin palkinnut ja joka on ollut esikuvana kaikkien maitten työläisille. He ovat Ranskan marxilaisen ohjelman sanoja käyttääkseni, muuttaneet sen petkutuskeinosta, joka se oli ollut, vapautuksen välineeksi. Ja jos ei yleinen äänioikeus olisi tarjonnutkaan muuta voittoa, kuin sen että antoi meille joka kolmantena vuonna tilaisuuden suorittaa väenlaskumme; että se säännöllisesti varmistetun, odottamattoman nopean äänimäärän kasvun kautta samassa määrin kohotti työväen voitonvarmuutta kuin vastustajien kauhistusta ja niin tuli parhaaksi propagandakeinoksemme; että se tarkasti ilmoitti meille oman voimamme ja vastustavien puolueitten voiman, ja niin antoi meille toimintamme suhtautumismitan, jommoista ei toista ole, varjeli meitä tarpeettomasta arkamaisuudesta, yhtä paljon kuin ennenaikaisesta uhkarohkeudesta — jos tämä olisi ollut ainoa voittomme äänioikeudesta, niin olisi se jo yllin kyllin riittänyt. Mutta se on tuottanut paljoa enemmän. Vaaliagitigationista antoi se meille keinon, jommoista ei toista ole, päästä yhteyteen kansanjoukkojen kanssa sielläkin, missä ne vielä ovat meistä kaukana, keinon pakottaa kaikki puolueet puolustamaan kantaansa ja tekojansa

meidän hyökkäyksiämme vastaan kaiken kansan nähtävillä; ja sen lisäksi avasi se valtiopäiväedustajillemme puhujalavan, jolta käsin he voivat puhua vastustajilleen parlamentissa ja kansanjoukoille sen ulkopuolella aivan toisella varmuudella ja vapaudella kuin sanomalehdissä ja kokouksissa. Mitä auttoi hallitusta ja porvaristoa heidän sosialistilakinsa, kun vaaliyllytys ja sosialistiset valtiopäiväpuheet sitä yhäti puhkoivat?

Mutta tämän yleisen äänioikeuden tuloksekkaan käyttämisen mukana oli tullut käytäntöön aivan uusi köyhälistön taistelutapa, ja tämä kehittyi nopeasti edelleen. Havaittiin, että valtiolaitokset, joihin porvaristo oli herruutensa järjestänyt, tarjosivat vielä sellaisia käsipuita, joitten nojalla työväenluokka voi taistella näitä samoja valtiolaitoksia vastaan. Otettiin osaa Saksan eri maitten eduskuntain, kunnallisneuvostojen, ammattivaltuustojen vaaleihin, porvaristolta riideltiin pois jokaista paikkaa, jonka asettamisesta riittävällä köyhälistön osalla oli sananvaltaa. Ja niin tapahtui, että porvaristo ja hallitus joutuivat paljoa enemmän pelkäämään työväenpuolueen laillista kuin laitonta toimintaa, enemmän vaalien kuin kapinan tuloksia.

Sillä tässäkin olivat taistelun edellytykset oleellisesti muuttuneet. Vanha kapinatyö, katutaistelu barrikaadeilla (katu-suluilla), joka 1848 saakka kaikkialla viime kädessä ratkaisi, oli tuntuvasti vanhennut.

Älkäämme olko harhaluuloissa siitä: kapinallisten todellinen voitto sotaväestä katutaistelussa, voitto sellainen kuin kahden armeijan kesken, on mitä suurin harvinaisuus. Mutta sille kapinalliset harvoin perustivatkaan laskujaan. Heidän oli siveellisen vaikutuksen kautta saatava sotajoukot taipuiksi, joka seikka kahden sotivan maan armeijain kesken ei ollenkaan tai paljon vähemmässä määrin tulee kysymykseen. Jos tämä onnistuu, niin kieltäytyy sotaväki taistelusta tai joutuvat päälliköt päästään pyörälle, ja kapina voittaa. Jos ei onnistu, niin voittaa, vaikka sotaväkeä olisi vähemmänkin, sen paremman asestuksen ja harjotuksen, yhtenäisen johdon, voimien suunnitelmallisen käyttämisen ja kurin etevyys. Korkein, mihin kapina todella taktillisella toiminnallaan voi johtua, on yksityisen katusulun taidokas rakentaminen ja

puolustus. Peräti puutteellisesti päästään, useimmin ei ollenkaan, siihen, että voitaisiin keskenäisesti toisiaan avustaa, asettaa ja käyttää reservejä, lyhyesti sanoen sellaiseen, mikä on välttämätöntä jo yhden kaupunkipiirin, saatikka sitten koko suuren kaupungin puolustukseen; ei saada aikaan yksityisten osastojen keskistä yhteisvaikutusta ja toistensa tukemista; eikä taisteluvoimia voida keskittää yhteen ratkasevaan kohtaan. Näin on passiivinen puolustus enemmän käytetty taistelutapa; hyökkäystä ilmenee siellä täällä, mutta vain poikkeuksena, tilapäisinä ryntäyksinä ja sivusta päälle karkauksina, mutta säännöllisesti on tyydytty vain valtaamaan peräytyvien joukkojen jättämiä asemia. Tämän lisäksi tulee vielä sotaväen puolelle tykistö ja täysin varustettuja ja harjoitettuja kaartinjoukkoja, joita keinoja miltei kaikissa tapauksissa puuttuu kapinallisilta. Eipä ihmettä, että itse mitä suurimmalla sankariudella suoritetut katusulkutaistelut — Pariisi kesäk. 1848, Wien lokak. 1848, Dresden toukok. 1849 — päättyivät kapinan tappioon, niin pian kuin hyökkäyksen johtajat, valtiollisten näkökohtain häiritsemättä, toimivat puhtaasti sotilaallisten näkökohtain perustalla ja sotamiehet pysyivät uskollisina.

Kapinallisten monet menestykset 1848:aan saakka johtuvat sangen monista syistä. Pariisissa kesäk. 1830 ja helmik. 1848, kuten useimmissa espanjalaisissa katutaisteluissa, oli kapinallisten ja sotaväen välillä suojelusväki, kansalliskaarti, joka joko suorastaan asettui kapinan puolelle, tai laimean päättämättömän menettelyn kautta sai sotaväenkin samoin horjumaan ja antoi kapinalle aseita. Siellä, missä tämä porvariskaarti alusta alkaen astui kapinaa vastaan, kuten kesäkuussa 1848 Pariisissa, jäi tämä myös tappiolle. Berlinissä 1848 voitti kansa osaksi uusien taisteluvoimien merkitsevän kasvamisen kautta maalisk. 19 p:nä yöllä ja aamulla, osaksi sotaväen väsymyksen ja huonon ruokon, ja vihdoin osaksi heikon komennustavan takia. Joka tapauksessa saatiin voitto syystä, että sotaväki kieltäytyi, päälliköiltä puuttui päättäväsyyttä tai olivat näiden kätet sidotut.

Itse katutaistelujen oikeana, klassillisena, aikana vaikutti barrikaadi enemmän siiveellisesti kuin aineellisesti. Se oli

keino, millä järkytettiin sotaväen lujutta. Jos kestettiin, kunnes tämä onnistui, oli voitto saatu; missä ei kestäty, hävittiin.

Mahdollisuudet olivat muuten jo 1849 sangen heikot. Porvaristo oli kaikkialla lyöttäytynyt hallitusten puolelle, »sivistys ja omistus» tervehtivät ja kestitsivät kapinallisia vastaan käypää sotaväkeä. Katusulku oli menettänyt viehätyksensä; sotilas ei nähnyt sen takaa enää »kansaa», vaan kapinoitsijoita, kiihottajia, rosvoja, tavaran tasaajia, yhteiskunnan kuonaa; upseeri oli aikaa myöten perehtynyt katu-taistelutaktiikkaan, hän ei marssinut enää suoraa päätä avoimesti äkkiä kokoonkyhättyä suojavarustusta vastaan, vaan kierti sen puistoja, pihvoja ja taloja pitkin. Ja tämä onnistui nyt, jos se jollain taidolla toteutettiin, yhdeksässä tapauksessa kymmenestä.

Mutta siitäkin saakka on vielä paljon muuttunut, ja kaikki sotaväen eduksi. Jos ovat suurkaupungit tulleet tuntuvasti isommiksi, niin vielä enemmän armeijat. Pariisi ja Berlin eivät 1848:sta ole vain nelinkertaisiksi kasvaneet, mutta niiden sotaväet ylikin. Ja nämä voidaan rautateitä myöten enentää kaksinkertaisiksi 24 tunnissa, ja 48:ssä paisuttaa jättiläisarmeijaksi. Tämän suunnattomasti lisätyn väen aseustus on tehty verrattomasti tehoisammaksi. V. 1848 sileä suustaladattava, nyt pienireikäinen makasiini-takaaladattava, joka ampuu neljä kertaa pitemmälle, kymmentä kertaa tarkemmin, ja kymmentä vertaa nopeammin.*) Silloin verrattain heikosti vaikuttavat täysluodit ja tykistön kartessit, nyt kranaatit, joita yksi riittää tuhoamaan parhaankin katusulun. Silloin vallin-kaivajan kuokka palomuureja puhkaisemasta, nyt dynamiittipatruuna.

Kapinallisten puolella ovat edellytykset sen sijaan huonontuneet. Tuskinpa enää tulee kapinaa, jota kaikki kansan-kerrokset kannattavat; luokkataistelussa eivät enää kaikki keskikerrokset joukkoudu köyhälistön ympärille niin kokonaan, että porvariston puolelle kasaantuva taantumuspoulu

*) Nyt tietysti sitäkin nopeammin.

Suom. muist.

jää häviävän pieneksi. »Kansa» on siis aina esiintyvä jakautuneena, ja puuttuu voimakas, 1848 niin erityisesti vaikuttanut seikka. Vaikka kapinallisten puolelle tulisikin enemmän palvelleita sotilaita, niin käy asemaminen sitä vaikeammaksi. Asekauppojen metsästys- ja komeuspysyöt — vaikkei poliisi olisikaan niitä tehnyt kelvottomiksi lukko-osia haltuunsa ottamalla — eivät läheltäkään taistellen pidä puoliaan sotilasten makasiinikivääreitä vastaan. Vuoteen 1848 saakka saattoi itsekkin valmistaa ruudista ja lyijystä tarvittavia ampumavaroja, nyt on joka kiväärillä erilainen patruuna, ja vain yhdessä kohdin ovat ne samallaiset kaikkiä, siinä että ne ovat suurteollisuuden taidokkaita tuotteita, joita ei voi ilman muuta valmistaa, niin että useimmat kiväärit ovat hyödyttömiä, jos ei ole niihin erikoisesti sopivia ampumavaroja. Ja lopuksi ovat 1848:sta saakka uudistetut suurkaupunkien osat rakennetut pitkin, levein, suurin kaduin, ikäänkuin uusia tykkejä ja kiväärejä varten sovelluttaen. Hullu olisi se kumouksellinen, joka niihin katusulun rakentaisi.

Ymmärtääkö nyt lukija, miksi vallitsevat luokat tahtovat meitä kaikin mokomin saattaa sinne, missä pysy ampua ja sapeli iskee? Miksi meitä nyt herjataan pelkureiksi, kun emme ilman muuta lähde kaduille, joilla tietty tappio on edessämme? Minkä tähden meitä niin innokkaasti pyydetään toki vihdoinkin kerran esiintymään tykinruokana?

Herrat tuhlaavat pyyntöjensä ja ärsytyksiänsä aivan turhaan. Niin tyhmiä emme ole. He voisivat yhtä hyvin ehdottaa vihollisilleen ensi sodassa, että tämä asettuisi vanhan Fritzin (Fredrik II) rintamajärjestykseen tai kokodivisionakolonniehin Wagramin ja Waterloon malliin, vieläpä piilukkopysyöt käsissä. Jos ovat kansain sodan edellytykset muuttuneet, niin eipä vähemmän luokkataistelun. Ohi on yllätysten, pienten tietoisten, suuria itsetiedottomien joukkoja johtavain, vähemmistöjen suorittamien vallankumousten aika. Missä on kyseessä yhteiskuntajärjestelmän täydellinen uudistus, siellä täytyy joukkojen itsensä olla mukana, ja täytyy niillä olla selvillä, mistä on kysymys, ja minkä puo-

lesta heidän on taisteluun lähdeävä. Tämän on meille viime viidenkymmenen vuoden historia osottanut. Mutta jotta joukot käsittäisivät, mitä on tehtävä, siihen tarvitaan pitkää, sitkeätä työtä ja tätä työtä me juuri nyt teemme, vieläpä sellaisella menestyksellä, joka saattaa vastustajat epätoivoon.

Romanilaisissakin maissa huomataan yhä selvemmin, että vanhaa taktiikkaa on korjattava. Kaikkialla on seurattu saksalaisten esimerkkiä käyttämällä äänioikeutta ja vallottamalla asemia, mitkä ovat olleet saatavissa. Ranskassa, jonka maaperää jo toista sataa vuotta vallankumoukset toistensa jälkeen ovat myllertäneet, jossa ei ole ainoatakaan puoluetta, jolla ei olisi ollut osaa salaliitoissa, kapinoissa ja kaikenlaisissa kumouspuuhissa; Ranskassa, jossa juuri sen johdosta hallituksen armeija ei suinkaan ole varma, ja jossa yleensä olot ovat katukapinalle paljoa edullisemmat kuin Saksassa — itse Ranskassakin havaitsivat sosialistit yhä paremmin, että heillä ei ole pysyvemmän voiton mahdollisuutta, vaikkapa he vielä voittaisivat puolelleen kansan suuret joukot, s. o. siellä talonpojat. Propagandan (valistavan yllätyksen) ja parlamentaarisen toiminnan hidas työ on sielläkin myönnetty puolueen lähimmäksi tehtäväksi. Seuraukset ovatkin näkyvissä. Ei ole vain valloitetuna suuri joukko kunnallishallintoja; edustajakamareissa istuu 50 sosialistia, ja nämät ovat juuri äskettäin kukistaneet kolme ministeristöä ja yhden tasavallan presidentin.

Belgian työväki on vallottanut itselleen äänioikeuden, ja voittanut neljännessä osassa vaalipiirejä. Sveitsin, Italian, Tanskan, yksinpä Bulgarian ja Rumanian parlamenteissa ovat sosialistit edustettuina*). Itävallassa ovat kaikki puolueet selvillä siitä, että meiltä ei enää voida kieltää pääsyä Valtioneuvostoon. Sisään me pääsemme, se on varma, riidellään vain siitä: minkä oven kautta. Ja kun itse Venäjällä kokoontuu Semski Sobor, kansalliskokous, jota hal-

*) Tämä on kirjoitettu 1895; nyt voisi luetteloa jatkaa vielä paljon pitemmälle, Suom. muist.

litus niin turhaan vastustaa, niin olemme sielläkin edustettuina.

Selväähän on että ulkomaiset toverimme eivät luovu oikeudestaan vallankumoukseen. Se oikeushan on ainoa todellinen »historiallinen oikeus», ainoa, jolle kaikki uuden ajan valtiot poikkeuksetta perustuvat, Mecklenburgin, jonka aatteellisvallankumous v. 1755 tähän päivään saakka on kunnialla säilyttänyt feodolivallan. Vallankumouksen oikeus on niin yleisessä tietoisuudessa kumoamattomasti myönnetty, että kenraali Boguslawskikin johtaa yksinomaan tästä kansanoikeudesta valtiokaappauksen oikeuden puolesta keisariaan.

Mutta mitä tahansa tapahtua voikaan muissa maissa, Saksan sosialidemokratiassa on erikoinen asema ja sen mukana erikoinen tehtävä. Sen vaaliurnalle lähettämät kaksi miljoonaa, (nyt 3¼ milj. Suom. muist.) valitsijaa niiden nuorten miesten sekä naisten mukana, jotka äänioikeuttomina seisovat näiden takana, muodostavat mitä lukuisimman, laajimman joukon, kansainvälisen köyhälistöarmeijan ratkaisevan voimaväen. Tämä joukko muodostaa jo nyt yli neljänneksen äänestäjistä: yhä se enenee kuten valtiopäiväin, eri maapäiväin, kunnallis- ja ammattivaltuutettujen vaalit todistavat. Sen kasvaminen käy niin nopeasti, alinomaisesti, niin keskeyttömästi ja samalla niin tyyneesti kuin luonnonkehitys. Kaikki hallituksen hyökkäykset ovat osottautuneet tehottomiksi sitä vastaan. Jos valitsijajoukko näin kasvaa, niin valloitamme vuosisadan vaihteeseen mennessä suurimman osan yhteiskunnan keskiluokkia, pikkuporvareita kuten talonpoikia*), ja kasvamme maan ratkaisevaksi vallaksi, jonka edessä kaikkien muiden valtain on kumar-

*) Tässä osottautui Engels hieman liian optimistiksi. Valtavasti on kyllä Saksan köyhälistövallitsijain joukko kasvanut, mutta juuri viime vaaleissa lienevät juuri pikkuporvarilliset »mukana-juoksijat» jättäneet äänestämättä sosialidemokrateja ja kun samalla muut puolueet liittoutuivat sosialidemokratia vastaan, väheni näiden edustajaluku. Äänimäärä kyllä kohosi (n. neljännesmiljoonan), mutta enempi olisi odotettu. Sittemmin tapahtuneissa täytevaaleissa on saavutettu lukuisia voitoja. Suom. muist.

ruttava, tahtoivat tahi eivät. Päätehtävämme on pitää tätä kasvamista keskeyttä käynnissä, kunnes se itsestään kasvaa yli vallitsevan hallitusjärjestelmän pään. On vain yksi keino, jolla hetkeksi voitaisiin keskeyttää Saksan sosialististen taisteluvoimien yhtämittäinen paisuminen, joka joksikin aikaa heittäisi sen takasinkin: suurmittainen yhteentörmäys sotaväen kanssa, samanlainen suonenisku kuin 1871 Pariisissa. Ajan ollen sekin kyllä voitettaisi. Eivät riitä kaikki Euroopan ja Ameriikan makasiinikivääritkään pois pyyhkimään mailmasta puoluetta, joka lukee jäsenlukunsa miljoonissa. Mutta säännöllinen kehitys ehkäistyisi, ratkaisu myöhästyisi, viipyisi ja maksaisi se raskaita uhrauksia.

Mailmanhistorian iva asettaa kaikki ylösalasin. Me »valankumoukselliset», »mullistajat», me menestymme paremmin laillisia keinoja käyttäen kuin laittomia ja kapinaa. Järjestyspuolueet, kuten ne itseään nimittävät, menevät kumoon omilla laillisissa oloissaan. He huutavat epätoivoisina Odilon Barrotin mukaan: la legalité nous tue, laillisuus tappaa meidät, samaan aikaan kuin me tätä laillisuutta noudattaen saamme lihaksemme vereviksi ja poskemme punaisiksi ja olemme hyvinvoivan näköiset kuin ikuinen elämä itse. Ja jos me emme ole niin hulluja, että heidän mielikseen antaisimme ajaa itsemme katutaisteluun, silloin ei heille lopuksi jää mitään muuta neuvoa kuin itse rikkoa tuo niin epä-mukava laillisuutensa.

Sitten laativat he uusia lakeja kumousta vastaan. Taas on kaikki päälleen käännetty. Nämät tämänpäiväiset kumousvastaiset kiihkoilijat, eivätkö ne olekin itse eilisiä kumouksellisia? Olemmeko me ehkä ajaneet Hannoverin kuninkaan, Hessenin vaaliruhtinaan, Nassaun herttuan heidän sukujensa laillisista perintömaista ja ottaneet ne maat haltuumme? — Ja nämät Saksan liiton ja kolmen jumalanarmoisen kruunun kumoojat (Bismarck!) pitävät melua kumouksesta? Kuinka sopii Bismarckin ihailijain häväistä kumousta!

No pankootpa vain voimaan kumouslakiehdotuksensa, huonontakoot sitä vielä, muuttakoot koko rikoslain venyväksi kautsukiksi, he eivät saavuta muuta kuin uuden todistuksen voimattomuudestaan. Päästäkseen oikein todella

käymään sosialidemokratian hengen kimppuun, täytyy heidän tarttua vielä aivan toisiin toimenpiteisiin. Sosialidemokratista kumousta, joka nyt juuri voi erittäin hyvin lakia pitäessään, voivat he vain edistää järjestyspuolueitten toimeenpanemalla kumouksella, joka ei voi elää lakeja rikkomatta. Herra Rössler, preussilainen byrokraati, ja herra von Boguslawski, preussilainen kenraali, ovat heille osottaneet ainoan tien, jota kulkien ehkä vielä voi päästä työväen kimppuun, kun tämä ei anna narrata itseään katutaisteluun. Perustuslain rikos, diktatuuri, palautuminen itsevaltaan *regis voluntas suprema lex*, kuninkaan tahto korkein laki! Siis rohkeutta vain, hyvät herrat, tässä ei auta huulten mytistys, täytyy viheltää!

Mutta älkää unohtako, että Saksan valtakunta kuten kaikki sen pienvallat ja ylipäänsä kaikki uuden ajan valtiot, on sopimuksen tuote; ensiksikin sopimukset ruhtinasten kesken, toiseksi ruhtinasten sopimukset kansainsa kanssa. Jos toinen puoli rikkoo sopimuksen, niin raukee koko sopimus, toinen puolikaan ei ole siihen enää sidottu.

On nyt miltei vuodelleen kulunut 1600 vuotta siitä kuin Rooman valtakunnassa oli toimessa aivan yhtä vaarallinen kumouspuolue. Se kaivoi pois kaikki uskonnon ja valtion perusteet; se kielsi senkin, että keisarin tahto oli korkein laki, se oli isänmaaton, kansainvälinen, se levisi yli kaikkien valtiomaiden Galliasta Aasiaan asti, ja yli valtakunnan rajojenkin. Se oli kauan harjottanut kiihotustaan maanalaisena, salassa, mutta jo pitkän aikaa oli tuntenut olevansa kyllin voimakas astuakseen päivänvaloon. Tämä kumouspuolue, joka oli kristittyjen nimellä tunnettu, oli myös vankasti edustettuna sotaväen keskuudessa; kokonaisia legioneita oli kristityitä. Kun heitä komennettiin maan pakanallisen kirkon uhrijuhliin kunniavahtia pitämään, niin menivät nämät kumoussotilaat niin pitkälle, että he vastalauseeksi pistivät kypäreihinsä erikoisia tunnusmerkkejä — ristejä. Esimiesten tavalliset rankaisutoimenpiteet olivat tehotomat. — Keisari Diokletianus ei voinut enää levollisesti katsella, kuinka hänen armeijansa järjestystä, kuuliaisuutta ja kuria järkytettiin. Hän tarttui tarmokkaasti asiaan, kun

vielä aika oli. Hän julkaisi sosialisti- tuota piti sanomani kristittyilain. Kumouksellisten kokoukset kiellettiin, heidän yhdistyssalinsa suljettiin jopa kokonaan revittiin maahan, kristilliset merkit, ristit ynnä muut kiellettiin — kuten Sachsenissa punaset nenäliinat. Kristityt julistettiin mahdottomiksi valtion virkoihin, eivät he edes päässeet jefreit-teriksi. Kun ei silloin vielä ollut kyllin käytettävänä »miestä myöten määräämään» kouluutettuja tuomareita, kuten herra Köllenin kumouslakiehdotus nyt edellyttää olevan, niin kiellettiin hyvin yksinkertaisesti kristityitä hakemasta oikeutta tuomioistuimilta. Tämäkin poikkeuslaki jäi tehottomaksi. Kristityt repivät julistuksen pilkaten muureista pois, niin kuuluvatpa he Nikomediassa sytyttäneen keisarin palatsin tuleen hänen ollessaan siellä. Silloin kosti keisari suuren kristittyjen vainon kautta v. 303 meidän ajanluquamme. Se oli viimeinen sitä lajia. Ja se oli niin tehoisa, että 17 vuotta myöhemmin oli armeijansa suurelta enemmistöltään kristitty, ja seuraava koko Rooman valtakunnan itsevaltias, Konstantinus, pappien »suureksi» nimittämä, julisti kristinuskon valtion uskonnoksi.

Karl Marx Kölnin valamiehistö- edessä.

Kappale vallankumoushistoriaa.

Fr. Engelsin historiallinen esipuhe ja selostus oikeudenkäynnistä 9 p. helmik. v. 1849 Reinin demokratien valiokuntaa vastaan, jota syytettiin aseelliseen vastarintaan kehottamisesta, sekä Marxin puhe oikeudenkäyntitilaisuudessa.

Esipuhe.

Seuraavain asiakirjain parempaa käsittämistä varten on esitettävä päätapaukset, joihin ne liittyvät.

Saksan porvariston arkamaisuus oli antanut keskiaikaisvirkavaltais-itsevaltaiselle taantumukselle tilaisuuden sen veran tointua v:n 1848 maaliskuun vallankumouksen museruttavista iskuista, että jo lokakuun lopulla oli edessä toinen ratkaiseva taistelu. Wienin kukistuminen pitkän, sankarillisen vastarinnan jälkeen antoi Preussinkin kamarillalle (valtakoplalle) rohkeuden valtiokaappaukseen. Berlinin kesy »kansalliskokous» oli sille yhä vielä liian hurja. Se oli hajotettava, jotta vallankumouksesta tulisi loppu.

Marraskuun 8 p:nä muodostetaan Brandenburg-Man-
teuffelin ministeristö. Seuraavana päivänä määrää se Berlinin kokouksen siirtymään Brandenburgiin, jotta se, Berlinin vallankumouksellisilta vaikutuksilta rauhassa voisi »vapaasti» pistinten turvissa neuvotella. Kansalliskokous kieltäytyy lähtemästä; kansalliskaarti kieltäytyy toimimasta kokousta vastaan. Ministeristö hajottaa kaartin, riistää sen aseet ilman

että se puolustautuu, ja julistaa Berlinin piiritystilaan. Kokous vastaa asettamalla ministeristön 13 p:nä marraskuuta syyt-teeseen valtiopetoksesta. Ministeristö ahdistaa kokousta Ber-
linissä kokouspaikasta toiseen. Kokous päättää 15 p:nä, että ministeristö Brandenburg ei ole oikeutettu käyttämään valtion varoja eikä kantamaan veroja, niin kauan kuin kan-
salliskokous ei saa Berlinissä vapaasti jatkaa istuntojaan.

Tämä veronmaksukielto olisi vain siten voinut tulla käytäntöön, että kansa ase kädessä olisi asettunut verojen ottoa vastustamaan. Ja silloin oli vielä aseita kyllin kansalais-
kaartien käsissä. Siitä huolimatta pysyttiin miltei kaikkialla pas-
siivisen vastarinnan kannalla. Vain muutamain paikoin val-
mistauduttiin väkivallalla karkottamaan väkivaltaa. Rohkeim-
man kehotuksen tähän antoi Reinin maakunnan demokratis-
ten yhdistysten valiokunta, jonka olopaikkana oli Köln ja
jonka muodostivat Marx, Schapper ja Schneider.

Valiokunta ei ollut sellaisen harhaluulon vallassa, että taistelu Berlinissä voitollisesti suoritettua valtiokaappausta
vastaan voitaisi Reiniltä käsin menestyksellä alkaa. Reinin
maakunnassa oli viisi linnoitusta; siellä, Westfalissa, Main-
zissa, Frankfurtissa ja Luxemburgissa oli yksistään kolmas-
osa koko Preussin armeijasta, joukossa lukuisia rykmentejä
itäisistä maakunnista. Kansalaiskaarti oli Kölnissä ja muissa
kaupungeissa hajotettu ja aseet siltä riistetty. Mutta eihän
ollutkaan kysymystä välittömästä voitosta Kölnissä, joka
vasta äsken oli päässyt sotatilasta. Oli annettava esimerkki
muille maakunnille ja siten pelastettava Reinin maakunnan
vallankumouksellinen kunnia. Ja tämä olikin tehty.

Preussin porvaristo, joka oli luovuttanut takasin halli-
tukselle valta-aseman toisensa jälkeen peläten köyhälistön
silloin vielä puol-unissa ilmenneitä vavahteluja, joka kauan
oli katunut aikaisempaa vallanhimoaan, joka jo maaliskuun
päiviltä pelon vaikutuksesta oli epä tietoinen siitä, mihin
turvautua, kun toisaalla itsevaltiuden ympärille joukkoutu-
neet vanhan yhteiskunnan vallat, toisaalla luokka-asemastaan
tietoiseksi pyrkivä nuori köyhälistö seiso i sitä vastassa —
Preussin porvaristo teki, mitä se aina ratkaisevina hetkinä
on tehnyt — se kyykistyi piiloon. Eivätkä työmiehet olleet

niin tyhmät, että olisivät lähteneet porvariston puolesta taisteluun ilman porvaristoa; sille olivat — etenkin Reinillä — preussilaiskysymykset pelkkiä paikalliskysymyksiä; jos keran lähdettiin porvariston asiassa liikkeelle, niin lähdettiin samalla sitten koko Saksassa ja koko Saksan hyväksi. Oli huomattava ajan merkki, että ei enää silloinkaan »Preussin naula» työväkeen nähden ehdottomasti vetänyt.

Lyhyesti sanoen, hallitus voitti. Kuukautta myöhemmin, 6 p. joulukuuta, voi se vihdoinkin hajottaa Berlinin kokouksen, joka siihen saakka oli viettänyt jokseenkin surkeata elämää, ja julistaa uuden perustuslain, joka sekin astui voimaan vasta kun se oli alennettu pelkäksi perustuslailliseksi ilveilyksi.

Päivänä julistuksensa julkaisemisen jälkeen, marraskuun 20 p. olivat sen kolme allekirjottajaa vastaamassa tutkintotuomarin edessä; heitä vastaan alettiin oikeusjuttu ja syytettiin heitä kapinasta. Vangitseminen ei siihen aikaan tullut kysymykseen Kölnissäkään. Helmik. 7 p:nä oli »Uusi Reinin lehti» ollut vastaamassa ensi painokanteeseensa; Marx ja vastaava Korff tulivat valamiesten eteen ja nämä julistivat heidät syyttömiksi. Seuraavana päivänä käsiteltiin juttua valiokuntaa vastaan. Kansa oli myös antanut tuomionsa juuri pari viikkoa ennen valitsemalla syytetyn Schneiderin Kölnin edusmieheksi.

Marxin puolustuspuhe on tietysti jutun pääkohta. Kahdestakin syystä.

Ensiksikin kommunisti siinä selvittää porvarillisille valamielille, että ne teot, josta häntä nyt syytetään, alusta loppuun saakka ovat sellaiset, että niiden perille vieminen oikeastaan oli heidän luokkansa, porvariston velvollisuus. Tämä seikka yksinkin riittää osottamaan, millainen oli Saksan, eritoten Preussin porvariston ryhti vallankumousaikana. Oli kysymys siitä, kuka sai hallita, itsevaltiuden ympärille joukkoutuneet yhteiskunnalliset ja valtiovallatko, feodalinen suurmaanomistus, armeija, byrokrania, papisto, — vaiko porvaristo. Vasta muodostumassa oleva proletariaatti on osallisena taistelussa vain sikäli kuin se porvariston voiton kautta saa ilmaa ja valoa omaksi kekitykseksensä, vähän liikkumatilaa taistelupaikalla, jolla se on taisteleva itselleen voiton kaikista

muista luokista. Mutta ei porvaristo eikä sen mukana pikku-porvaristokaan liikahda eikä nouse vastarintaan, kun vihamielinen hallitus hyökkää niiden valtalintaan, hajottaa niiden parlamentin, ottaa aseet niiden kansalaiskaartilta, heittää heidät itsensä piiritystilaan. Silloin astuvat kommunistit rintaan ja kehottavat heitä tekemään, mikä heidän kirottu velvollisuutensa on. Vanhaa feodaalista yhteiskuntaa vastaan muodostavat nämät molemmat, porvaristo ja köyhälistö, uuden yhteiskunnan, seisovat yhdessä. Julistus jäi tietysti tuloksettomaksi ja historian iva määräsi saman porvariston asettumaan toiselta puolen vallankumouksellisten, proletaaristen kommunistien ja toiselta vastavallankumouksellisen hallituksen tuomariksi.

Toiseksi — ja tämä seikka tekee puheen erikoisen tärkeäksi vieläkin — puoltaa se vallankumouksellista kantaa hallituksen tekopyhää laillisuutta vastaan tavalla, josta moni yhä vieläkin voi oppia ottaa. — Olemme kehottaneet kansaa aseisiin hallitusta vastaan? Sen teimme ja se oli velvollisuutemme. Olemme rikkoneet lakia ja luopuneet oikeuspohjasta? Olemme kyllä, mutta lait, jotka rikoimme, oli hallitus jo edeltäpäin repinyt ja heittänyt kansan jalkoihin, eikä oikeuspohjaa enää ole. Voitettuina vihollisina voi meidät raivota pois tieltä, mutta meitä ei voi tuomita.

Virallisesti hyväksytyt puolueet *) Kreutzzeitungista Frankfurтин lehteen **) saakka moittivat sosialidemokratista työväenpuoluetta siitä, että se on vallankumouksellinen puolue eikä tahdo tunnustaa v:nä 1866 ja 1871 luotua oikeuspohjaa, ja sen kautta se puolue muka asettuu — niin väittävät vieläkin aina kansallis-vapaamielisiin saakka — julkisen oikeuden ulkopuolelle. Emme nyt kiinny tuohon merkilliseen väitteeseen, että joku ilmaisemalla jonkun mielihiteen voi asettua julkisen oikeuden ulkopuolelle. Tuohan on puhdas poliisivaltio, jonka suhteen olisi paras, että sitä soveltaisi käytäntöön vain kaikessa hiljaisuudessa, ja puheparsissa saarnattaisi oikeusvaltiosta. Mutta mikä on sitten v:n 1866 oikeuspohja muu kuin vallankumouksellinen

*) Esipuhe on kirjoitettu Saksan sosialistilain aikana.

**) Vanhoilliset ja vapaamieliset. Suom. muist.

perusta? Liittosopimus rikotaan ja julistetaan sota liittovereita vastaan. Ei, sanoo Bismarck, toiset ovat liiton rikkoneet. Johon on vastattava, että sen kumouksellisen puolueen täytyy olla hyvin typerän, joka ei taisteluun noustessaan keksi vähintään yhtä hyviä oikeusperusteita, kuin Bismarck v. 1866 keksi puolustukseksen. — Sitten provoseerataan kansalaissota, sillä muutahan ei 1866 ollut. Mutta kaikkalainen kansalaissota on kumouksellinen sota. Sotaa käydään vallankumouksellisin keinoin. Liittoudutaan ulkomaitten kanssa Saksaa vastaan; italialaiset ja joukot johdetaan taisteluun, Bonapartea petkutetaan muka saksalaisten alueitten saannilla Reinin mailta. Muodostetaan unkarilainen joukko, jonka on kumouksellisessa tarkotuksessa taisteltava perinnäistä maanisäänsä vastaan; nojaudutaan Unkarissa Klapkaan kuten Italiassa Garibaldiin. Voitetaan ja — nielastaan kolme kruunua jumalan armosta, Hannoverin, Kurhessenin ja Nassaun kruunut, joista jokainen oli vähintään yhtä laillinen, yhtä hyvin »perinnöllinen» ja »jumalan armosta» kuin Preussin kruunukin. Vihdoin tungetaan muille liittolaisille liittovaltiosääntö, jonka esim. Sachsen hyväksyi yhtä vapaaehtoisesti kuin Preussi aikanaan Tilsitin rauhan.

Valitanko kaikkea tätä? Ei pistä päähäni. Historiallisia tapauksia ei valiteta, vaan koetetaan ymmärtää niiden syitä ja samalla myös seurauksia, jotka eivät pitkään aikaan vielä ole päättyneet. Mutta oikeus on vaatia, että ihmiset, jotka ovat tehneet kaiken tämän, eivät toisia moittisi kumouksellisiksi. Saksan valtakunta on vallankumouksen luomus — tosin laatusensa vallankumouksen, mutta joka tapauksessa vallankumouksen. Mikä on yhden oikeus, sitä ei kohtuudella voi toiseltakaan kieltää. Vallankumous on vallankumous, tekipä sen sitten Preussin hallitus tai kattilainpaikkaaja. Kun tämänpäiväinen hallitus käyttää voimassa olevia lakeja vastustajiaan vastaan, niin menettelee se kuten hallitus ainakin. Mutta jos se luulee vielä murskaavansa syytöksellä: vallankumouksellinen! niin säikäyttää se sillä korkeintaan poroporvaria. »Itse sinä olet vallankumouksellinen», kajahtaa vastaus koko Euroopasta.

Mutta perin naurettavaksi käy vaatimus, että olisi luovuttava historiallisten olojen välttämättömyydellä luomasta kumousluonteesta, kun se vaatimus kohdistetaan puolueeseen, joka ensin on asetettu julkisen oikeuden s. o. lakien ulkopuolelle, ja kun siltä vaaditaan, että se tunnustaisi oikeuspohjan, joka juuri siihen puolueeseen nähden on poistettu. *)

Se seikka, että tällaisiin selostuksiin täytyy sanaakaan tuhlata, todistaa Saksan olojen taantuneisuutta. Muualla mailmassa tietää jokainen, että Euroopan valtiolliset nykyolot ylt'yleensä ovat pelkkien vallankumousten tuotteita. Ranska, Espanja, Schweitsi, Italia — niin monta kuin on maata, niin monta on hallitusta vallankumouksen armosta. Englannissa myöntää whigi (vapaamielinen) Maconlay, että nykyinen oikeuspohja perustuu päällekkäisille vallankumouksille. Ameriikka on jo sata vuotta viettänyt vallankumouksensa muistoa jokaisena heinäkuun 4 p:nä. Useimmissa näissä maissa on puolueita, jotka eivät katso olevaa oikeuspohjaa itselleen sitovammaksi, kuin mitä se olla voi. Mutta se joka esim. Ranskassa rupeisi syyttämään kuningasmielisiä tai bonapartelaisia kumouksellisiksi, joutuisi naurunalaiseksi.

Vain Saksassa, jossa ei mitään valtiollista asiaa selvitetä loppuun asti (muutenkaan se ei olisikaan kahtena osana, Itävaltana ja n. k. Saksana) ja jossa juuri siitä syystä voivat päissä kummitella jo menneiden, mutta vain puoliksi voitettujen aikojen käsityskannat (siitä syystä saksalaiset nimittävätkin itseään ajattelijakansaksi) — vain Saksassa voidaan joltain puolueelta vaatia, että se tunnustaisi vallitsevan n. s. oikeuspohjan siveellisestikin, ei vain asiallisesti, sitovaksi; sen olisi edeltäpäin luvattava: mitä tapahtuikin, olevaa oikeusperustaa, jota vastaan juuri taistellaan, ei heitetä kumoon, vaikka voitaisikin. Toisin sanoen, pitäisi luvata pitää voimassa vallitsevat valtiolliset olot ikuisiin aikoihin. Sitä eikä mitään muuta merkitsee Saksan sosialidemokratialle esitetty vaatimus, että se lakkaisi olemasta »vallankumouksellinen».

*) Engels kirjotti tämän Saksan sosialistilakien aikana.

Mutta saksalainen poroporvari — ja hänen mielipiteensä on yhä edelleen Saksan yleinen mielipide — on merkillinen mies. Hän ei ole koskaan tehnyt vallankumousta. V:n 1848 kumouksen suorittivat työmiehet hänen hyväkseen. Sitä useammista vallankumouksista hän onkin saanut kärsiä. Kolmen vuosisadan kuluessa tekivät näet Saksan ruhtinaat vallankumouksia, — jotka sitten olivat sen mukaisia. Koko heidän herruutensa ja itsenäisyytensä oli voitettu kapinoissa keisaria vastaan. Preussi näytti hyvää esimerkkiä. Siitä voi tulla kuningaskunta vasta sitten kun »suuri vaaliruhtinas» *) oli tehnyt onnistuneen kapinan lääninherraansa, Puolan kruunua vastaan. Fredrik II:sta **) saakka tuli Preussin kapinoiminen Saksan valtakuntaa vastaan järjestelmäksi, hän »vihelti» valtakunnansäännölle vieläpä vallan toisin kuin kunnan Brackemme sosialistilaille. Tuli sitten Ranskan vallankumous (1789) ja sen saivat ruhtinaat kuten poroporvaritkin kyynelien ja huokauksin sietää. Saksan valtakunnan jakoi-
vat ranskalaiset ja venäläiset sangen vallankumouksellisesti v:n 1803 tapausten kautta, kun nämät itse eivät voineet sopia jaosta. Tuli sitten Napoleon ja antoi erikoisten suosikkiensa Badenin, Bayerin ja Württembergin ruhtinasten vallata alueittensa sisällä ja välillä olevat kreivi- ja vapaa-herrakunnat sekä kaupungit. Heti sen jälkeen tekivät samat kolme valtiopetturia menestyksellä kapinan keisariaan vastaan, julistautuivat Napoleonin avulla itsenäisiksi ja hajottivat siten lopullisesti vanhan Saksan valtakunnan. Sitten jakoi Napoleon, joka todellisuudessa oli Saksan keisari, tämän maan suunnilleen joka kolmantena vuonna uskollisten renkiensä, saksalaisten ruhtinasten ja muiden kesken. Vihdoin tuli kunniakas vapautuminen vierasval-
lasta, ja palkaksi jakoi ja kauppassi Wienin kongressi s. o. Venäjä, Ranska ja Englanti, Saksan rappiolla olevain ruhtinasten yleiseksi korvausalueeksi, ja Saksan poroporvareita työnnettiin kuin lampaista n. 2,000:lla eristetyllä alueella 36

*) Fredrik Wilhelm, hallitsi 1640—88.

Suom. muist.

** Fredrik II »suuri» hallitsi 1740—86.

maanisän haltuun, joiden enemmistön puolesta perinnäisinä maanisinä näet, he vieläkin »alamaisimmin menevät kuoloon». Kaikki tämä ei nyt muka olisi kumouksellista — kuinka oikeassa olikaan Schnapphahnski-Lichnowski Frankfurtin parlamentissa huudahtaessaan: historiallisella oikeudella ei ole mitään päivämäärää! Sillä ei nimittäin ollut sitä koskaan ollut!

Saksan poroporvarin kehotus Saksan sosialidemokratillemme työväenpuolueelle on siis ymmärrettävä siten, että tämänkin puolueen pitäisi ruveta yhtäläillä poroporvarilliseksi, ei tehdä kumouksia hyväkseen, vaan sietää ne kaikki. Ja kun vastakumouksen ja vallankumouksen kautta valtaan päässyt hallitus lausuu saman kehotuksen, niin merkitsee se vain sitä, että vallankumous on hyvä, niin kauan kuin sen tekevät Bismarck ja hänen kaltaisensa, mutta hylättävä kun se kohdistetaan Bismarckia ja hänen kaltaisiaan vastaan.

Lontoossa 1 p. heinäk. 1885.

Friedrich Engels.

Kapinaan kehotusjutun käsittely assiisioikeudessa Kölnissä 8 p. helmik. 1849.

Syytetyt: Karl Marx, »Neue Rheinische Zeitung'in» päätoimittaja, Karl Schapper, saman lehden oikolukija, Schneider II, asianajaja, esiintyivät ilman apumiestä. Valtionprokuraattori Bölling edustaa ministeristöä. Syytteenalainen julistus kuuluu:

Kehotus! Kölnissä 18 p. marrask 1848. Demokraattien reiniläinen toimikunta kehoittaa kaikkia Reininmaakunnan demokraattisia yhdistyksiä tekemään päätöksensä ja ryhtymään seuraaviin toimiin:

1. Kun Preussin kansalliskokous itse on päättänyt verokiellon, on verojen väkivaltaista kantamista varten ryhdyttävä kaikellaiseen vastarintaan.

2. Nostoväkeä on kaikkialla järjestettävä vihollista torjumaan. Varattomille on hankittava aseita ja ampumavaroja kuntain kustannuksella tai vapaaehtoisten avustusten kautta.

3. Viranomaisia on joka paikassa vaadittava julkisesti selittämään, tunnustavatko he kansalliskokouksen päätöksen päteväksi ja haluavatko sitä noudattaa.

Jos saadaan kieltävä vastaus, on asetettava turvallisuusvaliokuntia ja mikäli mahdollista yksissä tuumin kunnallisneuvostojen kanssa. Lakiasäättävää kokousta vastustavain kunnallisneuvostojen tilalle on valittava uudet yleisen kansanäänestyksen kautta.

Demokraattien reiniläisen toimikunnan nimessä:

Karl Marx. Karl Schapper. Schneider II.

Valtionprokuraattori Bölling perustelee syytettä. Hän selostaa julistuksen koettaen osottaa, että siinä on kehoitus väkivaltaiseen vastarintaan niitä virkamiehiä vastaan, joille on annettu toimeksi verojen kokoominen pakkotoimin. Hän lausuu, ettei syytettyjen puolustukseksi kelpaa se, että osa kansalliskokouksen jäseniä 15 p. marrask. ed. v. kuuluu tehneen päätöksen, jonka mukaan veroja ei enää ole maksettava. Tuota päätöstä ei tehty laillisesti, koska kansalliskokouksen paikka oli siirretty eikä tämä siis voinut enää tehdä päätöksiä Berliinissä. Väitetään ettei hallituksella ollut oikeutta siirtää kansalliskokouksen paikkaa. Tätä väitettä ei kuitenkaan ole vaikea kumota. Kruunulla on kuluneeseen vuoteen saakka ollut rajaton valta; se on siten luovuttanut osan tätä valtaansa kansalle; se on kutsunut kansalliskokouksen sovittelemaan perustuslaista. Mutta kruunu ei ole nimenomaan eikä välillisesti luopunut oikeudestaan määrätä kansalliskokouksen paikan; eikä sitä oikeutta voida yleisten oikeussääntöjen mukaan siltä kieltää. Mutta vaikka jätettäisikin vetämättä johtopäätökset tämän oikeuksista luopumisen luonteesta, niin on, kansalliskokouksen paikkaa koskevan lain puutteessa, otettava huomioon aikaisempi, yhteisiä maapäiviä koskeva laki. Tämän lain 1 § sanoo nimenomaan, että hallituksen on määrättävä yhteisten maapäivien kokoontumispaikka. Sitäpaitsi on tämä oikeus valtion toimeenpanevan vallan ilmaus ja on se tun-

nustettu kaikissa perustuslaillisissa maissa. Yritettyään vielä puolustella tätä kantaa jatkaa valtionprokuraattori:

Jos kerran perustuslaillisissa maissa ei kielletä hallitukselta eduskunnan hajoittamisoikeutta niin pian kuin se on sitä mieltä, että tämä ei edusta kansan ääntä, niin eihän voida sitä oikeutta kieltää kruunulta tässä tapauksessa, jossa on puhe vain perustavasta kansalliskokouksesta. Mutta kun hallituksella oli oikeus hajottaa eduskunta, niin voihan se sen siirtää toiseen paikkaankin. Vastaväitteet perustuvat käsitteiden sekaannukseen lakiasäättävän ja toimeenpanevan vallan suhteista.

Yrittää sitten osottaa että oli jo hallituksen velvollisuus siirtää kansalliskokous pois Berlinistä. Erittäin painostaen Berlinin kansan suhdetta kansalliskokoukseen kuvailee hän tapauksia kesäk. 9 ja marrask. 9 p:n välillä ed. v. kansalliskokouksessa ja sen ulkopuolella ja koettaa osottaa, ettei kokous ollut vapaa Berlinissä ja että sen siirtäminen oli maan edun vaatima.

Toiseksi, jatkaa hän, ei n. k. veronkieltopäätös ole pätevä, sitä tehdessä kun ei ole noudatettu lain muotoja. Työjärjestyksen mukaan ei mikään ehdotus tule päätökseksi ilman toista lukemista, mutta veronkieltoehdotus hyväksyttiin ensi istunnossa. Useita edustajia, jotka eivät olleet taipuneet siihen, että kokous siirrettiin Brandenburgiin, ja jotka olivat jääneet Berliniin, ei oltu tuohon istuntoon kutsuttu. Päätös oli siis yllätys. Kolmanneksi on tuo päätös mitätön, koska kansalliskokouksella ei ollut päätösvaltaa verotusasioissa. Yrittää johtaa tällaisen tulkinnan huhtik. 8 p:n 1848 lain 13 §:stä ja kysyy sitten:

Oliko soveliasta kansalliskokouksen puolelta, vaikka se olisikin luullut itsellään tuon oikeuden olevan, nousta moiseen vastarintaan kruunua vastaan ja ryhtyä verojenkiellon vaaralliseen keinoon? Eikö olisi ollut sopivampi mennä Brandenburgiin ja siellä panna vastalauseensa? Eikö siellä yhtä hyvin voitu sovittelua jatkaa? Neuvottelujen sijaan tartuttiin vaarallisimpaan keinoon. Brandenburg ministeristön kukistamiseksi päätettiin toimenpide, joka menestysesään olisi järkyttänyt valtion perusteita ja aiheuttanut kan-

salaissodan. Joka moiseen päätökseen yhtyy, saa kestää seuraukset. Kun siis on todistettu, että tuo päätös oli muodoltaan ja sisällöltään pätemätön, niin ovat syytetyt tuomittavat. Eikä sitä muuten voitukaan toimeenpanna, sitä kun ei oltu asetuskokoelmassa julaistu. Ja kuitenkin syytetyt ryhtyvät sitä toteuttamaan, menevätpä pitemmällekin haluten käyttää väkivaltaa sen toteuttamiseksi. Mutta jokainen, joka lakia ja järjestystä kunnioittaa, tuntee, että moinen laitton virkamiesten vastustaminen on kapinaa, jota ei voida suvaita. Ehdotan sen vuoksi kaikkien syytettyjen langettamista.

Neljännestunnin loman jälkeen antoi oikeuden puheenjohtaja Kreimer puheenvuoron syytetylle Marxille.

Karl Marx: Herrat valamiehet! Jos tämä hatara juttu olisi nostettu ennen jouluk. 5 p:ää, voisin käsittää ministeristön syytteen. Nyt jouluk. 5 p:n jälkeen, en käsitä, kuinka ministeristö uskaltaa meitä vastaan vedota lakeihin, jotka kruunu itse on jalkoihinsa polkenut. Mihin nojautuu ministeristö arvostellessaan kansalliskokousta ja veronkieltopäätöstä? Lakeihin 6 ja 8 p:ltä huhtik. 1848. Ja mitä teki hallitus 5 p. jouluk. omavaltaisesti julistaessaan perustuslain ja pakolla pannessaan voimaan uuden vaalilain? Se repi rikki lait 6 ja 8 p:ltä hutik. 1848. Nämät lait eivät enää ole voimassa hallituksen kannattajiin nähden, vieläkö ne vastustajiin nähden ovat voimassa? Hallitus asettui jouluk. 5 p:nä vallankumoukselliselle, nimittäin vastavallankumoukselliselle pohjalle. Siihen nähden on enää olemassa vain kumouksellisia tai sen rikostovereita. Se itse muutti kansalaisten suuren joukon, joka elelee voimassa olevain lakien nojalla ja joka lakien loukkausta vastaan puolustaa olevaa lakia kapinoitsijoiksi. Ennen jouluk. 5 p. saattoi olla eri mieliä kansalliskokouksen siirtämisestä ja hajotuksesta sekä Berlinin piiritystilasta. Jälkeen kesäk. 5 p:n oli eittämätön tosiasia, että nämät toimenpiteet tarkoittivat vastakumousta, ja että siis kaikki keinot olivat luvalliset koplakuntaa vastaan, joka ei itse enää tunnustanut niitä edellytyksiä, joilla se oli hallituksena, ja jota ei maa-kaan enää voinut hallitukseksi tunnustaa.

Hyvät herrat! Hallitus olisi voinut pelastaa edes laillisuuden varjon, mutta se halveksi sitä. Se olisi ajanut hajalle kansalliskokouksen ja sitten antanut ministeristön astua maan eteen sanomaan: »Me olemme tehneet valtiokieikauksen, olot pakottivat niin tekemään. Me olemme muodollisen lain yli käyneet, mutta löytyy umpikujia, jolloin itse valtion olemus on pelissä. Sellaisina hetkinä on vain yksi loukkaamaton laki, valtion olemassaolo. Kun me hajotimme kansalliskokouksen, ei ollut perustuslakia olemassa. Emme voineet siis perustuslakia loukata. Kaksi orgaanista lakia sitävastoin oli, lait 6 ja 8 p:ltä huhtik. 1848. Niin, oli todellisuudessa vain yksi ainoa sellainen laki, vaalilaki. Me kehotamme maata tämän lain mukaan toimitamaan uudet vaalit. Näissä perusvaaleissa valitun kokouksen eteen astumme me vastuunalaisena ministeristönä. Tämä kokous, niin odotamme me, on hyväksyvä valtiokieikauksen pelastavana tekona, johon olojen välttämättömyys pakotti. Se on jälestäpäin vahvistava tämän valtiokieikauksen. Se on sanova, että me olemme loukanneet laillista muotoa pelastaaksemme isänmaan. Se ratkaisi koon asiamme. »Jos ministeristö olisi näin menetellyt, voisi se jonkinlaiselta näyttävällä syyllä heittää meidät tuomioistuimensa eteen. Kruunu olisi saanut pelastaa laillisuuden varjon. Se ei sitä voinut, ei tahtonut.

Hallituksen silmissä oli maaliskuun vallankumous törkeä tosiasia. Sen voi tehdä tyhjäksi vain uusi törkeys. Kun hallitus ei toimituttanut uusia vaaleja huhtikuun lain mukaan, kielsi se vastuunalaisuutensa, hävitti oikeusistuimen jonka edessä sen olisi ollut vastattava. Vetoamisen kansalliskokouksesta kansaan muutti se jo edeltäpäin pelkäksi varjoksi, uskotteluksi, petokseksi. Kun ministeristö selitti sensukseen perustuvan ensi kamarin lakiasäättävän kokouksen oleelliseksi osaksi, repi se rikki orgaaniset lait, jätti oikeuspohjan, väärensi kansanvaalit ja esti kansaa lausumasta tuomiotaan kruunun »pelastavasta teosta».

Siis, hyvät herrat, tosiasioita ei voi kieltää, ei yksikään myöhempi historiankirjottaja ole niitä kieltävä: kruunu on

tehnyt vallankumouksen, se on heittänyt nurin voimassa olevan oikeustilan, se ei voi vedota lakeihin, jotka se itse niin häpeällisesti on kumonnut. Jos on vienyt vallankumouksensa onnelliseen loppuun, voi hirttää vastustajansa, mutta ei tuomita. Heidät voi voitettuina vihollisina raivata pois tieltä, mutta heitä ei voi rikollisiksi langettaa. Vallankumouksen tai vastakumouksen suoritettuaan ei voi kumottuja lakeja käyttää niiden puoltajia vastaan. Semmoinen on laillisuuden raukkamaista teeskentelyä, jota te, hyvät herrat, ette tule lausunnollanne hyväksymään.

Olen sanonut teille, hyvät herrat, että hallitus on värentänyt kansan tuomion »kruunun pelastavasta teosta». Ja sittenkin on kansa jo ratkaissut kruunua vastaan ja kansalliskokouksen puolesta. Toisen kamarin vaalit ovat ainoat lailliset, koska ne yksin ovat suoritettut huhtik. 8 p:n lain nojalla. Ja miltei kaikki veronkieltäjät ovat valitut takaisin toiseen kamariin, useat kahdesti ja kolmasti. Syytetty toverini, Schneider II, on Kölnin edustaja. Kysymyksen kansalliskokouksen oikeudesta veronkiellon päättämiseen on kansa siis jo tosiasiaassa ratkaissut. — Mutta vaikka emme otakkaan huomioon tätä ylintä tuomiota. Te myönnätte kaikki, hyvät herrat, ettei tässä ole mitään rikosta tavallisessa merkityksessä, ettei tässä ylipäänsä ole mitään sellaista ristiriitaa lakien kanssa, joka kuuluisi tuomiovaltaanne. Tavallisissa oloissa on julkinen valta voimassa olevain lakien toimeenpanija; rikollinen on joka nämät rikoo tai julkista valtaa väkivoimin vastustaa sen toimesta. Tässä tapauksessa on julkinen valta rikkonut lain; toinen julkinen valta, yhdentekevää mikä, on lakia puoltanut. Kahden valtiovallan taistelu ei kuulu yksityisoikeuden eikä rikosoikeuden piiriin.

Kysymys siitä, kumpiko oli oikeassa kruunuko vaiko kansalliskokous, on historiallinen kysymys. Eivät kaikki Preussin juryt eikä oikeudet voi sitä yhtyneinäkään ratkaista. Vain yksi valta on sen ratkaiseva, historia. En siis käsitä, miten meidät on voitu asettaa syytettyjen penkille rikoslain nojalla.

Sen että tässä oli kysymys taistelusta kahden vallan välillä, ja kahden vallan välillä voi vain valtasuhde ratkaista, sen hyvät

herrat on vallan ja vastakumouksellinen sanomalehdistö yhtäläisesti myöntänyt. Muuan hallituksen puhetorvi on sitä juuri ratkaisunaattona julistanut. »Neue Preussische Zeitung», nykyisen ministeristön äänenkannattaja, on sen tunnustanut. Muutamia päiviä ennen kriisiä sanoi se suunnilleen näin: ei ole enää kysymys oikeudesta, vaan vallasta, ja osottautuva on, että vanha kuninkuus jumalan armosta on vallassaan oikeaan osattu. Valta valtaa vastaan. Voitto ratkaisee näitten kesken. Vastakumous on voittanut, mutta näytelmän ensi näytös on vasta suoritettu. Englannissa kesti taistelu 20 vuotta. Kaarle I voitti useita kertoja, mutta sai lopulta nousta mestauslavalle. Ja kuka menee takuuseen hyvät herrat siitä, eikä nykyinen kamari tai joku sen seuraaja tuomitse tätä ministeristöä ja sen kätyreiksi ruvenneita virkamiehiä valtiopettureina?

Hyvät herrat, ministeristö on koettanut perustella syytöstänsä huhtik. 6 ja 8 p:n laeilla. Olin pakotettu osottamaan teille että nuot laitkin meidät vapauttavat. Mutta en salaa teiltä sitä, että en ole noita lakeja koskaan tunnustanut, enkä koskaan tule niitä tunnustamaan. Niillä ei ollut pätevyyttä kansan valitsemiin edustajiin nähden; vielä vähemmin voivat ne määrätä maaliskuun vallankumoukselle sen tietä.

Miten syntyivät huhtik. 6 ja 8 p:n lait? Ne syntyivät hallituksen ja yhteisten maapäiväin sovitteluista. Tällä tavoin tahdottiin kytkeä olot vanhaan lailliseen tilaan ja pyyhkiä näkymättömiin vallankumous, joka oli tuon tilan poistanut. Miehet sellaiset kuin Camphausen y. m. pitävät tärkeänä pelastaa laillisen edistyksen varjon. Ja miten he sen pelastivat? Ilmeisten ja nolojen ristiriitaisuuksien sarjan kautta. Pysähtykääpä, hyvät herrat, hetkeksi vanhalle, lailliselle perustalle! Jo pelkkä ministeri Camphausenin, vastuunalaisen ministerin, virkauraa käymättömän ministerin olemassaolo, eikä se ollut laittomuus? Camphausenin, vastuunalaisen pääministerin asema oli laitton. Tämä laillisesti olematon virkamies kutsuu kokoon yhteiset maapäivät antaakseen niiden päättää laeista, joista päättämiseen näillä maapäivillä ei ollut laillista pätevyyttä. Ja tätä itseään kumoovaa ja kasvoihinsa iskevää muotolei-

kittelyä nimitettiin lailliseksi edistykseksi, oikeuspohjan säilyttämiseksi.

Mutta älkäämme takertuko muodollisuuksiin, hyvät herrat! Mitä olivat yhteiset maapäivät? Ne olivat vanhain rappeuneitten yhteiskuntaolojen edustajat. Vallankumous oli tapahtunut juuri näitä oloja vastaan. Ja voitetun yhteiskunnan edustajille esitetään elimelliset lait, joiden määrä on tunnustaa, säännöitellä, järjestää vallankumous tätä vanhaa yhteiskuntaa vastaan? Mikä nolo vastakohta! Maapäivät olivat kukistuneet vanhan kuninkuuden mukana. Tässä kohdin, hyvät herrat, katsokoon n. k. oikeuspohjaa silmiin. Minä olen sitäkin enemmän pakotettu kajoamaan tähän kohtaan, kun meitä oikeudella pidetään oikeuspohjan vihollisina, kun huhtik. 6 ja 8 p:n lait kiittävät olemassaolostaan vain oikeuspohjan muodollista tunnustusta. Suurmaanomistus oli todella keskiaikaisen, feodaalisen yhteiskunnan perusta.

Uusaikainen porvarillinen yhteiskunta, meidän yhteiskuntamme, nojautuu sitävästoin teollisuuteen ja kauppaan. Suurmaanomistus itse on menettänyt entisen olemisedellytyksensä, se on tullut kaupasta ja teollisuudesta riippuvaksi. Maanviljelystä hoidetaan nyttemmin teollisesti ja vanhat feodali herrat ovat alentuneet karjan, villan, viljan, punajuurikasten, viinan y. m. s. tuottajiksi, henkilöiksi, jotka harjoittavat näillä teollisuustuotteilla kauppaa kuten muutkin kauppamiehet. Kuinka paljon he pitävätkin kiini vanhoista ennakkoluuloistaan, käytännössä muuttuvat he porvareiksi, jotka mahdollisimman pienillä kustannuksilla koettavat tuottaa mahdollisimman paljon, jotka ostavat, mistä halvimmalla saavat, ja myyvät, missä parhain hinta maksetaan. Näiden herrain elin-, tuottamis- ja ansaitsemistavat näyttävät heidän yliaikaiset, korkealentoiset kuvittelunsa valheiksi. Maanomistus vallitsevana yhteiskunta-aineksena edellyttää keskiaikaisia tuotanto- ja liiketapoja. Yhteiset maapäivät edustivat tätä keskiaikaista tuotanto- ja liiketapaa, joka jo aikaa sitten oli lakannut olemasta ja jonka edustajat, niin kovin kuin he pitävätkin kiini vanhoista etuoikeuksistaan, yhtä paljon kuitenkin nauttivat uuden yhteiskunnan eduista

ja käyttävät sitä hyväkseen. Uusi porvarillinen, aivan toisille perusteille, muuttuneelle tuotantotavalle nojautuva yhteiskunta oli myös pakotettu tempaamaan käsiinsä valtiollisen vallan: sen täytyi temmata se käsistä, jotka edustivat menevän yhteiskunnan etuja, valtiollisen vallan, jonka koko järjestelmä oli syntynyt aivan toisista aineellisista yhteiskuntasuhteista. Siitä vallankumous. Vallankumous oli siksi kohdistunut yhtä paljon itsevaltaista kuningasvaltaa, vanhan yhteiskunnan ylintä valtiollista ilmausta, vastaan, kuin säätyeduskuntaakin, joka edusti jo aikaa sitten uusaikaisen teollisuuden tuhoamaa yhteiskunnallista järjestystä, tai korkeintaan päivä päivältä porvarillisen yhteiskunnan voittamien, sivulle sysättyjen hajallisten säätyjen vielä vaativina esiintyviä raunioita. Kuinka voi näin ollen kenenkään päähän pistää panna yhteiset maapäivät, vanhan yhteiskunnan edustajat, säätämään lakeja uudelle, vallankumouksessa oikeuksiinsa tulevalle yhteiskunnalle?

Ettäkö siten pysytään oikeuspohjalla. Mutta, hyvät herat, mitä sitten oikeuspohjalla ymmärrätte?

Lakeihin pitäytymistä, jotka kuuluvat menneeseen yhteiskunta-asteeseen, jotka ovat väistyneiden tai väistyvän yhteiskunnallisten pyrintöjen edustajain tekemiä, ja jotka siis kohottavat laiksi vain näitä, yleisten vaatimusten kanssa ristiriidassa olevia etuja.

Mutta yhteiskunta ei perustu lakeihin. Se on juristinen kuvittelu. Lain täytyy päin vastoin perustaa yhteiskuntaa, sen täytyy olla tämän yleisten, joka-aikaisista aineellisista tuotantomuodoista johtuvain etupyrkimysten ja tarpeiden ilmauksena yksityisen mielivaltaa vastaan. Ei tämä lakikirja, Code Napoléon, joka on kädessäni, ole luonut nykyaikaista porvarillista yhteiskuntaa. Tämä kirja on 18:lla vuosisadalalla syntyneen, 19:llä edelleen kehittyneen porvarillisen yhteiskunnan laillinen ilmaus. Niin pian kuin se ei enää vastaa yhteiskunnallisia oloja, on se vain paperipinkka. Te ette voi panna vanhoja lakeja uuden yhteiskuntakehityksen perustaksi, yhtä vähän kuin nämät vanhat lait ovat vanhojakaan laillisia oloja muodostaneet. Näistä vanhoista oloista ovat ne johtuneet, näiden mukana täytyy niiden

kukistuakin. Ne muuttuvat välttämättömyydellä vaihtelevien elinsuhteitten mukaan. Vanhoihin lakeihin vetoaminen yhteiskunnallisen kehityksen uusia tarpeita ja vaatimuksia vastaan ei pohjaltaan ole muuta kuin ajanvaatimuksille vastusten erikoisetujen tekopyhää pyrkimystä ajanmukaista yhteisetua vastaan.

Tämä oikeuspohjaan vetoaminen tahtoo pitää vallitsevina erikoisetuja vaikka se ei enää vallitse; se tahtoo tunkea yhteiskunnalle lakeja, jotka on tuominnut itse sen elinkeino- ja liike-elämä, sen aineellinen tuotanto, se tahtoo pitää lainsäätäjät sellaisissa toimissa, jotka ajavat vain erikoisetuja, se tahtoo käyttää väärin valtiovaltaa asetaakseen väkivaltaisesti vähemmistön edut enemmistön etujen yläpuolelle. Se siis joka hetki joutuu ristiriitaan vallitsevien tarpeitten kanssa, se ehkäisee liikennettä, teollisuutta, se valmistaa yhteiskunnallisia pulia, jotka ilmenevät valtiollisina vallankumouksina. Tämä on oikeuspohjan kannattamisen ja siihen vetoamisen todellinen merkitys. Ja tälle oikeuspohja-puheenparrelle, joka perustuu joko tietoiseen petokseen tai tiedottomaan itsensä pettämiseen nojautui yhteisten maapäiväin kokoonkutsuminen, tällä perustalla annettiin näiden valtiopäiväin sepustella peruslakeja vallankumouksen välttämättömäksi tekemälle ja sen luomalle kansalliskokoukselle. Ja näiden lakien mukaan tahdotaan kansalliskokousta tuomita!

Kansalliskokous edusti nykyaikaista porvarillista yhteiskuntaa maapäiväin edustamaa feodalista yhteiskuntaa vastaan. Se oli kansan valitsema säätämään itsenäisesti perustuslain, joka vastaisi tähänastisen valtiojärjestyksen ja lakien kanssa ristiriitaiseksi muuttuneita elinehtoja. Se oli siksi jo alusta pitäen suvereeni, täysvaltainen, ja konstitueraava, perustuslakia säätävä. Kun se siitä huolimatta asettui sovittelukannalle, oli se pelkkä muodollinen kohteliaisuus kruunua kohtaan, pelkkä seremonia. Minun ei ole tässä tarvis tutkia, oliko kansalliskokous kansaan nähden oikeutettu asettumaan sovittelukannalle.

Sen käsityksen mukaan oli yhteentörmäys kruunun kanssa vältettävä molemmiin puolin osotetulla hyvällä tah-

dolla. Mutta niin paljon on varmaa: yhteisten maapäiväin kanssa sovitellut lait huhtik. 6 ja 8 p:ltä ovat muodollisesti epäpätevät. Niillä on vain sikäli aineellista merkitystä, kuin ne lausuvat ja varmentavat ne ehdot, joilla kansalliskokous voi olla kansanylivallan todellisena ilmauksena. Yhteisten maapäiväin lainlaadinta oli vain muodollisuus, joka säästi kruunun nöyryyttävästä myönnytyksestä: olen voitettu!

Lähden nyt, herrat valamiehet, lähemmin valaisemaan ministeristön esitystä.

Ministeristö sanoo: »Kruunu oli luovuttanut osan valasta, joka kokonaan oli sen käsissä. Jokapäiväisessä elämässäkään ei minun luovutuskirjani ulotu pitemmälle kuin sen selvät luovutussanat osottavat. Mutta huhtik. 8 p:n laki v. 1848 ei myönnä kansalliskokoukselle veronkielto-oikeutta eikä määrää Berliniä sen välttämättömäksi olinpaikaksi.»

Hyvät herrat! Valta oli murrettu kruunun käsistä; se luovutti vallan pelastaakseen sen pirstaleita. Te muistatte, hyvät herrat, kuinka kuningas heti valtaistuimelle nousunsa jälkeen Königsbergissä ja Berlinissä pani nimenomaan kunniasanansa pantiksi siitä, ettei hän myönnä perustuslaillista valtiosääntöä. Te muistatte, miten kuningas 1847 yhteisten maapäiväin avajaisissa korkeasti ja kalliisti vannoi, ettei hän tulisi suvaitsemaan mitään paperipalaa itsensä ja kansansa välillä. Kuningas on maaliskuun jälkeen 1848 itse julkaisemassaan perustuslaissa julistautunut perustuslailliseksi kuninkaaksi. Hän on asettanut tämän abstraktisen koristeen, tämän paperipalan itsensä ja kansansa välille. Uskaltaako ministeristö väittää, että kuningas vapaaehtoisesti oli niin silmiinpistävästi peruuttanut juhlalliset vakuutuksensa, että hän vapaaehtoisesti oli koko Euroopan edessä tehnyt itsensä syyppäksi niin anteeksiantamattomaan epäjohdonmukaisuuteen, että oli myöntänyt sovittelun eli perustuslain. Kuningas teki ne myönnytykset, mihin valankumous hänet pakotti. Ei enempää eikä vähempää!

Ministeristön kansantajuinen vertaus ei ikävä kyllä todista mitään. Totta tosiaan! Jos jostain luovun, en luovu enemmästä kuin mistä nimenomaan luovun. Jos teille jotain

lahjotan, olisi todella hävytöntä teidän puoleltanne koettaa minun lahjakirjani perusteella pakoittaa minua myöntämään enemmän. Mutta kansahan juuri maaliskuun tapausten jälkeen lahjotti; kruunu lahjan sai. On selvää, että lahja on tulkittava antajan eikä vastaanottajan, kansan, ei kruunun mielen mukaan.

Kruunun itsevaltius oli murrettu. Kansa oli voittanut. Tehtiin aselepo ja kansaa petettiin. Sen seikan, että petos tapahtui, sen on, hyvät herrat, ministeristö ottanut vaivakseen teille perin juurin todistaa. Voidakseen kieltää kansalliskokouksen veronkielto-oikeuden, on ministeristö teille laajasti selittänyt, että jos jotain sentapaista oli huhtik. 6 p:n (1848) laissa, sitä ei enää ole huhtik. 8 p:n laissa v:lta 1848. Tämä väliaika oli siis muka käytetty kansanedustajilta kaksi päivää myöhemmin sellaisen oikeuden riistämiseen, joka heille kaksi päivää aikaisemmin oli myönnetty. Voiko ministeristö loistavammin valaista kruunun rehellisyyttä, voiko se pätevämmiin todistaa, että kansaa tahdottiin pettää?

Sitten sanoo ministeristö: »Kansalliskokouksen siirtäminen ja hajottaminen kuuluu toimeenpanevan vallan tehtäviin ja on se kaikissa perustuslaillisissa tunnustettu.

Mitä tulee toimeenpanevan vallan oikeuteen siirtää kamarien kokouspaikkaa, pyytäisin ministeristöä tämän väitöksensä tueksi esittämään yhden ainoankin lain tai esimerkin. Englannissa esim. voisi kuningas vanhan historiallisen oikeuden perustalla kutsua parlamentin kokoontumaan mieleiseensä paikkaan. Ei ole lakia, jonka kautta Lontoo olisi määrätty parlamentin lailliseksi paikaksi. Te tiedätte, hyvät herrat, että Englannissa ovat suurimmat valtiolliset vapaudet tavaksi tulemisen, ei kirjetetun oikeuden pyhittämät, niin esim. painovapaus. Mutta jos jonkin ministeristön päähän pistäisi yrittää siirtää parlamenttia Lontoosta Windsoriin tai Richmondiin — moisen ajatuksen mahdottomuus on selvä, niin pian kuin se on lausuttu.

Tosiaankin! Perustuslaillisissa maissa on kruunulla oikeus hajottaa kamarit. Mutta älköön unohdettako, että toiselta puolen kaikissa perustuslaeissa on määrätty,

kuinka pitkäksi aikaa kamarit saa hajottaa, ja kuinka pian ne taas on kutsuttava koolle. Preussissa ei ollut perustuslakia, se oli vasta tehtävänä; ei ollut määräaikaa, jonka kuluttua hajotettu kamari oli kokoon kutsuttava; ei siis ollut kruunulla hajotusoikeuttakaan. Muutoinhan kruunu olisi voinut hajottaa kamarit 10 päiväksi, 10 vuodeksi, ainaseksi. Missä olisivat olleet takeet, että kamareita koskaan kutsuttaisi kokoon tai koossa pysyisivät? Kamarien olemassa olo kruunun rinnalla olisi jäänyt kruunun mieltävaltaan, lakiasäättävä valta olisi jäänyt vain arvoitukseksi, jos tässä kerran on puhuttava lakiasäättävästä vallasta.

Hyvät herrat! Tästä esimerkistä näkyy mihin joudutaan, jos tahdotaan mitata Preussin kruunun ja kansalliskokouksen ristiriitaa perustuslaillisten maitten oloista oteuilla esimerkeillä. Joudutaan puoltamaan itsevaltaista kuninkuutta. Toiselta puolen selitellään kruunun perustuslaillista toimeenpanovaltaa, toiselta puolen ei ole lakia, ei lupaa, ei perustavaa laitosta, joka määräisi sen perustuslaillisen toimeenpanovallan rajotukset. Kansaneduskunnalle asetetaan vaatimus: itsevaltaiselle kuninkuudelle näyttelet sinä perustuslaillisen kamarin osaa! Tarvitaanko muuta todistelua osottamaan, ettei tässä tapauksessa ollut mitään toimeenpaneavaa valtaa eikä lakiasäättävää valtaa, ettei valtain perustuslaillinen jakoperuste sovi Preussin kansalliskokouksen ja kruunun suhteisiin?

Jos nyt jätetään vallankumous sivuun ja pidetään kiini sovitteluteoriasta. Tämän teorian mukaan oli vastakkain kaksi suvereeniä, täysivaltaista, valtaa. Epäilemättä! Näistä kahdesta vallasta täytyi toisen kumota toisen. Kahta suvereeniä valtaa ei voi olla toistensa rinnalla samassa valtiossa. Sellainen väitös olisi yhtä järjetön kuin ympyrän nelikulmaisuus. Aineellisen voiman täytyi ratkaista näiden kahden suvereniteetin välillä. Mutta eihän meillä ole tässä tilaisuutta tutkia sovittelun mahdollisuutta tai mahdottomuutta.

Riittää! Kaksi valtaa oli tekemisissä toistensa kanssa saadakseen aikaan sopimuksen. Camphausen itse lausui

mahdollisuuden, ettei sopimusta saataisi aikaan. — Puhujalavalta osotti hän sovittelijoille, mitä vaaroja maalle koituisi, jos sopimusta ei syntyisi. Sovittelu kansalliskokouksen alkuperäisessä suhteessa kruunuun oli vaara, ja jälkeensä tahdotaan nyt kansalliskokous panna vastaamaan tästä vaarasta, samalla kun kielletään tämän suhteen alkuperäinen merkitys, samalla kun se muutetaan perustuslailliseksi kamariksi! Yritetään ratkaista vaikeus sivuuttamalla se!

Arvelen osottaneeni teille, hyvät herrat, ettei kruunulla ollut oikeutta siirtää eikä hajottaa sovittelu-kansalliskokousta.

Mutta ministeristö ei ole tyytynyt tutkimaan, oliko kruunulla oikeus kansalliskokouksen siirtämiseen; se yrittää todistaa tuon teon tarkoituksenmukaisuutta. »Eikö olisi ollut tarkoituksenmukaista», huudahtaa se, »että kansalliskokous oli totellut kruunua ja mennyt Brandenburgiin?» Ministeristö arvelee tämän johtuneen kamarin asemasta. Se ei ollut vapaa Berlinissä y. m. s. Eikö sitten ole selvä, mitä kruunu tarkoittaa tällä siirroilla? Eivätkö sen viralliset perustelut tee kaikkia selityksiä tarpeettomiksi? Ei ollut kysymys neuvotteluvapaudesta, oli kysymys joko kamarin lähettämisestä kotiin ja perustuslain säätämisestä hallituksen valtuuksilla tai näennäisen eduskunnan luomisesta taipuvain edustajain kokoonkutsumisen kautta. Mutta kun vastoin luuloa Brandenburgiin tulikin päätösvaltainen luku edustajia, silloin lopetettiin teeskentely ja julistettiin kansalliskokous hajotetuksi.

Sivumennen sanoen on selvää, ettei kruunulla ollut oikeutta selittää, oliko kansalliskokous vapaa vaiko ei. Ei kukaan muu kuin kokous itse voinut ratkaista, nauttikko se neuvotteluissaan tarpeellista vapautta vai eikö. Varsin mukavaahan on kruunun selittää ettei kansalliskokous ollut tehdessään jotain hallitukselle epämieluisia päätöksiä vapaa, syyntäkeinen, ja julistaa se mitättömäksi!

Ministeristö on myös puhunut hallituksen velvollisuudesta suojata kansalliskokouksen arvoa Berlinin väestön terrorismia vastaan. Tämä väite kuulostaa hallitusta vastaan tähdytyltä ivalta. En tahdo puhua menettelystä henkilöitä

vastaan, jotka sentään olivat kansan valituita edustajia. Kai-kin tavoin koetettiin heitä nöyryyttää, mitä törkeimmin on heitä vainottu, kuin petoja on heitä metsästetty.

Mutta jättäkäämme henkilöt. Miten on kansalliskokouksen arvoa valvottu sen töihin nähden? Sen arkistot annettiin sotilasjoukkueen käsiin, joka muutti sen osastojen asiakirjat, hallituksen esitykset, lakiehdotukset, esityöt tupakkapaperiksi, lämmitti niillä uuneja, polki ne jalkoihinsa. Ei edes noudatettu oikeudellisia muotoja, arkisto anastettiin laatimatta siitä luetteloa. Tarkoituksena oli tuhota nämät kansalle niin kalliit työt, jotta sitä paremmin voitaisi parjata kansalliskokousta, hävittää mailmasta hallituksen ja ylimysten niin vihaamat reformiehdotukset. Eikö kaiken tämän jälkeen ole vallan naurettavaa väittää, että hallitus siirti kansalliskokouksen Brandenburgiin hellästi huolehtien sen arvosta?

Tulen nyt ministeristön väitteisiin veronkieltopäätöksen muodollisesta pätevydestä. Saadaksean veronkieltopäätöksensä muodollisesti päteväksi, sanoo ministeristö, olisi eduskunnan ollut alistettava päätöksensä kruunun hyväksyttäväksi.

Mutta, hyvät herrat, kruunu ei ollut eduskuntaan suhteissa mieskohtaisesti vaan Brandenburgin ministeristön kautta. Tämän Brandenburgin ministeristön kanssa moista mielettömyyttä vaatii yleinen syyttäjä, olisi eduskunnan ollut soviteltava voidakseen julistaa ministeristön valtiopetokseen vikapääksi, saadaksean siltä verot kielletyksi! Mitä merkitsee moinen vaatimus muuta kuin sitä, että kansalliskokouksen olisi ollut alamaisesti alistuttava hyväksymään kaikki Brandenburg-ministeristön vaatimukset?

Veronkieltopäätös ei muodollisestikaan ollut pätevä, niin sanoo ministeristö, kun ehdotus vasta toisessa lukemisessa voi tulla päätökseksi. Toiselta puolen rikotaan oleelliset muodot, joihin oltiin sidotut kansalliskokoukseen nähden: toiselta puolen taas vaaditaan kansalliskokousta noudattamaan epäoleellisia muodollisuuksia.

Ei mikään ole yksinkertaisempaa! Kruunulle vastenmielinen ehdotus menee ensi lukemisessa läpi, toinen este-tään asevoimalla, laki on mitätön ja sellaisena pysyy, kun

puuttuu toinen lukeminen. — Ministeristö ei ota huomioon niitä poikkeusoloja, jotka vallitsivat, kun kansanedustajat, pistimin uhattuina istuntohuoneessaan, tekivät tuon päätöksensä. Hallitus oli ryhtynyt väkivaltaisuuksiin toisensa jälkeen. Se loukkasi häikäilemättä tärkeimpiä lakeja, henkilön loukkaamattomuutta, kansalaispuolustuslakia. Se panee mieltävaltaisesti toimeen mitä rajattomimman sotilasmielivallan piiritystilan leimalla. Se ajaa kansanedustajatkin hiiteen. Ja samalla kun toiselta puolen häpeämättä rikotaan kaikkia lakeja vastaan, vaaditaan toista puolta ottamaan mitä tarkimmin huomioon jopa työjärjestyksenkin määräykset!

En tiedä, hyvät herrat, tahallista väärennystäkö — kaukana siitä, että sellaista ministeristön taholta edellyttäisin — vaiko tietämättömyyttä on sen väite ettei »kansalliskokous halunnut mitään sovintoa», että se »ei yrittänytkaan sovintoa».

Jos kansa jostain moittii Berlinin kansalliskokousta, niin moittii se sen sovinnonhalua. Jos tämän kokouksen jäsenet itse jotain katuvat niin katuvat he sovittelun pyrkimystään. Sehän se siitä kansan vähitellen vierotti, sen takia menetti se kaikki asemat ja joutui lopulta kruunun hyökkäyksille alttiiksi ilman että koko kansa oli sen turvana. Kun se vihdoin sai jotain tahtoneeksi, oli se yksin, voimaton, juuri siksi, ettei sillä oikeaan aikaan ollut mitään tahtoa, jonka olisi läpi ajanut. Se julisti ensiksikin sovitteluhaluun kieltämällä vallankumouksen ja hyväksymällä sovitteluteorian sekä alentamalla kumouksen luoman kansalliskokouksen asteelta epäilyttäväksi sovittelijajoukoksi. Sen sovitteluheikkous meni äärimmäisyyksiin, kun otti täydestä Pfuelin näennäistunnustuksen Steinin armeijan komennosta. Tämän armeijankomennon julistaminenkin muuttui ilveilyksi, se kun vain saattoi olla Wrangelin armeijankomennon naurettavaa kaikua. Ja kuitenkin, sen sijaan että olisi sen hylännyt, tarttui kokous kaksin käsin tuohon heikentävään, sen täysin merkityksettömäksi tekevään Pfuelin ministeristön tulkintaan.

Välttääkseen kaikkea vakavaa ristiriitaa kruunun kanssa, piti se mielenosotuksen harhavarjoa vanhaa taantumuksellista armeijaa vastaan todellisena mielenosotuksena. Sellaista,

mikä ei enää ollut edes ristiriidan näennäistäkään selviämistä, teeskenteli se vakavasti pitävänsä ristiriidan todellisena selviämisenä. Niin vähän taisteluintoinen, niin kovin sovitteľuhaluinen oli tämä kokous, jota ministeristö esittelee auttamattomana riitapukarina!

Vieläkö viittaisin yhteen tämän kamarin sovitteľuhaluisen luonteen ilmaukseen? Muistakaa, hyvät herrat, kansalliskokouksen sovitteľua Pfuelin kanssa talonpoikaisrasituksista. Kun ei kokous osannut murskata armeijavihollistaan, niin olisi toki ennen kaikkea ollut voitettava talonpojat ystäviksi. Mutta sekin laiminlyötiin. Se pyrki vain ennen kaikkea, ennen omia itsesäilytsetujaankin, sovitteľuun, välttämään, kaikin keinoin välttämään ristiriitaa kruunun kanssa. Ja tätä kokousta vastaan heitetään moite, ettei se sovintoa halunnut, ei sovintoon pyrkinyt? — Se pyrki sovintoon vielä silloinkin kun jo ristiriita oli puhjennut. Te tunnette, hyvät herrat, keskustan miehen Unruh'n lentokirjasen. Te olette siitä nähneet mitä kaikkea yritettiin ristikohdan välttämiseksi, kuinka lähetettiin kruunun luo lähetystöjä, joita ei otettu vastaan, kuinka yksityiset edustajat koettivat puhutella ministereitä, jotka ylhäisenylpeästi torjuivat sovitteľut, miten tarjouduttiin myönnytyksiin, joille naurettiin. Vielä sinäkin hetkenä halusi kokous solmita rauhaa, kun enää voi olla kysymys vain sotaan varustamisesta.

Ja tätä kokousta syyttää ministeristö siitä, ettei se sovintoa halunnut, ei siihen pyrkinyt!

Berlinin kansalliskokous antautui ilmeisesti mitä suurinpain luulottelujen valtaan, ei ymmärtänyt omaa asemaansa eikä omia olemisedellytyksiään, kun se ristiriidan edellä, sen aikanaikin vielä piti mahdollisena ja yritti hyvää sopua, sovitteľua kruunun kanssa.

Kruunu ei sovintoa halunnut, ei voinut halufakaan. — Älkäämme, herrat valamiehet, pettäkö itseämme sen taistelen laatuun nähden, joka maaliskuulla puhkesi, ja joka sittemmin käytiin kansalliskokouksen ja kruunun kesken. Ei ollut tässä kysymystä tavallisesta ristiriidasta jonkun ministeristön ja sen parlamenttaarisen vastustusjoukon kesken, ei ollut kysymys ristiriidasta ministereinä olevain ja

ministereiksi haluavain kesken, ei ollut kysymys kahden valtiollisen ryhmän puoluetistelusta lakiasäättävässä kamarissa. Mahdollisesti kansalliskokouksen jäsenillä, vähemmistöön tai enemmistöön kuuluvilla, oli moisia luuloja. Mutta eivät sovittelijain luulot ole ratkaisevia, vaan kansalliskokouksen todellinen historiallinen asema, sellaisena kuin sen määräisivät Euroopan vallankumoukset ja niistä riippuva maaliskuunkumous. Tässä ei ollut kyseessä kahden ryhmän ristiriita saman yhteiskunnan perustalla, se oli itsensä kahden yhteiskunnan ristiriita, yhteiskunnallinen yhteentörmäys, joka oli pukeutunut valtiolliseen muotoon, se oli taistelu vanhan feodalipyrokraattisen ja uusaikaisen porvarillisen yhteiskunnan välillä, taistelu vapaan kilpailun yhteiskunnan ja ammattikuntapakon välillä, maanomistajain ja teollisuuden yhteiskuntain, uskon ja tiedon yhteiskuntain välillä.

Vanhan yhteiskunnan valtiollinen ilmaus oli kruunu jumalan armosta, holhoova virkavalta, itsenäinen armeija. Tämän vanhan valtiollisen vallan yhteiskunnallinen perusta oli etuoikeutettu aatelinen maanomistus täydessä tai puol-maajorjuudessa elävine talonpoikineen, oli vähäinen patriarkallinen tai ammattikuntiin järjestetty teollisuus, toisistaan erilliset säädyt, kaupungin ja maaseudun työkeä vastakohta, ja ennen kaikkea maaseudun ylivalta kaupunkeihin nähden.

Vanha valtiollinen valta — kruunu jumalan armosta, holhoova virkavalta, itsenäinen armeija — havaitsi todellisen aineellisen perustansa liukuvan pois jalkainsa alta, niin pian kuin vanhan yhteiskunnan perusta, etuoikeutettu aatelinen maanomistus, aateli itse, maaseudun valtakaupunkeihin nähden, mukanaan riippuvaisuus ja kaikkia näitä elinsuhteita vastaava lainsäädäntö, kunnallisasetus, rikoslaki y. m. s. joutuivat uhattuun asemaan. Kansalliskokous hyökkäsi niitä vastaan.

Toiselta puolen näki tuo vanha yhteiskunta valtiollisen vallan menevän käsistään, niin pian kuin kruunu, byrokratia ja armeija menettäisivät feodaliset etuoikeutensa. Ja

kansalliskokous tahtoi poistaa nämät etuoikeudet. Ei siis ihme, että armeija, byrokratia, aateli yhdessä pakottivat kruunua väkivaltatekoon, ei ihme, että kruunu, joka tiesi oman etunsa mitä läheisimmin kytketyksi vanhaan feodalibyrokraattiseen yhteiskuntaan, antoi pakottaa itsensä valtiokaappaukseen. Kruunuhan oli juuri feodaliylimysvaltaisen yhteiskunnan edustaja, niinkuin kansalliskokous oli uusaikaisporvarillisen yhteiskunnan edustaja. Jälkimäisen elinehtoihin kuului virkavallan ja armeijan alentaminen kaupan ja teollisuuden valtijaista niiden välikappaleiksi, niiden tekeminen pelkiksi porvarillisen liike-elämän elimiksi. Se ei voi suvaita sitä, että maanviljelystä rajottavat feodaliset etuoikeudet, että teollisuutta holhoo byrokratia. Nämät ovat sen pääperiaatteen vapaan kilpailun vastaista. Se ei voi suvaita sitä, että ulkomaisia kauppasuhteita järjestellään, ei kansallistuotannon etujen, vaan enemmän kansainvälisen hovipolitiikan vaatimusten mukaan. Sen täytyy alistaa valtiovarainhoito tuotannon vaatimusten alaiseksi, kun sen sijaan vanhan valtion on alistettava tuotanto jumalanarmoisen kruunun ja kuningasmuurien, tämän kruunun yhteiskunnallisten tukien, paikkauksen alaiseksi. Kuten uusaikainen teollisuus todellisuudessa tekee tasotustyötä, niin on uusaikaisen yhteiskunnan hävitettävä kaikki valtiolliset ja laki-erotukset kaupungin ja maaseudun välillä. Siinä on vielä luokkia, mutta ei enää säätyjä. Sen kehitys perustuu näiden luokkien keskenäiseen taisteluun, mutta nämät ovat yhdessä säätyjä ja jumalan armoista kuninkuutta vastaan.

Kuninkuus jumalan armosta, vanhan feodalibyrokraattisen yhteiskunnan ylin valtiollinen ilmaus, sen korkein valtiollinen edustaja, ei siis saata tehdä uusaikaiselle porvarilliselle yhteiskunnalle mitään rehellisiä myönnytyksiä. Sen oma itsensäilytysvaisto, sen takana oleva yhteiskuntapiiri, johon se nojautuu, vaativat yhä uudelleen sitä peruuttamaan tekemänsä myönnytykset, pitämään kiinni feodalisesta luonteestaan, yrittämään vastavallankumousta!

Vallankumouksen jälkeen on vastavallankumous kruunun yhä uudistuva elinvaatimus. Toiselta puolen ei uusaikainen yhteiskuntakaan voi levätä,

ennenkuin se on väkivaltaisesti murskannut ja poistanut yliaikansa eläneen virallisen vallan, johon vanha yhteiskunta vielä väkivalloin turvautuu. Jumalanarmoisen kruunun valta on samalla vanhenneitten yhteiskunta-ainesten valtaa.

Ei siis mitään rauhaa näiden yhteiskuntain kesken. Niiden aineelliset edut ja tarpeet vaativat taistelua elämästä ja kuolemasta, toisen täytyy voittaa, toisen kukistua. Se on niiden ainoa mahdollinen suhde. Ei siis myöskään rauhaa niiden yhteiskuntain ylimpään valtiollisten edustajain, kruunun ja kansaneduskunnan kesken. Kansalliskokouksen valittavissa oli siis vain joko peräytyminen vanhan yhteiskunnan edestä tai itsenäisenä valtana esiintyminen kruunua vastaan.

Hyvät herrat! Ministeristö on merkinnyt verojen kielon toimenpiteeksi, »joka järkytti yhteiskunnan perusteita». Veronkiellolla ei ole mitään tekemistä yhteiskunnan peruspylväiden kanssa.

Mistä ylipäänsä johtuu se, että verot, verojen myöntäminen tai kieltö, merkitsevät niin paljon perustuslaillisuuden historiassa? selitys on hyvin yksinkertainen. Kuten maanorjat selvällä rahalla ostavat etuoikeutensa feodaliparooineilta, niin kokonaiset kansat feodalikuninkailta. Kuninkaat tarvitsivat rahaa sodissaan ulkovaltoja vastaan ja etenkin taistellessaan feodaliherroja vastaan. Mitä enemmän kauppa ja teollisuus kehittyivät, sitä enemmän rahaa ne tarvitsivat. Mutta samassa suhteessa kehittyi myös kolmas sääty, porvaristo, ja samassa suhteessa oli sen hallussa yhä suurempia rahamääriä. Ja samassa määrin osti se verojen kautta kuninkailta vapauksia. Säilyttääkseen nämät vapaudet, pidätti se itselleen oikeuden uudistaa rahamyönnytyksensä aina määrätyn ajan kuluttua — siinä verojen myöntämis- ja kieltöoikeus. Varsinkin Englannin historiassa voitte seurata tätä kehitystä yksityiskohtia myöten.

Keskiaikaisessa yhteiskunnassa olivat siis verot ainoa side nousevan porvarillisen yhteiskunnan ja vallitsevan feodalivaltion välillä, side, jonka kautta tämä oli pakotettu tekemään myönnytyksiä, taipumaan tuon kehityksen ja sovittautumaan sen tarpeisiin. Uusaikaisissa valtioissa on tämä

verojen-myöntämis- ja kiello-oikeus muuttunut porvarillisen yhteiskunnan yleisten etujensa hoitamisvaliokuntaan, hallitukseen nähden harjottamasta tarkastuksesta.

Osittaisen verojenkiellon tapaatte siten jokaiseen perustuslailliseen koneistoon kuuluvana osana. Tämäntapaista verojenkieltoa tapahtuu niin usein kuin budjetti, tulo- ja meno-arvio, hylätään. Juokseva budjetti on myönnetty vain määräajaksi. Kamarit ovat sitäpaitsi hajotuksen jälkeen hyvin lyhyen ajan kuluttua uudelleen kutsuttavat koolle. Kruunun on siis mahdoton tekeytyä riippumattomaksi. Verot ovat budjetin hylkäyksen kautta lopullisesti kielletyt, jos uusi kamari ei tuo ministeristölle enemmistöä tai kruunu ei nimitä sen mielen mukaista ministeristöä. Budjetin hylkäys on siis verojenkielto parlamenttaarisessa muodossa. Tätä muotoa ei voitu kyseessäolevassa tapauksessa käyttää, kun perustuslakia ei ollut olemassa, vaan oli se vasta luotava.

Mutta ei verojenkielto, sellaisena kuin se tässä ilmeni, verojenkielto, joka ei vain hylkää uutta budjettia, vaan kieltää juoksevainkin verojen maksun, ei sekään ole mitään kuulumatonta. Se tapahtui usein keskiaikana. Vanhat Saksan valtiopäivätkin, vanhat feodaliset brandenburgilaiset säädyt ovat tehneet veronkieltopäätöksiä. Eikä uusaikaisista perustuslaillisista maista esimerkkejä puutu. 1832 seurasi verojenkieltoa Englannissa Wellingtonin ministeristön kukistus. Ja ajatelkaahan, hyvät herrat! Ei ollut parlamentti päättänyt verojenkieltoa, kansa julisti ja pani toimeen sen omalla täysvaltaisuudellaan. Mutta Englanti on perustuslaillisuuden historiallinen maa.

Kaukana siitä että sen kieltäisin. Englannin vallankumous, joka vei Kaarle I mestauslavalle, alkoi verojenkielolla. Pohjois-Ameriikan vallankumous, joka päättyi Englannista irtautumisella, alkoi verojenkielolla. Se voi Preussissakin olla hyvin pahojen asiain edeltäjä. Mutta ei John Hampden vienyt Kaarle I mestauslavalle (v. 1649), vaan pelkästään hänen itsepäisyytensä, hänen riippuvaisuutensa feodalisista säädyistä, hänen pimeytensä ja halunsa väkivallalla kukistaa uudestinoisevan yhteiskunnan ehdottomat vaatimuk-

set. Veronkielto on vain kruunun ja kansan välisen erimielisyyden merkki, vain todiste siitä, että hallituksen ja kansan välinen ristiriita jo on kohonnut korkeaan, uhkaavaan asteeseen. Se ei itsessään tuo sitä ristiriitaa. Se vain ilmaisee tosiasian. Pahimmassa tapauksessa seuraa sitä olevan hallituksen, vallitsevan valtiomuodon kukistus. Yhteiskunnan perusteita ei se kosketa. Tässä tapauksessa oli vielä verokiello yhteiskunnan hätäpuolustus hallitusta vastaan, joka uhkasi sen perusolemusta. Ministeristö syyttää meitä lopuksi siitä, että me muka rikollisessa julistuksessaamme olisimme menneet pitemmälle kuin kansalliskokous itse. »Ei edes ollut kansalliskokous päätöstään julaissut.» Täytyykö minun vakavasti vastata siihen, hyvät herrat, että verokiellopääöstä ei edes laki kokouelmassa julaistu? Sitten ei kansalliskokous, kuten me, muka kehottanut väkivaltaan, ei yleensä, kuten me, astunut vallankumouksen tielle, vaan tahtoi pysyä laillisella tiellä.

Äsken väitti ministeristö kansalliskokouksen olleen laittomalla kannalla, nyt väittää se sen olleen laillisella, kummallakin väitteellä on tarkoituksena osottaa meidän olevan rikollisia. Mutta jos verojen kanto kerran on julistettu laittomaksi, niin eikö minun täydy väkivallalla estää laittomuuden väkivaltaista toimeenpanoa? Jo tältäkin kannalta katsoen olimme oikeutetut panemaan väkivallan väkivaltaa vastaan. Muuten on aivan oikein, että kansalliskokous tahtoi pysytellä puhtaasti laillisella pohjalla, passiivisen vastarinnan kannalla. Kaksi tietä oli avoinna. Vallankumouksellinen. Se ei lähtenyt sille. Herrat eivät tahtoneet panna päätään alttiiksi. Tai veronkiellon kanta, joka jäi passiivisen vastarinnan kannalle. Se lähti sille tielle. Mutta kansan täytyi pannessaan veronkiellon toimeen asettua vallankumoukselliselle kannalle. Kansalliskokouksen menettely ei mitenkään sitonut kansaa. Kansalliskokouksella ei itsellään ole mitään oikeuksia, kansa on vain siirtänyt sille omaan oikeuksiensa valvonnan. Jollei se täytä tehtävänsä, on se väistynyt. Kansa itse astuu silloin omissa persoonassaan näyttämölle ja toimii omalla täysvaltaisuudellaan. Jos esim. joku kansalliskokous olisi myynyt itsensä valtiopetolliselle hallituk-

selle, niin täytyisi kansan ajaa pois molemmat, hallituksen ja kansalliskokouksen. Jos kruunu tekee vastavallankumouksen, niin vastaa kansa oikeutensa mukaisesti vallankumouksella. Se ei tarvitse siihen minkään kansalliskokouksen suostumusta. Mutta että Preussin hallitus on tehnyt valtiopetollisen hyökkäyksen, sen on kansalliskokous itse lausunut.

Kokoan lyhyesti väitteeni, herrat valamiehet. Huhtik. 6 ja 8 päivän lakeihin v:lta 1848 ei ministeristö voi meitä vastaan vedota, sen jälkeen kuin kruunu itse on ne rikkonut. Nämät lait eivät itsessään ratkase mitään, ne kun ovat yhteisten maapäivän omavaltaisia säännöksiä. Kansalliskokouksen veronkieltopäätös oli muodollisesti ja asiallisesti pätevä. Me olemme julistuksessamme menneet pitemmälle kuin kansalliskokous. Se oli oikeutemme ja velvollisuutemme.

Minä toistan lopuksi, että näytelmän ensi näytös vasta on päättynyt. Molempain yhteiskuntain, keskiaikaisen ja porvarillisen, keskenäistä taistelua käydään edelleen valtiollisissa muodoissa. Samat ristiriidat syntyvät taas, kun edustajakokous tulee kokoon. Jo ennustaa ministeristön äänenkannattaja »Neue Preussische Zeitung»: Samat henkilöt ovat taasen valitut, ja tulee tarpeelliseksi hajottaa eduskunta uudelleen.

Mille tielle uusi kansalliskokous lähteneekin, välttämätön tulos ei voi olla muu kuin: Vastavallankumoksen täysi voitto tai uusi voitokas vallankumous! Kenties on vallankumouksen voitto mahdollinen vasta täytetyn vastavallankumouksen jälkeen.

Syytetty Schapper saa puheenvuoron.

Karl Schapper: Herrat valamiehet! Syytetyn toverini, herra Marxin, jälkeen on minulla vain muutamia sanoja teille lisättävänä. Ministeristö on yrittänyt syytteessään asettua perustuslailliselle kannalle, mutta se on, olette samaa mieltä kanssani, sille huonosti onnistunut. Se on yrittänyt todistaa: 1) että kuninkaalla on oikeus siirtää ja hajottaa perustava kansalliskokous; ja ettei tämä marrask. 9 p:n jälkeen viime vuonna voinut mitään, ei siis veronkieltoakaan päättää; 2) ettei kansalliskokouksella ylipäänsä ollut oikeutta

kieltää veroja; 3) että vaikka sillä olisikin ollut tuo oikeus, sen ei olisi pitänyt tuota oikeutta käyttää muuta kuin äärimmäisessä hätässä, se kun johtaa kansalaissotaan, — ei tätä äärimmäistä hätää ollut; ja vihdoin 4) että me syytetyt olemme menneet paljoa pitemmälle kuin herrat sovittelijaedustajat, että me suorastaan olisimme yrittäneet panna toimeen veronkieltopäätöstä ja siten joutuneet rikoslain alaiseksi.

Sallikaa, herrat valamiehet, minun esittää mielipiteeni ministeristöä vastaan. — Maaliskuussa oli kansa voittanut, itsevaltiat kuninkuus oli kumottu, olipa kansan vallassa poistaa monarkiakin; sen enemmistö kuitenkin asettui puolustamaan perustuslaillista kuningasvaltaa ja lähetti edustajansa vahvistamaan kuninkaan oikeudet ja valtuudet toiselta ja kansan toiselta puolen.

Kansansuvereniteetti oli juhlallisesti tunnustettu, perustava kansalliskokous kutsuttiin kokoon, ja oli, jollei kruunun yläpuolella, niin vähintään samalla asteella. Kaksi siveellistä henkilöä siinä tekevät sopimusta — kummallakaan ei ole oikeutta toistaan kokonaan jättää huomiotta, hävittää — sillä silloin lakkaa kaikki sovittelu. Jos kuningas huolehtien kansalliskokouksesta olisi voinut siirtää sen Berlinistä Brandenburgiin, niin oli sillä yhtä hyvä oikeus huolehtien kuninkaasta siirtää hänet Potsdamista Berliiniin; jos kuninkaalla oli oikeus ajaa hajalle perustava kokous, oli tällä vielä parempi oikeus ajaa pois kuningas, ja tätä oikeutta ministeristö ei sille myöntäne. Vastakumous on taitavien liikkeiden kautta hetkellisesti voitolla, ja tämä voitto on sille antanut oikeuden menetellä mielensä mukaan, niin olisi ministeristön puhuttava eikä yritettävä asettua perustuslailliselle oikeuspohjalle.

Toiseen kohtaan nähden en halua nojautua vanhoihin, ränstyneisiin maaliskuun tapahtumain takaisiin lakeihin, kuten valtionprokuraattori on tehnyt, vaan terveeseen ihmisjärkeen. Herrat valamiehet, perustuslaillisessa valtiossa on kuningas ensimmäinen maistraatti, hän on saanut kansalta toimenvalvoa lakien käyttöä kaikkien hyväksi eikä vain huoneensa ja jonkun kastin eduksi. — Siitä hänelle kansa maksaa. — Jollei hän enää täytä tehtäväänsä, ei hän saa rahaakaan,

tämä on sangen yksinkertaista ja hyvin perustuslaillisporvarillista. Tässä mielessä toimi perustava kokous kun se julisti veronmaksukiellon, ja oli täysin oikeassa.

Kolmanneksi sanoo ministeristö, ettei ollut tarpeellista kieltää veroja, vaikka olisi ollut oikeuskin. Minä väitän, että se olisi ollut jo ennen tehtävä, niin ei olisi vastakumous tällä hetkellä voitolla. — Edelläni puhuja on jo teille erittäin selvästi todistanut, etteivät tässä taistele yksityiset henkilöt eikä ryhmäkunnat, vaan seisovat vihollisina vastakkain vanha aikansa elänyt feodalinen ja valtaan pyrkivä porvarillinen yhteiskunta, ja että taistelua käydään elämästä ja kuolemasta; että tässä on todistettava, onko meillä saksalaisilla vielä elämisvoimaa vapautua tilasta, joka jo aikoja sitten olisi ollut hävitettävä, tai olemmeko todella peräytymistiellä, joutumassa aasialaisen despotismin valtaan.

Ettei kruunu edustajineen tarkottanut totta maaliskuunlupauksillaan, se oli jo elokuulla selvillä niillekin, jotka olivat sen rehellisyyteen uskoneet: silloin ei enää olisi ollut solmittava pitämätöntä aselepoa, vaan ryhdyttävä taisteluun, varmaan olisi siten isänmaamme pelastunut sanomattomasta kurjuudesta.

Te muistatte, hyvät herrat, edustaja Steinin ehdotuksen. Hän vaati yksinkertaisesti, että ministeristö vahvistaisi vilpittömydensä perustuslaillisia laitoksia kohtaan selittämällä taantumusmielisten upseerien kunnia-asiaksi erota armeijasta. Mitä tekivät kruunun palvelijat? He kieltäytyivät panemasta toimeen kansalliskokouksen päätöstä ja poistuivat; tuli sitten toisia, jotka antoivat puolinaisia lupauksia voittaakseen aikaa, kun ei silloin vielä uskallettu suunnitelmia paljastaa. Jos olisi totta tarkotettu, jos olisi haluttu todella luopua feodalisesta yhteiskunnasta ja tunnustaa porvarillinen, niin olisi Steinin ehdottamaan toimenpiteeseen ryhdytty jo viime kevännä, eikä olisi jouduttu ristiriitaan kansalliskokouksen kanssa. Totta tosiaan, hyvät herrat, perustuslaillisessa maassa eivät upseerit enää ole kuninkaan palvelijoita vaan valtion, joka heille palkan maksaa. Jos he eivät hyväksy valtion laitoksia, eivät tahdo eivätkä voi sitä uskollisesti ja rehellisesti palvella, niin vaatii heitä kunniansa eroamaan eivätkä

ota palkkaa tehtävistä, joita eivät tahdo täyttää. Tämä on hyvin yksinkertaista.

Kun kansalliskokous sitten tahtoi lakkauttaa talonpoikaissäädyn feodaliset rasitukset, kun se poisti aatelin, tyhjä arvoniimet ja kunnianmerkit, kiljuttiin kuolemaa ja kirousta ja vaadittiin kruunua niin pian kuin mahdollista suorittamaan valtiokaappauksen. Huudettiin omaisuuden loukkauksista, ikäänkuin feodalistien etuoikeuksien poistamisen kautta juuri olisi tarkotettu varmistaa porvarillinen omistus. — Jos olisi todella haluttu perustuslaillisporvarillista, uusaikaista valtiota, niin olisi ilman muuta lakkautettu etuoikeudet, jotka sen kehitystä ehkäisevät, jopa tekevät sen mahdottomaksi, ei olisi kietouduttu ritarimerkinansoihin, joilla meidän aikanamme ei pitäisi olla mitään merkitystä, mitään arvoa, jotka ovat hyödyttömiä leikkikaluja ja tuottavat jo ilmankin kyllin verotetulle kansalle raskaita menoja.

Niin herrat valamiehet, väitän vielä, että verot olisi pitänyt kieltää jo syyskuussa, silloin oli jo äärimmäinen hätä, jos mieli pelastaa uusaikainen yhteiskunta, jos haluttiin ikuisesti lopettaa feodalinen.

Ministeristö väittää vielä, että veronkielto johti suorastaan kansallissotaan, anarkiaan.

Hyvät herrat, anarkiassa oltiin jo ennen sitä veronkieltopäätöstä, anarkia vallitsee aina, kun, kuten on laita Preussissa, vähemmistö ra'alla vallalla tahtoo pysyä valtion johdossa enemmistöä vastaan. — Veronmaksukielto oli ainoa keino uuden vallankumouksen välttämiseksi, siksi turvautui kansalliskokous siihen. — Älkää antako taantumuksen palvelijoille mitään syötävää, ja heidän vastarintansa pian katoaa. — Rahapulan edessä taipuvat tykit ja pistimetkin sekä käyvät voimattomiksi. Veronmaksukielto on kansain viime keino kuningasten viime keinoa vastaan. Jollei valtiovalta halua taipua enemmistön tahtoon ja asettaa tätä tahtoa vastaan tykit ja pistimet, niin sulkee tämä enemmistö yksinkertaisesti rahapussinsa, ja nälkä on nopeasti saattava vastaan hankaavat järkiinsä.

Veronmaksukielto on todellakin ainoa rauhallinen keino saada kansan tahto käytäntöön raakaa voimaa vastaan.

Ja lopuksi, hyvät herrat, väittää ministeristö, että me menimme pitemmälle kuin herrat sovittelijat.

Tahtooko ministeristö sillä väittää, että kansalliskokous vain päätti eikä tahtonut saattaa päätöstään täytäntöön s. o. tekasi huonon sukkeluuden? En usko sitä. Jos jotain päätää, on tietysti tarkoitettava sen täytäntöön panemista, emme ole siis menneet pitemmälle kuin sovittelijat. — Jos tiedätte, että jollain ei ole oikeutta ottaa teiltä rahaanne, mutta että tämä joka teitä ahdistaa ja yrittää ottaa sen väkivallalla, mitä teette silloin? Te varustaudutte, puolustatte omaisuutta ja iskette anastajan kalloon — se on toki luonnollista. Sama juttu on veronkielto; kansalliskokous oli julistanut, että valtiopetollisella ministeristöllä ei ole oikeutta kantaa veroja, oli siis jokaisen kunnan kansalaisen velvollisuus asettua puolustuskannalle torjuakseen omaisuuttaan ehkä uhkaavat oikeudettomat anastukset. Englannissa sulkeudutaan tällaisessa tapauksessa koteihin ja kohdellaan rosvona jokaista, joka sinne väkivalloin yrittää.

Hyvät herrat, olen varma siitä, että te tunnustatte veronkielto-oikeuden, ja että te ette, vastakumouksen voitosta huolimatta, pidä syyllisinä meitä, jotka kansan edustajain käskystä yritimme panna käytäntöön tätä oikeutta. Mutta vaikka ette sitä tunnustaisikaan, julistanette meidät kuitenkin syyttömiksi kun hallitus, todennäköisesti valtiollisista syistä, ei vielä ole antanut vainota tuon päätöksen tekijöitä — kuten herra Rintelen itse selittää.

Juttumme on samantapainen kuin Strassburgissa v. 1836 käsitelty. Siellähän myös Ranskan hallitus laski valtiollisista syistä vapaaksi pääsyytetyt, nykyisen Ranskan tasavallan presidentin, samaan aikaan kun hänen tarkoituksiaan tukevat upseerit ja kansalaiset vedettiin assisio-oikeuden eteen. Strassburgin valamiehet julistivat heidät yksimielisesti vapaiksi, vaikka heidät oli vangittu aseet kädessä.

Herrat valamiehet, minulla ei ole puolustukseksi mitään lisättävää, kun olen vakuutettu, että te, kielsitte tai tunnustitte kansalliskokouksen oikeuden kieltää verot, yksimielisesti syytteeseen vastaatte: syytön.

Syytety Schneider II saa puheenvuoron.

Karl Schneider II: Herrat valamiehet. Kun tieto tuli Berliiniin vastakumouksen voitosta Wienissä, seurasi sielläkin kauan valmisteltu vastakumous aivan kintereillä. Täällä kuten sielläkin kiiruhtivat sinä hetkenä esille nousseen vanhan vallan kätyrit lakien varjolla vainoamaan kaikkia, jotka jollain tavoin olivat ottaneet osaa olojen mullistukseen. Wienissä tulkitsivat näitä lakeja Windischgrätz ja kroatit. Preussilla on Wrangel, valtion syyttäjät ja prokuraattorit. Ei täällä kuten ei sielläkään julisteta tuomioita eikä rangaistuksia lakien hengen mukaan. Hirsipuun tai »armoitus ruutiin ja lyijyyn» kohtaa sitä, joka käytäntöön soveltumattomien lakien mukaan on rangaistavasta teosta epäilty. Vainottu, jota ei voida pitää epäluulon alaisenakaan, armahdetaan olojen mukaan monivuotiseen pakkotyöhön. Kun ei meitä, jotka vain olemme velvollisuutemme täyttäneet, rohjettu syyttää perustuslain kumoamisesta tai kansalaisotaan kiihottamisesta, vainotaan meitä jokataivoin sopimattoman lainkohdan perusteella, joka uhkaa vain lievällä rankaisulla.

Minun täytyy teille, hyvät herrat, lukea rikoslain kohdat 209—217 osottaakseni teille heti, kuinka vähän ne sopivat tähän tapaukseen. Tekommehan, jollei se valtiollisista syistä olisi rankaisematon, voisi kuulua kohtiin 87, 90, 102 liittoumisena kansallissotaan kiihotusta, asestamisena kuninkaallista valtaa vastaan tai kehotuksena siihen, mutta ministeristön mainitsemat kohdat uhkaavat rangaistuksella erinäisiä, mainittuja vastarinnantapauksien erinäisiä määrättyjä virkamiehiä vastaan kuten esim. salakuljettajan, vangitun vastarintaa j. n. e.

Syytetty koettaa nyt vertaamalla näitä lainpaikkoja lähemmin todistella tätä erotusta ja tavallisen lainkäytön nojalla osottaa, että kappaleessa 217 tarkotettu kehotus vastarintaan verrattuna kpl. 122 nimenomaan koskee suoranaista vastarintaa, ja jatkaa sitten:

Tämä kaikki ei satu ollenkaan syytteenalaiseen julistukseen. Se ei sisällä kehotusta määrättyyn tekoon eikä suoranaista kehotusta. Kyseessä olevan julistuksen sisältöä on teidän tutkittava eikä meidän muuten oikeutettua,

teille salaamatonta, mielipidettämme kansan aseellisesta vastarinnasta, ja silloin näkyy heti, että me vain teoreettisesti lausuimme, mitä olot vaativat tekemään. Me emme lausuneet mitään kehotusta niille, joiden oli veronmaksusta kieltäydyttävä; vain eräitä yhdistyksiä kehoitettiin tekemään tarkottamiemme ehdotuksia ja panemaan toimeen eräitä päätöksiä. Jos vihdoin ministeristö pitäisikin julistustamme rikollisena, vaikka täytyisikin myöntää kansalliskokouksen veronkieltopäätös oikeutetuksi, niin ei kokous tosin suorastaan kehottanut väkivaltaa käyttämään, mutta on se ilmeisesti päätöksen välttämätön seuraus. — Jo muutamia päiviä ennen kokouksen päätöstä olimme me, demokratien valiokunta tässä maakunnassa, suosittaneet veronkieltoa valtiollisena hätäpuolustuskeinona, kuitenkin neuvoen välttämään väkivaltaista vastarintaa. (Syytetty lukee 14 p. marrask. päivätyn julistuksen.) Kun sovittelijakokouksen veronkieltopäätös tuli tunnetuksi, julistimme me erikoisesti sen huomioon ottaen kaikellaisen vastarinnan oikeutetuksi.

Vain valaistakseni ministeristön rohkeata väitettä, ettei esitettyjen rikoslainkohtien juristinen sovelluttaminen muka ole epäilyksenalainen, olen minä, ja myönnän tehneeni sen osittain vastenmielisesti, lähemmin selviteltyt julistuksemme sisältöä ja syntyä, vaikkakin sen rankaisemattomuus jo selvistä valtiollisista syistä on osotettavissa. Tässä suhteessa ovat edelliset puhujat jo teille niin laajasti sekä satuvasti osottaneet syytöksen perusteettomuuden, että minun tarvitsee kosketella vain eräitä kohtia ministeristön esityksistä. Luovutus, sanoo se, ei voi olla venyvä, tulkinnan alainen. Kruunu luopui osasta suvereniteettiaan, se kutsui eduskunnan sovittelemaan perustuslaista. Mutta sen kautta ei se luopunut oikeudesta siirtää, keskeyttää, lopettaa sen istunnot. Mitä suurimmalla oikeudella, hyvät herrat, on tämä lause käytettävissä aivan toisinpäin. Suvereniteetti oli, niin oikeudellisesti, kuin todellisestikin, kuluneena kevännä kansalla. Vaikka nyt tämän edustajat, jotka tosin vaalilain sanamuodon mukaan olivat kutsutut vain sovittelemaan, mutta itse asiassa, epäilemättä tapahtuneen vallankumouksen voittavalla vallalla perustuslakia säätämään, selittävätkin tyy-

tyvänsä sovitteluteoriaan, niin ei tätä selitystä, tätä luopumista ole tulkittava venyväksi. Kruunu oli kansaan nähden yhtäoikeutettu osakas. Luopumista oikeudesta antaa itsenäisesti perustuslaki ei voida tulkita niin, että vain toinen osakas, kansa, olisi tahtonut luopua kaikesta vapaasta itsemääräämisoikeudestaan. Mutta valta vapaan sopimuksen solmiamiseen lakkasi ilmeisesti, silloin kun kansalle tai sen edustajille ei enää haluttu myöntää edes oikeutta laatia ehdotusta sopimukseksi, silloin kun kansan edustajien ei enää suvaittu antaa edes siitä päättää, olivatko he vapaasti vaiko ulkopuolisen pakon alaisina enemmistöpäätöksensä tehneet. Että päätökset eivät, päinvastoin kuin mitä ministeristö pitää todistettuna, olleet pakotettuja, se käy mitä vastaansanomattomimmin selville jo lokak. 31 p:n päätöksestä, jonka kautta kokous hylkäsi Waldeckin Berlinin kansan kaikin keinoin tukeman ehdotuksen, että valtion voimia tarjottaisi Wienin uhatun kansanvapauden turvaksi.

Ministeristö on vielä pitkässä esityksessä yrittänyt todistella, ettei hajotetulle eduskunnalle ollut myönnetty veronmyöntämisen eikä siis myöskään kieltämisoikeutta. Vaikkaakaan ei olisi vaikeata valtionlainsäädännön silloisen aseman nojalla todistaa tämä eduskunnan oikeus, on se tähän tapaukseen nähden aivan tarpeetonta; sillä tässä ei verojen kieltä julistettu minkään valtiopäivän tai lain antaman oikeuden nojalla, vaan hätäpuolustustekona vallankumouksellista, myönnettyjä kansanoikeuksia loukkaavaa ministeristöä vastaan. — Juuri ministeristön esittämä erotus perustuslaillisen ja perustavan eduskunnan välillä edellyttääkin erotuksen perustuslainmukaisen veronkiellon ja nyt kyseessä olevan välillä.

Ministeristö panee vihdoin painoa maan ratkaisulle kruunun ja kansan väliseen ristiriitaan nähden. Tosiaankin, maan ääni on kyllin selvästi viime vaaleissa ratkaissut toisen kamarin puolesta, ja teidän tuomionne, hyvät herrat, siitä olen vakuutettu, on yhtyvä tähän ratkaisuun yksimielisen »syytön» — julistuksen kautta.

Puolen tunnin neuvottelun jälkeen lausui jury yksimielisesti vapauttavan tuomion.

SISÄLTÖ.

Friedrich Engelsin elämäkerta.

<i>Engels:</i> Miten vallankumousta ei ole tehtävä (eli bakunilaiset toimessa Espanjassa 1873).	20
<i>Engels:</i> Työväenliikkeen menettelytavasta (esipuhe Marxin kirjaan »Luokkataistelut Ranskassa»)	41
<i>Marx:</i> Puhe Kölnin valamiehistön edessä (1849) ynnä Engelsin esipuhe.	62

STATI.

Friedrich Engels' sänkt.

1	Die Arbeiterbewegung in der Schweiz (1844-1848)
2	Die Arbeiterbewegung in England (1840-1848)
3	Die Arbeiterbewegung in Frankreich (1840-1848)
4	Die Arbeiterbewegung in Deutschland (1840-1848)
5	Die Arbeiterbewegung in Italien (1840-1848)
6	Die Arbeiterbewegung in Spanien (1840-1848)
7	Die Arbeiterbewegung in Portugal (1840-1848)
8	Die Arbeiterbewegung in Griechenland (1840-1848)
9	Die Arbeiterbewegung in Russland (1840-1848)
10	Die Arbeiterbewegung in Amerika (1840-1848)

Kuopio 1911
Savon Työväen kirjapaino

Hinta 1: —.